

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część VI

Globalna digitalizacja, której wszyscy jesteśmy dziś świadkami, gwałtownie zmienia otaczający nas świat, wkraczając również w sferę mediów i informacji. Jednocześnie nowe technologie nie tylko wpływają na charakter pracy twórczej współczesnych dziennikarzy, ale także aktualizują szereg wyzwań i zagrożeń, na które środowisko dziennikarskie powinno reagować. Mając to na uwadze, w 2019 roku w Republice Białoruś przyjęto Koncepcję bezpieczeństwa informacyjnego, która odnosi się do suwerenności informacyjnej jako nowego podejścia do zapewnienia bezpieczeństwa informacyjnego, a neutralności informacyjnej jako formy zachowania państwowego i odpowiedzialnego. W stosunkach międzynarodowych suwerenność informacyjna państwa białoruskiego powinna być zapewniona w oparciu o zasadę neutralności informacyjnej. Jej istotą jest to, że broniąc własnych interesów narodowych w sferze informacyjnej, strona białoruska dąży do prowadzenia pokojowej polityki informacyjnej za granicą i rozszerzenia międzynarodowej wymiany informacji. Jak ta zasada jest wdrażana w praktyce? O to właśnie chodzi w proponowanym badaniu.

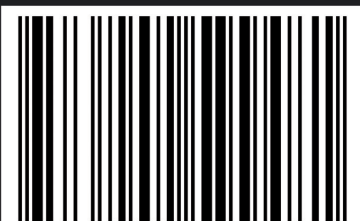

Boris Zalessky

Doświadczenie zawodowe w dziennikarstwie - ponad 45 lat.

Teraz - profesor nadzwyczajny Wydziału Międzynarodowego Dziennikarstwa Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego.

Obszary badań: nowoczesne stosunki międzynarodowe, dziennikarstwo międzynarodowe, międzynarodowa wymiana informacji, eksport produktów i usług medialnych.

978-620-2-59948-1

Zalessky

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część VI

Boris Zalessky

Boris Zalessky

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część VI

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Boris Zalessky

**Granice zrównoważonego
partnerstwa. Część VI**

FOR AUTHOR USE ONLY

ScieniaScripts

Imprint

Any brand names and product names mentioned in this book are subject to trademark, brand or patent protection and are trademarks or registered trademarks of their respective holders. The use of brand names, product names, common names, trade names, product descriptions etc. even without a particular marking in this work is in no way to be construed to mean that such names may be regarded as unrestricted in respect of trademark and brand protection legislation and could thus be used by anyone.

Cover image: www.ingimage.com

This book is a translation from the original published under ISBN news@businessnews.by.

Publisher:

Scienca Scripts

is a trademark of

International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

17 Meldrum Street, Beau Bassin 71504, Mauritius

Printed at: see last page

ISBN: 978-620-2-59948-1

Copyright © Boris Zalessky

Copyright © 2020 International Book Market Service Ltd., member of OmniScriptum Publishing Group

FOR AUTHOR USE ONLY

Borys Zalessky

Granice zrównoważonego partnerstwa. Część VI

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

Spis treści

Białoruś: Cele zrównoważonego rozwoju i media	5
Euroazjatycka Unia Gospodarcza: punkt odniesienia dla współpracy międzynarodowej	12
Białoruś - Unia Europejska: regionalny komponent współpracy	21
Białoruś - Szanghajska Organizacja Współpracy: współpraca z ukierunkowaniem na projekty gospodarcze.....	23
Białoruś - Włochy: rezerwat - współpraca naukowa i technologiczna.....	26
Białoruś - Republika Czeska: współpraca przemysłowa i regionalna	29
Białoruś-Polska: twinning miast jako potężny czynnik rozwoju współpracy międzynarodowej między regionami	32
Białoruś - Serbia: priorytet - nauka i innowacje	35
Białoruś - Chiny: siła napędowa rozwoju - współpraca regionalna	38
Białoruś-Kenia: zarysowane obiecujące punkty wzrostu	46
Białoruś: od projektu międzynarodowej pomocy technicznej do konkretnych obiektów związanych z energią odnawialną.....	49
Białoruś: eksport do odległych krajów łukowych jako istotny czynnik rozwoju	52
Białoruś: globalne bezpieczeństwo informacji i prasa regionalna.....	55
"Wielki Kamień": Perspektywy inwestycyjne są ogromne.	63
"Wielki Kamień": perspektywa rozwoju to subparki.	66
Mińsk - Szanghaj: wektor bliźniaczych więzi	69
Obwód witebski: punkty wzrostu - lokalne surowce i grupowanie.....	72
Specjalna strefa ekonomiczna "Bremino-Orsha": określone perspektywy na dużą skalę.....	75

Wolna Strefa Ekonomiczna "Brześć": inwestycje, współpraca, eksport	78
Literatura	81

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś: Cele zrównoważonego rozwoju i media

W sierpniu 2019 roku Ministerstwo Informacji Republiki Białoruś powołało grupę roboczą ds. promocji globalnych celów zrównoważonego rozwoju (SDG) na Białorusi, w skład której weszli specjaliści agencji w zakresie interakcji ze środkami masowego przekazu oraz przedstawiciele telewizji i mediów drukowanych. Celem tej grupy jest zwiększenie świadomości społeczeństwa białoruskiego na temat wdrażania SDG w naszym kraju.

We wrześniu 2015 r. Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucję zatytułowaną "Przekształcanie naszego świata: plan działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do 2030 r.", która określa 17 celów zrównoważonego rozwoju ukierunkowanych między innymi na likwidację ubóstwa i głodu, zwalczanie nierówności i niesprawiedliwości oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu. Wydarzenie to wymagało od wszystkich państw planety, w tym od Republiki Białorusi, podjęcia się zadania stworzenia mechanizmów realizacji SDG.

Półtora roku później - w maju 2017 roku - ustanowiono w naszym kraju ramy instytucjonalne dla zarządzania wdrażaniem planów: po pierwsze, powołano stanowisko krajowego koordynatora ds. realizacji celów zrównoważonego rozwoju; po drugie, zbudowano krajową architekturę zarządzania wdrażaniem SDG, w skład której wchodzi Rada Zrównoważonego Rozwoju, parlamentarne, regionalne i partnerskie grupy na rzecz zrównoważonego rozwoju, zapewniające skuteczne współdziałanie sektora publicznego i organizacji publicznych. Po rozpoczęciu prac przez Radę, Rada ds. Zrównoważonego Rozwoju przydzieliła każdy z 17 SDG władzom państwowym Białorusi, których kompetencje obejmują rozwiązywanie istotnych kwestii. W rezultacie "wszystkie zaangażowane agencje rządowe są częścią czterech bloków sektorowych: gospodarki, środowiska, sfery społecznej i monitoringu"¹.

Zgodnie z zaleceniem Organizacji Narodów Zjednoczonych, aby przeprowadzić trójstopniową globalną, regionalną i krajową analizę postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, Białoruś już w 2017 roku przedstawiła swój dobrowolny raport na poziomie międzynarodowym na temat postępów we wdrażaniu Agendy 2030, następnie uczestniczyła w prezentacji raportu

---

¹ Shchetkina, M. Zrównoważony rozwój zależy od każdego z nas / M. Shchetkina // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/ustojchivoje-razvities-zavisit-ot-kazhdogo-iz-nas-6646/>.

Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej o zrównoważonym rozwoju w siedzibie ONZ, a w 2018 roku sama zorganizowała regionalne forum krajowych punktów kontaktowych ds. budowania partnerstwa między krajami i organizacjami w ramach Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju. W rezultacie Białoruś znalazła się na 23. miejscu we wskaźniku globalnych celów zrównoważonego rozwoju na rok 2018, który został obliczony dla 156 krajów na podstawie stu wskaźników związanych z wdrożeniem CSD, z "powyżej średniej dla regionu Europy Wschodniej i Azji Środkowej"².

Jednym z warunków skutecznej realizacji celów zrównoważonego rozwoju na Białorusi jest ustawodawstwo krajowe. W 2018 roku białoruski parlament przyjął szereg ustaw mających na celu osiągnięcie SDG. Obejmują one specjalnie chronione obszary przyrodnicze oraz produkcję i obrót produktami ekologicznymi. W 2019 roku rozważano projekty ustaw związanych z ochroną zdrowia i prawami osób niepełnosprawnych. Zakłada się również, że to właśnie Cele Zrównoważonego Rozwoju staną się integralną częścią rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, aby do 2025 roku osiągnąć produkt krajowy brutto w wysokości stu miliardów dolarów i "dołączyć do grupy krajów o średnim dochodzie na mieszkańca przy parytecie siły nabywczej powyżej średniej światowej"³.

Innym ważnym warunkiem sukcesu SDG jest synchronizacja pracy grup regionalnych, ponieważ "zrównoważony rozwój kraju jako całości jest możliwy tylko wtedy, gdy wszystkie jego regiony są zrównoważone"⁴. Dlatego też plany rozwoju terytorialnego powinny być proponowane nie tylko przez republikańskie organy rządowe, ale przede wszystkim przez przedstawicieli samorządów lokalnych, z uwzględnieniem potrzeb i interesów obywateli. Dlatego niezwykle ważny w tym kontekście jest kompleksowy plan rozwoju ponad 30 regionów Białorusi pozostających w tyle pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, opracowany w sierpniu 2019 roku przez Ministerstwo Gospodarki Republiki Białorusi wspólnie z regionalnymi komitetami wykonawczymi. Realizacja tego planu umożliwiłaby podniesienie tych obszarów do średniej krajowej. Wystarczy powiedzieć, że "dzisiaj powstał pakiet 280 projektów. Około 54 projektów

---

² W 2018 roku Białoruś zajęła 23. miejsce wśród 156 krajów, w których powstała CSD [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/politics/view/belarus-zanjala-23-e-mesto-sredi-156-stran-v-dostizhenii-tsur-za-2018-god-333890-2019/>.

³ Białoruś postrzega Agendę 2030 jako podstawę nowej polityki globalnej - "Miaśnikowicz". - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-rassmatrivaet-povestku-2030-kak-osnovu-dlja-novoj-globalnoj-politiki-mjasnikovich-333892-2019/>.

⁴ Posiedzenie Prezydium Rady Ministrów Republiki Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8943>.

zostanie stworzonych od podstaw, około 80 to inwestycje w istniejących branżach, a 140 projektów dotyczy sfery infrastruktury (około 30% - infrastruktura przemysłowa, reszta - obiekty socjalne)"⁵. Oprócz tych 280 projektów, istnieją 224 inne propozycje inwestycyjne. Ważne jest również, że część projektów z tego kompleksowego planu będzie finansowana przez "inwestorów zagranicznych, a także międzynarodowe organizacje finansowe, które kierują środki przede wszystkim na rozwój infrastruktury, np. budowę zakładów odroczenia wody lub przestawienia kotłów na paliwa lokalne, rozwój alternatywnych źródeł energii". Fundusze Banku Światowego zostaną wykorzystane na naprawę szkół i szpitali"⁶.

W styczniu 2019 roku w Mińsku odbyło się pierwsze Narodowe Forum Zrównoważonego Rozwoju, na którym ponad czterystu uczestników zapoznano się z krajowymi doświadczeniami Białorusi w realizacji CSD, z realizacją Narodowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego kraju do 2030 roku, a także ze specyfiką przygotowania Narodowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju na okres do 2035 roku. Podkreślono w nim pozytywne doświadczenia obwodów brzeskiego i mohylewskiego w tym zakresie. A dzisiaj jest to kwestia przezwyciężenia różnorodności ruchu, aby zorganizować tę pracę w innych regionach Białorusi.

Na tym samym pierwszym Narodowym Forum Zrównoważonego Rozwoju zauważono, że media w kraju mają do odegrania ważną rolę we wdrażaniu głównych postanowień Agendy 2030 do krajowych dokumentów politycznych, programów sektorowych i regionalnych oraz że "wiele pozostaje jeszcze do zrobienia, aby zapewnić szerokie zrozumienie społeczne dla SDG i roli każdej jednostki w ich realizacji"⁷. Dlatego w sierpniu 2019 roku Ministerstwo Informacji Republiki Białoruś powołało grupę roboczą w architekturze narodowej do zarządzania SSD, złożoną z dziennikarzy głęboko zanurzonych w temacie, w celu przeprowadzenia prac informacyjnych na temat wszystkich 17 celów zrównoważonego rozwoju. Ale już dziś jest oczywiste, że wysiłki jednej grupy roboczej w zakresie realizacji tak dużego projektu medialnego nie wystarczą.

---

⁵ Proponuje się włączyć 280 projektów [Zasoby elektroniczne] do planu rozwoju zapóźnionych regionów Białorusi. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-plan-razvitiya-otstajuschih-regionov-belarusi-predlagaetsja-vkljuchit-280-proektov-359816-2019/>.

⁶ Szczetkina: należy zsynchronizować pracę grup regionalnych na rzecz utworzenia CSD na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/schetkina-rabotu-regionalnyh-grupp-po-dostizheniju-tsur-v-belarusi-nuzhno-sinhronizirovat-333887-2019/>.

⁷ Media stworzą osobną grupę w pracach nad stworzeniem CSD na Białorusi - Szczetkina. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/smi-sostavjat-otdelnuju-gruppu-v-rabote-nad-dostizheniem-tsur-v-belarusi-schetkina-333874-2019/>.

Do 1 grudnia 2019 r. w konkursie przyjmowane były eseje, wywiady, artykuły, programy telewizyjne i radiowe, cykle publikacji i transmisji w siedmiu kategoriach, w tym m.in: 1) środowiskowe; 2) tematy społeczne, w tym równouprawnienie płci i kwestie dotyczące młodzieży; 3) gospodarcze; 4) tematy dotyczące słabszych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych, oraz realizacja zasady "nie zostawiaj nikogo w tyle"; 5) współpraca międzyagencyjna na rzecz realizacji celów CDPW; 6) projekty mające na celu realizację celów CDPW i realizowane przez przedsiębiorstwa, w tym projekty inwestycyjne typu impact; 7) inicjatywy publiczne mające na celu realizację celów zrównoważonego rozwoju.

Wyniki konkursu pokazały, że stał się on dobrym sprawdzianem poziomu kompetencji przede wszystkim białoruskich dziennikarzy i jeszcze jedną okazją do ujawnienia ich potencjału twórczego. Dzięki takiej formie twórczej rywalizacji białoruska prasa bardzo obszernie omówiła główne kierunki i cele zrównoważonego rozwoju, możliwości ich realizacji i realizacji. W dyskusji wzięli udział nie tylko czołowi dziennikarze. Konkurs przyciągnął również szerokie grono czytelników, słuchaczy telewizyjnych i radiowych, potwierdzając po raz kolejny wniosek, że "środki masowego przekazu nie są tylko jednym z głównych kanałów informowania społeczeństwa o SSD". W tym kontekście odgrywają one kluczową rolę - edukując obywateli w zakresie możliwości podejmowania zrównoważonych i odpowiedzialnych decyzji dotyczących ich samych, ich rodzin, a także wpływ na decyzje władz w sprawie wdrażania SSD"⁸.

Ważny szczegół: w 2020 roku Republika Białorusi powinna znacząco wzmocnić swoje wysiłki na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim na poziomie regionalnym. Jednocześnie regionalne środki masowego przekazu powinny ponownie mieć silny wpływ na rozwiązanie tego problemu, ponieważ, jak twierdzi M. Szczechetkina, Krajowy Koordynator Wdrażania SDG, "bez informowania ludności i angażowania jej w prace nad realizacją SDG, praktycznie nic nie można zrobić"⁹. Oznacza to, że zakres publikacji na ten temat w mediach regionalnych powinien być bardzo szeroki i obejmować prawie wszystkie 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz uwzględnić priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego kraju do 2030 roku. Warto tu przypomnieć, że

---

⁸ Zespoły redakcji "7 dni" i "Belaruskaya Dumki" wygrały konkurs na relację z CSD [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/kollektivy-redaktsij-7-dnej-i-belaruskaj-dumki-pobedili-v-konkursie-po-osvescheniju-tsur-373180-2019/>.

⁹ W 2020 roku Białoruś wzmocni swoje wysiłki na rzecz utworzenia CSD na poziomie regionalnym [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-v-2020-godu-usiljat-rabotu-po-dostizheniju-tsur-na-regionalnom-urovne-373167-2019/>.

praca środków masowego przekazu jest bardzo ściśle związana z celem 16, który zakłada promowanie pokojowego, otwartego społeczeństwa i partnerstwa.

Podobnie jak w przypadku innych SDG, w obecnych warunkach Republika Białoruś realizuje cel nr 5: "Godziwa praca i wzrost gospodarczy", który stawia sobie za zadanie przyspieszenie tempa rozwoju gospodarki białoruskich regionów. Charakterystycznym szczegółem w tym zakresie jest to, że "tradycyjna gospodarka prawie wyczerpała swoje rezerwy wzrostu, a dalszy rozwój jest możliwy tylko przy tworzeniu nowych branż, w tym przy przyciąganiu inwestorów¹⁰ zagranicznych. Inaczej mówiąc, jak powiedział pierwszy wicepremier Białorusi D. Krutoj, "jednym z najważniejszych zadań będzie przyciągnięcie inwestycji, poprawienie odpowiedniego ustawodawstwa i przegląd całego programu inwestycyjnego"¹¹. W tym przypadku nacisk zostanie położony na politykę regionalną. W szczególności władze białoruskie już teraz aktywnie angażują się w trzy duże projekty pilotażowe: Obwód Orszański obwodu witebskiego, współpracując z terenami opóźnionymi pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, a także z 11 dużymi miastami.

Oprócz tego w 2019 roku kraj zrealizował najważniejsze projekty inwestycyjne w takich dziedzinach jak: przemysł samochodowy, hutniczy i budowlany, celulozowo-papierniczy, drzewny i lekki, rafineria ropy naftowej, kompleksy petrochemiczne i energetyczne. W sumie do połowy grudnia 2019 r. "z 34 szczególnie ważnych projektów inwestycyjnych 22 zostały już uruchomione".¹² 12 z nich osiągnęło swoje zdolności projektowe. Ale nie tylko te duże projekty powinny znaleźć się w sferze szczególnej uwagi regionalnych mediów.

Tak więc, na poziomie regionalnym, obwód witebski wykazuje pozytywną dynamikę w przyciąganiu inwestycji zagranicznych, szczególnie łotewskich. Przez trzy kwartały 2019 r. ich wolumen od łotewskich inwestorów wzrósł tu na raz na trzy i pół razy, przekraczając dwa miliony dolarów. Na terenie obwodu witebskiego jest już 90 zarejestrowanych organizacji z zakresu handlu, obróbki drewna, świadczenia usług transportu samochodowego, usług odzieżowych, produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych. Fakt, że "między powiatami i miastami obwodu witebskiego i gminami łotewskimi zawarto 33 umowy o

---

¹⁰ Sergei Rumas: Białoruś opracowuje plan działania w celu stworzenia warunków dla rozwoju gospodarczego [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9175>.

¹¹ Sergei Rumas przedstawił zespół Pierwszego Wicepremiera [Zasoby Elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9155>.

¹² Sergey Rumas: oddano do użytku 22 z 34 szczególnie ważnych obiektów inwestycyjnych. [Zasoby elektroniczne] - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9174>.

współpracy" odgrywa niewątpliwą rolę we wzmacnianiu tych pozytywnych tendencji¹³.

Jeszcze silniejsze wskaźniki są charakterystyczne w tym kontekście dla obwodu brzeskiego, którego gospodarka ma przyciągnąć co najmniej 90 milionów dolarów bezpośrednich inwestycji zagranicznych netto w 2020 roku. Połowa z nich ma być skierowana do wolnej strefy ekonomicznej "Brześć". Jeśli chodzi o konkretne miasta obwodu, "zadanie dla Brześcia - około 15 milionów dolarów bezpośrednich inwestycji zagranicznych, Baranowicze i Pińsk - ponad 6 milionów dolarów"¹⁴. Jednocześnie nieco mniej niż połowa tych środków zostanie przeznaczona na zakup maszyn, urządzeń, pojazdów, tak aby kosztem modernizacji i remontów technicznych istniejących przedsiębiorstw, stworzyć nowe zakłady produkcyjne, które stworzą około sześciu i pół tysiąca nowych miejsc pracy.

Na poziomie konkretnych podmiotów gospodarczych ciekawe doświadczenie pracy z inwestycjami zagranicznymi wykazuje przedsiębiorstwo o prawie 60-letniej historii - OJSC "Goryński Agrokombinat", znajdujące się w działającej ugodzie w Reczycy, obwód stoliński, obwód brzeski, które dopiero w sierpniu 2019 roku opuściło procedurę sanitarną, zawierając ugodę z wierzycielami. Po aktywnej współpracy z inwestorami zagranicznymi, pracownicy spółki akcyjnej otrzymali od polskiego partnera około 800 tys. dolarów na dokończenie produkcji groszku zielonego. Modernizacja istniejących zakładów produkcyjnych pozwoliła na poszerzenie oferty produktowej. W szczególności, tutaj "rozpoczęto produkcję nowego typu produktów - gotowanych warzyw sterylizowanych w opakowaniach próżniowych. Jest to absolutnie naturalny produkt bez dodatku konserwantów, nawet tak nieszkodliwy jak cukier i sól. Okres przydatności do spożycia takich gotowych warzyw wynosi sześć miesięcy, a kolor, jakość i smak produktu są zachowane"¹⁵. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że prace nad wprowadzeniem nowej technologii do produkcji w kompleksie rolnoprzemysłowym są prawie ukończone, a nawet pozwolimy na zawarcie umowy z

---

¹³ Shcherbitsky, A. Wielkość łotewskich inwestycji w obwodzie witebskim od 9 miesięcy wzrosła 3,5 razy / A. Shcherbitsky // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/objem-latvijskih-investitsij-v-vitebskuju-oblast-za-9-mesjatsev-vyros-v-35-raza-371103-2019/>.

¹⁴ Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce obwodu brzeskiego w 2020 roku wyniosą co najmniej 90 milionów dolarów [- Zasoby Elektronu]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/prjamyje-inostrannye-investitsii-v-ekonomiku-breestskoj-oblasti-v-2020-godu-sostavjat-ne-menee-90-mln-374236-2019/>.

¹⁵ . Polski inwestor zainwestował w produkcję Goryny Agrokombinat 1,6 mln br. [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/polskij-investor-vlozhl-v-proizvodstvo-gorynskogo-agrokombinata-br16-mln-373083-2019/>.

firmą rosyjską na dostawę nowej linii produktów do sieci handlowej, to doświadczenie przyciągania inwestycji zagranicznych można uznać za podwójnie udane. I może być przedmiotem szczegółowego opracowania nie tylko w prasie obwodowej w Brześciu, ale również w mediach innych białoruskich obwodów.

Wszystkie powyższe fakty wymownie ilustrują wniosek, że realizacja każdego z 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, w tym CSD nr 5, związanych z tematem przyciągania inwestycji zagranicznych i ich efektywnego wykorzystania w białoruskich obwodach, powinna być mocno zakotwiczona na pierwszych stronach gazet regionalnych, powiatowych i miejskich oraz powinna jak najpełniej odzwierciedlać doświadczenia już zgromadzone w tym zakresie przez konkretne podmioty gospodarcze. Ważne jest również, aby zintensyfikować pracę środków masowego przekazu w tym kierunku, ponieważ "media nie tylko utrwalają nasze wyobrażenie o rzeczywistości, ale także modelują samą rzeczywistość, scenariusz i dynamikę wydarzeń¹⁶...". Jednocześnie zadaniem mediów jest odzwierciedlenie rzeczywistości, ze wszystkimi jej problemami, zawiłościami i sprzecznościami, "w przyszłości, aby wpłynąć na sytuację na lepsze"¹⁷.

---

¹⁶ Kuncewicz, A. Odpowiedzialność wobec społeczeństwa odróżnia dziennikarza od innych tematów związanych z tworzeniem informacji (w języku rosyjskim) / A. Kuncewicz // [Zasób elektroniczny]. -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/opinions/view/otvetstvennost-pered-obschestvom-otlichaet-zhurnalista-ot-drugih-subjektov-sozdaniya-informatsii-7110/>.

¹⁷ Karliukewicz, A. Głównym zadaniem środków masowego przekazu jest odzwierciedlenie rzeczywistości ze wszystkimi problemami i trudnościami (w języku rosyjskim) / A. Karliukewicz // [Zasób elektroniczny]. -- 2019. - URL: <https://news.21.by/other-news/2019/12/11/1940593.html>.

Euroazjatycka Unia Gospodarcza: punkt odniesienia dla współpracy międzynarodowej

Na początku października 2019 r. w Erewaniu odbyło się posiedzenie Najwyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej, na którym przywódcy pięciu państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EWEA) dyskutowali o kwestiach współpracy gospodarczej, polityki finansowej, energetyki, a także głównych kierunkach działań międzynarodowych i rozwoju współpracy z państwami trzecimi. Odnotowując poważną intensyfikację interakcji tego stowarzyszenia integracyjnego z takimi międzynarodowymi formatami jak Wspólnota Niepodległych Państw, Szanghajska Organizacja Współpracy, Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, A. Łukaszenka zaznaczył, że "aby rozszerzyć międzynarodowy program Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej, należy zwrócić szczególną uwagę na kraje "dalekiego łuku", gdzie nasze towary i usługi są jeszcze mało rozpoznawalne¹⁸.

Przypomnijmy, że do czasu posiedzenia Najwyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej w Erewaniu EWEA posiadała już strefę wolnego handlu z **Wietnamem**. Porozumienie w sprawie jego utworzenia zostało podpisane przez strony już w maju 2015 roku, a w październiku 2016 roku dokument wszedł w życie. W celu dostosowania gospodarek krajowych państw EWEA do systemu wolnego handlu z Wietnamem ustanowiono okresy przejściowe od pięciu do dziesięciu lat dla niektórych towarów, w trakcie których nastąpi stopniowa redukcja należności celnych przywozowych. Dopiero w 2017 r. Euroazjatycka Unia Gospodarcza wprowadziła "zerowe stawki celne przywozowe dla Wietnamu w odniesieniu do 43% całkowitej liczby pozycji taryfowych wspólnej taryfy celnej (WTC EE)". W ciągu 10 lat bezcłowy przywóz towarów na wspólny rynek unijny dla eksporterów wietnamskich zostanie rozszerzony i obejmie 90 % pozycji taryfowych CCT EAES¹⁹.

A w czerwcu 2019 r. strony zaczęły dyskutować o możliwości rozszerzenia współpracy handlowej i gospodarczej, ponieważ umowa o strefie wolnego handlu szybko udowodniła swoją skuteczność. "Już w pierwszym pełnym roku obowiązywania umowy - 2017 - wzrost obrotów handlowych wyniósł 36% (5,6

¹⁸ Udział w sesji Wyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-zasedanii-vysshego-evrazijskogo-ekonomicheskogo-soveta-22132/.

¹⁹ Strefa Wolnego Handlu EWEA Wietnam [Zasoby Elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.economy.gov.by/ru/zst-vietnam-ru/>.

mld dolarów). Jednocześnie eksport państw Unii do Wietnamu wzrósł o 40% (z 1,6 do 2,3 mld USD), a import towarów z Wietnamu - o 35% (z 2,7 do 3,7 mld USD)²⁰. W 2018 r. utrzymała się obecna tendencja. Być może również z tego powodu wietnamska gospodarka wzrosła o ponad siedem procent w 2018 roku, co jest rekordowym poziomem od 2008 roku, a nadwyżki handlowe przekroczyły siedem miliardów dolarów i przyciągnęły inwestycje zagraniczne o wartości 19 miliardów dolarów. Jednocześnie, jak zauważyli wietnamscy badacze, "nie tylko Rosja korzysta z umowy: coraz więcej wspólnych przedsięwzięć w Wietnamie jest zakładanych przez Białoruś"²¹. W szczególności w obwodzie heungijskim w ramach wspólnego przedsięwzięcia "MAZ Azja" realizowany jest projekt produkcji samochodów ciężarowych Mińskiej Fabryki Samochodów. W tym samym województwie trwają prace nad utworzeniem spółki joint venture do produkcji wyrobów mleczarskich z białoruskich surowców. Dlatego też podczas negocjacji z Euroazjatycką Komisją Gospodarczą w czerwcu (2019 r.) strona wietnamska stwierdziła, że chciałaby osiągnąć maksymalną poprawę stosunków z EOG i rozważyć wszelkie możliwości zwiększenia współpracy, w tym w zakresie usług finansowych i turystycznych.

Najwyraźniej pozytywnym przykładem rozwoju stosunków między EWEA a Wietnamem był fakt, że 1 października 2019 r. w Erewaniu w ramach Najwyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej podpisano umowę o utworzeniu strefy wolnego handlu między Euroazjatycką Unią Gospodarczą a **Singapurem**. Dokument ten przewiduje bezcłowy dostęp Singapuru do wszystkich towarów z krajów EWEA - Rosji, Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu i Armenii. To stowarzyszenie integracyjne podjęło również podobne zobowiązania dotyczące bezcłowego dostępu dla towarów singapurskich. Ponadto w podpisanym porozumieniu określono zobowiązania stron do przestrzegania: norm międzynarodowych w procedurach udzielania zezwoleń; zakazów i ograniczeń ilościowych; przepisów technicznych w zakresie norm sanitarnych i fitosanitarnych; transferów i płatności za dostawę produktów; opłat związanych z procedurami granicznymi; stosowania środków antidumpingowych, wyrównawczych i specjalnych środków ochronnych. Sformułowano w nim również "istotny wkład w poprawę jakości i promowanie współpracy w dziedzinach takich jak handel elektroniczny, ekologia, praktyki antykonkurencyjne, przejrzystość zamówień publicznych i ochrona praw

---

²⁰ EWEA i Wietnam omówiły możliwości rozszerzenia współpracy handlowej i gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/13-06-2019-4.aspx>.

²¹ Nguyen, K.T. Korzysta ze strefy wolnego handlu w Wietnamie i EAEC / K.T. Nguyen // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://eurasian-studies.org/archives/11237>.

własności intelektualnej, co jest szczególnie istotne w dyskusjach na temat transferu technologii"²². Co ciekawe, praca nad umową trwała ponad dwa lata. Podpisując umowę, strona singapurska podkreśliła perspektywy rynku euroazjatyckiego - "jest to duży rynek na skrzyżowaniu Europy i Azji". Ma on ogromny potencjał wzrostu gospodarczego, zwłaszcza w dziedzinie logistyki i technologii cyfrowych. To wszystko są obszary zainteresowania Singapuru"²³, więc utworzenie strefy wolnego handlu "przyczyni się do rozwoju przemysłu w krajach członkowskich EWEA, inwestycji, tworzenia sieci kontaktów między ludźmi, przedstawicielami biznesu"²⁴.

W drugiej połowie października 2019 roku odbyło się w Moskwie spotkanie Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej, na którym przywódcy rządów wszystkich pięciu państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EWEA) skupili swoją uwagę na rozwoju sektorowych obszarów współpracy, a także na wzmocnieniu pozycji organizacji na arenie międzynarodowej, podkreślając, że "szczególne miejsce w rozwoju integracji euroazjatyckiej zajmuje współpraca międzynarodowa"²⁵. I rzeczywiście, dopiero w październiku 2019 roku ta struktura integracji euroazjatyckiej podjęła szereg konkretnych kroków w celu rozwinięcia interakcji z państwami położonymi zarówno w Europie, jak i w Azji.

W szczególności na tym samym posiedzeniu Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej podpisano umowę o strefie wolnego handlu między EWEA a **Serbią**, która zdaniem stron powinna dać nowe impulsy do rozszerzenia współpracy handlowej i gospodarczej między jej uczestnikami. Należy przypomnieć, że przed tym dokumentem Białoruś, Rosja i Kazachstan miały już dwustronne umowy o wolnym handlu z Serbią. Niemniej jednak, nowe umowy ze stroną serbską, po pierwsze, "otwierają zupełnie nowy rynek dla Armenii i Kirgistanu - z natychmiastowym bezcłowym dostępem do przytłaczającej ilości towarów o profilu eksportowym, a po drugie, stwarzają nowe możliwości

---

²² Browar, E. In EEC podał szczegóły umowy o strefie wolnego handlu z Singapurem / E. Brewery // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-eek-rasskazali-podrobnosti-soglashenija-o-zone-svobodnoj-torgovli-s-singapurom-364247-2019/>.

²³ Premier Singapuru zauważa duży potencjał wzrostu w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/premier-ministr-singapura-otmechaet-bolshoj-potentsial-rosta-v-evrazijskom-ekonomicheskom-sojuze-364128-2019/>.

²⁴ EWEA i Singapur podpisały umowę w sprawie ustanowienia strefy wolnego handlu [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/eaes-i-singapur-podpisali-soglashenie-o-sozdanii-zony-svobodnoj-torgovli-364131-2019/>.

²⁵ Spotkanie Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9076>.

eksportu dla producentów z Białorusi, Kazachstanu i Rosji²⁶. Jednocześnie strony umowy otrzymują korzyści gospodarcze nie tylko w perspektywie krótkoterminowej w postaci natychmiastowych oszczędności w zakresie ceł na istniejący wywóz, ale również w perspektywie średnioterminowej w zakresie realizacji możliwości eksportowych wraz z rozszerzeniem systemu wolnego handlu. Ponadto dokument ten gwarantuje stabilność, przewidywalność i przejrzystość stosunków handlowych, a także wypełnianie zobowiązań do przestrzegania norm międzynarodowych w zakresie procedur udzielania licencji, zakazów i ograniczeń ilościowych, przepisów technicznych, środków sanitarnych i fitosanitarnych, stosowania środków antydumpingowych, kompensacyjnych i specjalnych środków ochronnych, ochrony praw własności intelektualnej.

Inny przykład rosnącej współpracy międzynarodowej EWEA dotyczy **Iranu**, z którym już 17 maja 2018 r. podpisano tymczasowe porozumienie prowadzące do ustanowienia strefy wolnego handlu, które weszło w życie 27 października 2019 r. Dokument ten "przewiduje ograniczony zakres towarowy, ale obejmuje praktycznie wszystkie główne produkty, które stanowią 55% całkowitego eksportu EWEA - grupy produktów rolnych i przemysłowych. <...> Preferencyjne pokrycie importu stanowi 49% całkowitego eksportu Iranu do EWEA". Dokładniej mówiąc, na liście towarów, na które preferencje otrzymali eksporterzy EWEA, w tym Białorusi, znajdują się wyroby mięsne, tłuszczowe i olejowe, niektóre rodzaje wyrobów cukierniczych i czekoladowych, urządzenia elektroniczne i mechaniczne, a także metale i kosmetyki. Ważne jest również, że strony będą teraz musiały zapewnić najbardziej uprzywilejowane traktowanie narodowe i traktowanie narodowe wszystkich towarów będących przedmiotem handlu między EWEA a Iranem. A wszystkie opłaty związane z przywozem towarów nie powinny już przekraczać kosztów usług świadczonych na potrzeby odprawy celnej. A nieuzasadnione ograniczenia taryfowe w handlu nie powinny już mieć zastosowania do towarów wymienionych w umowie. Ponadto, przyjmując z zadowoleniem wszelką współpracę z EWEA w dziedzinie bankowości, finansów i inwestycji, strona irańska zaproponowała utworzenie grupy roboczej ds. opracowania wspólnych projektów gospodarczych, których potencjał może być bardzo duży. Na przykład "irańskie porty na Morzu Kaspijskim, Oceanie Indyjskim i Zatoce Perskiej, linie kolejowe i drogi na

---

²⁶ EAEC i Serbia podpisały umowę o wolnym handlu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eaec-i-serbija-podpisali-soglashenie-o-svobodnoj-torgovle-367118-2019/>.

terytorium kraju oraz bezpieczne środowisko umożliwiają tranzyt towarów przez Iran do krajów sąsiednich"²⁷.

Wreszcie, w dniu posiedzenia Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej - 25 października 2019 r. - weszła w życie umowa o współpracy handlowej i gospodarczej między EWEA a **Chinami**, podpisana 17 maja 2018 r. Należy niezwłocznie zauważyć, że dokument ten nie jest umową o wolnym handlu, ponieważ jego postanowienia nie przewidują obniżenia lub zniesienia należności celnych przywozowych. Cel umowy jest inny: "zwiększenie przejrzystości systemów regulacyjnych, uproszczenie procedur handlowych oraz rozwój więzi współpracy"²⁸. W szczególności instrument ten ustanawia znacznie wyższy poziom przejrzystości w systemach środków sanitarnych i fitosanitarnych oraz regulacji technicznych stron. W dziedzinie procedur celnych umowa obejmuje zgodę na zwolnienie towarów bez zbędnej zwłoki, z oznaczeniem przyspieszonej odprawy towarów łatwo psujących się. Określa ona również istotne gwarancje dla białoruskich, rosyjskich, kazachskich, kirgiskich i ormiańskich eksporterów w zakresie ochrony i egzekwowania praw własności intelektualnej. Dla Białorusi, która znajduje się obecnie na etapie przystępowania do Światowej Organizacji Handlu, dokument ten jest również ważny z punktu widzenia tego, że ustanawia w swoich stosunkach z Chinami "prawne gwarancje kluczowych zasad WTO"²⁹.

Zgodnie ze strategiami rozwoju państw członkowskich EWEA, priorytetami współpracy z Chinami są przemysł i kompleks rolno-przemysłowy. Mając to na uwadze, strony określiły trzy najważniejsze obszary współpracy: 1) stworzenie jednolitej przestrzeni cyfrowej; 2) lokalizacja technologii; 3) efektywne współdziałanie w nauce, technologii i innowacji. Aby wszystkie te kierunki zostały pomyślnie zrealizowane, EWEA tworzy obecnie mapę uprzemysłowienia, która "wskaże te obszary, w których będzie najbardziej korzystne dla przyciągnięcia inwestycji i technologii zagranicznych"³⁰. Jednocześnie stworzenie wspólnych platform i rozwiązań cyfrowych pozwoli na wyeliminowanie barier w przepływie towarów, usług, kapitału i danych. A wśród

²⁷ Teheran proponuje ustanowienie grupy roboczej ds. projektów gospodarczych w Iranie i EWEA [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/tegeran-predlagaet-sozdat-rabochuju-gruppu-po-ekonomicheskim-proektam-irana-i-caes-364137-2019/>.

²⁸ Szefowie rządów państw EWEA przyjęli wspólne oświadczenie z Chinami z okazji wejścia w życie Umowy o współpracy handlowej i gospodarczej między EWEA a Chinami [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9074>.

²⁹ Umowa o współpracy handlowej i gospodarczej między EWEA a Chinami weszła w życie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/soglashenie-o-torgovo-ekonomicheskom-sotrudnichestve-caes-i-kitajva-vstupilo-v-silu-367082-2019/>.

³⁰ Browar, E. EEC określił trzy główne kierunki współpracy przemysłowej EEEC z Chinami / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eeek-opredelila-tri-osnovnyh-napravlenija-promyshlennogo-sotrudnichestva-caes-s-kitaem-365900-2019/>.

kluczowych kompetencji, na bazie których powstanie ta branża przyszłości, znajdują się transport elektryczny, produkcja dodatków i technologie bezobsługowe.

Jeśli chodzi o drugi obszar współpracy pomiędzy EWEA a Chinami, ważnym zadaniem strategicznym jest zapewnienie przejścia od lokalizacji produkcji do lokalizacji kompetencji, przy czym punktem wyjścia powinno być prognozowanie unikalnych przewag konkurencyjnych EWEA na arenie światowej, które mogą być realizowane poprzez tworzenie parków technologicznych, klastrów i platform technologicznych. Należy zauważyć, że pierwsze kroki w tym kierunku zostały już podjęte. Na przykład Białoruś i Chiny już zrealizowały projekt utworzenia Wielkiego Kamienno Parku Przemysłowego, który w 2019 roku otrzymał status Terytorialnej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, co dało mieszkańcom parku przemysłowego maksymalnie możliwe korzyści celne w tym związku integracyjnym w przestrzeni postradzieckiej i gdzie wielkość inwestycji w ramach tych projektów przekracza miliard dolarów.

W Rosji, w sierpniu 2019 roku w Nabieżieżnach Czeleńskich, na usługach strony chińskiej, został otwarty park przemysłowy "Hayer", a także "inteligentna fabryka" do produkcji pralek, które będą również produkować sprzęt chłodniczy, mroźniczy i kuchenny, telewizory w technologii "smart". W Kazachstanie, w ramach kontraktu z China National Chemical Engineering Company, Kazachstan Petrochemical Industries buduje zintegrowany kompleks gazowo-chemiczny, który będzie produkował pół miliona ton polipropylenu rocznie, a także uruchomi produkcję materiałów poliamidowych ze zboża przy użyciu technologii chińskiej. Mówiąc o wzmocnieniu współpracy naukowej i technicznej, należy podkreślić zainteresowanie EAES współpracą z Chinami w sektorze rolnym, w zakresie wprowadzania zaawansowanych technologii i innowacji w rolnictwie, a także w zakresie efektywności energetycznej i wydajności przemysłu przetwórczego.

Innym ważnym aspektem rozpatrywanego tematu jest fakt, że od 1 stycznia 2020 roku prezydencję w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej obejmie Republika Białorusi, a od 1 lutego tego samego roku przedstawiciel Białorusi będzie przewodniczył Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej. Strona białoruska zamierza wykorzystać te formy działania "w celu nadania nowego impulsu procesom integracyjnym i kształtowaniu wspólnej polityki przez państwa

uczestniczące³¹. W szczególności, w celu zapewnienia producentom z państw EWEA jak najkorzystniejszych warunków dla eksportu ich produktów na rynki zagraniczne, a konsumentom - bezpiecznych, wysokiej jakości i niedrogich towarów, planuje się w Unii "przyspieszenie podpisania umowy w sprawie procedury i warunków usuwania barier technicznych w handlu wzajemnym z państwami trzecimi, która ustanowi skuteczny mechanizm zapewniający swobodny przepływ towarów w EWEA i państwach trzecich³². W rzeczywistości nowy cykl tworzenia listy krajów priorytetowych, z którymi to stowarzyszenie integracyjne zawrze umowę w sprawie strefy wolnego handlu, rozpoczął się już jesienią 2019 roku w EEEC. W szczególności, procedury w tym zakresie są finalizowane z Izraelem, "na początku przyszłego [2020] roku" negocjacje z Indiami. Istnieje również lista 12 państw, z którymi chcielibyśmy pracować w odstępie 2-3 lat. Ta lista może być uzupełniona przez inne kraje"³³.

Indonezja, jedna z kluczowych gospodarek w regionie Azji i Pacyfiku, jest również jednym z krajów, z którymi EWEA zamierza zawrzeć umowę o wolnym handlu. W październiku 2019 r. Euroazjatycka Komisja Gospodarcza podpisała protokół o współpracy z rządem tego kraju. Oczekuje się, że dokument ten przyczyni się do zbudowania efektywnej infrastruktury dla rozwoju współpracy handlowej i gospodarczej. Na jej podstawie strony powołały już grupę roboczą, której pierwsze spotkanie odbędzie się w pierwszym kwartale 2020 r. w Moskwie, koncentrując się na "kwestiach ponadnarodowych kompetencji ECE, takich jak ułatwienia w handlu, regulacje celne i techniczne, rozwój rynków finansowych"³⁴. Należy również zauważyć, że Euroazjatycka Komisja Gospodarcza współpracuje już w formie memorandumów z rządami takich krajów jak Peru, Mongolia, Kambodża, Maroko, Jordania, Wyspy Owcze, Kuba, Tajlandia, Bangladesz i Mołdawia oraz z rządem greckim w formie deklaracji.

---

³¹ Gryszkiewicz, A. Białoruś jako przewodniczący EWEA będzie dążył do stworzenia pełnowymiarowej unii gospodarczej - Ministerstwa Spraw Zagranicznych / A. Gryszkiewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-kak-predseditel-v-eaes-budet-dobivatsja-sozdaniya-polnoformatnogo-ekonomicheskogo-sojuza-mid-366038-2019/>.

³² Browar, E. EEC proponuje przyspieszenie podpisania porozumienia w sprawie procedury eliminacji barier technicznych z krajami trzecimi / E. Brewer // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eek-predlagaet-uskorit-podpisanie-soglasheniya-o-porjadke-ustraneniya-tehbarjerov-s-tretjimi-stranami-364105-2019/>.

³³ Białoruś liczy na wzrost eksportu dzięki umowom EWEA i umowy o wolnym handlu z krajami trzecimi [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-na-rost-eksporta-blagodarja-soglashenijam-eaes-o-zst-s-tretjimi-stranami-365828-2019/>.

³⁴ Browar, E. ECE i Indonezja podpisały memorandum o współpracy / E. Brewery // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/eek-i-indonezija-podpisali-memorandum-o-sotrudnichestve-366253-2019/>.

Ta sama lista obejmuje również kraj Ameryki Południowej, taki jak **Chile**, z którym Piątka Euroazjatycka znacznie zwiększyła swoje zaangażowanie w ostatnich latach. W szczególności, w 2018 r. obroty handlowe między stronami wzrosły o prawie jedną trzecią - do 1,2 mld dolarów. "W tym samym czasie eksport państw należących do ESDZ do Chile wzrósł o 54,8%, a import o 28,7%"³⁵. Umowa o wolnym handlu pomiędzy EOG i Chile może otworzyć przed Białorusią wiele możliwości, ponieważ obecnie białorusko-chilijskie obroty handlowe wynoszą tylko około 10 milionów dolarów, z czego 90 procent pochodzi z tego południowoamerykańskiego kraju. Przyczyną tego zjawiska są "pewne problemy z cłami, które dla białoruskich towarów są jeszcze dużo wyższe niż dla innych produktów zagranicznych przywożonych do Chile"³⁶.

Kolejnym krajem, z którym negocjacje w sprawie strefy wolnego handlu weszły już w aktywną fazę, jest **Egipt**. To afrykańskie państwo będzie pierwszym, które będzie miało wspólną infrastrukturę przemysłową z EOG, której stworzenie "będzie dla krajów stowarzyszenia integracyjnego oknem na promocję naszych produktów przemysłowych w Afryce i na Bliskim Wschodzie"³⁷. Wbrew pozorom afrykański wektor współpracy między EWEA zostanie znacząco uzupełniony protokołem ustaleń podpisanym w dniu 24 października 2019 r. między Euroazjatycką Komisją Gospodarczą a Komisją Unii Afrykańskiej, zgodnie z którym "strony zamierzają współpracować w dziedzinie infrastruktury i rolnictwa, handlu, inwestycji i rozwoju przedsiębiorstw, regionalnej integracji gospodarczej oraz w innych dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania"³⁸. Zgodnie z tym dokumentem zostanie opracowany plan współpracy, koncentrujący się na działaniach na rzecz społeczności biznesowej stron. W języku liczb perspektywy tej współpracy wyglądają bardzo imponująco. Unia Afrykańska jest przecież międzynarodową organizacją międzyrządową, którą jednoczy 55 państw "czarnego" kontynentu o populacji około miliarda ludzi. Od 2010 r. obroty EWEA z nimi wzrosły prawie 2,7 razy, osiągając 21,7 mld dolarów do 2018 r. Jednocześnie tylko pięć krajów afrykańskich - Algieria, Egipt,

---

³⁵ Browar, E. Chili jest zainteresowany utworzeniem strefy wolnego handlu z EEU / E. Brewery // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chili-projavljaet-interes-k-sozdaniju-zony-svobodnoj-torgovli-s-ees-365298-2019/>.

³⁶ Griszkievicz, A. Czili jest zainteresowany długoterminową współpracą z Białorusią - Benity / A. Griszkievicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/politics/view/chili-zainteresovana-v-dolgosrochnom-sotrudnichestve-s-belarusiju-benites-365275-2019/>.

³⁷ Browar, E. Kraje Unii Europejskiej Wschodniej zamierzają stworzyć wspólną infrastrukturę przemysłową w Egipcie (w języku rosyjskim) / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/strany-eaes-namereny-sozdat-sovmestnuju-promyshlennuju-infrastrukturu-v-egipte-364924-2019/>.

³⁸ ECE i Komisja Unii Afrykańskiej podpisały protokół ustaleń [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/24-10-2019-5.aspx>.

Maroko, Nigeria i Tunezja - odpowiada za ponad 80 proc. eksportu euroazjatyckiej "piątki". Tak więc rezerwy na rozwój partnerstwa są rzeczywiście znaczne.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś - Unia Europejska: regionalny komponent współpracy

W styczniu 2020 roku w Brukseli podpisano umowy między Republiką Białorusi a Unią Europejską o uproszczonym wydawaniu wiz oraz o readmisji osób przebywających bez zezwolenia. Dokumenty te były ważnym krokiem naprzód w zacieśnianiu stosunków między stronami. Ponadto Białoruś i Unia Europejska kontynuują dyskusję nad wspólnymi priorytetami partnerstwa, w ramach której znaczną uwagę poświęca się również kwestiom regionalnym.

Razem te regionalne projekty obejmują prawie całe terytorium Białorusi.³⁹

W szczególności, **projekt rozwoju gospodarczego na poziomie lokalnym w ciągu** najbliższych kilku lat będzie realizowany w partnerstwie z Ministerstwem Gospodarki Białorusi w 12 obwodach kraju. Na pierwszym posiedzeniu rady koordynacyjnej projektu międzynarodowej pomocy technicznej "Wsparcie lokalnego rozwoju gospodarczego w Republice Białorusi" w⁴⁰marcu 2019 roku nazwano "12 obwodów uczestniczących w projekcie - Berezovsky, Kobrinsky, Braslavsky, Orshansky, Braginsky, Zhlobinsky, Khoyniki, Lidsky, Borisov, Molodechno, Bykhovsky, Khotimsky".

Inicjatywa **Instrumentu na rzecz Efektywnego Wykorzystania Zasobów** w Obwodzie Brzeskim i Grodzieńskim, finansowana ze środków UE w wysokości 15 mln euro, powinna przyczynić się do opracowania, wdrożenia i realizacji bardziej efektywnej polityki w zakresie zasobów i energii przez wszystkie właściwe podmioty. **Regionalny Program Inwestycji i Konkurencyjności (BRIC)**, który jest opracowywany wspólnie z Ministerstwem Gospodarki Białorusi, otrzyma 18 milionów euro. Jego wdrożenie ma się rozpocząć w 2020 roku. "W tej pracy ważne jest, aby w obwodzie homelskim⁴¹, mohylewskim i witebskim zaangażować lokalną wiedzę fachową.

---

³⁹ Shubel, D. Białoruś i UE nawiązały regularny i szeroki dialog / D. Shubel // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/belarus-i-es-naladili-reguljarnyj-i-shirokij-dialog-7081/>.

⁴⁰ Zalesskiy, B.L. Na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego / B.L. Zalesskiy // Materiały XV Międzynarodni vedecko-prakticka konferencje "Dny vedy - 2019". Tom 7: Praha. Wydawnictwo "Edukacija i nauka". - - C. 30.

⁴¹ W obwodzie witebskim omówiono perspektywy współpracy między obwodem a Unią Europejską [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://vitebsk-region.gov.by/ru/news-ru/view/v-vitebske-obsudili-perspektivy-sotrudnichestva-regiona-s-evrosojuzom-18865-2019/>.

Program "**Polska - Białoruś - Ukraina**" na lata 2014-2020 ze strony Białorusi obejmuje jako główne terytoria obwody grodzieński i brzeski, a także obwody miński, miński i homelski jako przyległe obwody o liczbie ludności przekraczającej siedem milionów osób. Ważny szczegół: przy realizacji tego programu warunkiem wstępnym jest regularne informowanie "ogółu społeczeństwa o stanie realizacji programu, a mianowicie o wynikach wsparcia i najlepszych praktykach we wspólnych projektach"⁴². Program "**Łotwa-Litwa-Białoruś**" na lata 2014-2020, w którym głównymi obwodami są obwody grodzieński i witebski, a od strony białoruskiej uczestniczą obwody miński, miński i witebski, jako przyległe obwody, koncentruje się na trzech celach strategicznych - "wspieranie rozwoju gospodarczego i społecznego w obwodach po obu stronach wspólnej granicy; rozwiązywanie wspólnych problemów w zakresie ekologii, zdrowia, bezpieczeństwa i niezawodności; tworzenie lepszych warunków i mechanizmów dla mobilności ludzi, towarów i kapitału"⁴³.

Program "**Burmistrzowie na rzecz wzrostu gospodarczego**" na lata 2017-2020 wspiera miasta w krajach Partnerstwa Wschodniego, promując wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy poprzez poprawę lokalnego otoczenia biznesu, stymulowanie przedsiębiorczości i przyciąganie inwestycji na rzecz zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Na koniec 2017 roku obejmowała ona już "205 miast i okręgów, w tym 17 na Białorusi".⁴⁴które dobrowolnie podjęły zobowiązania do promowania rozwoju gospodarczego i zatrudnienia na rynku lokalnym. Wreszcie, wdrożono program **Porozumienia Burmistrzów**, w ramach którego władze lokalne podejmują "dobrowolne zobowiązania do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych na swoim terytorium o co najmniej 30% do 2030 r."⁴⁵ Obecnie ponad siedem tysięcy miast i obwodów w różnych krajach podpisało ten dokument, w tym 49 - na Białorusi: od Baranowicz i Brzeziny do Czhausowa i Charkowszczyzny.

---

⁴² Umowa o finansowaniu współpracy transgranicznej (CBFA) [Zasoby elektroniczne]. -- 2017. - URL: http://pravo.by/upload/docs/op/I01600084_1509656400.pdf.

⁴³ Europejski Instrument Sąsiedztwa. Program Współpracy Transgranicznej Łotwa-Litwa-Białoruś 2014-2020 [Zasoby elektroniczne]. - - - 2014. - URL: http://www.eni-cbc.eu/llb/data/public/uploads/2016/03/llb_programme_2014_2020_ru_20160325.pdf.

⁴⁴ Mayors for Economic Growth (EU Eastern Partnership Initiative) [E-Resource]. - - 2017. - URL: <https://euprojects.by/ru/projects/Green-Economy-Environment-and-Sustainable-development/mayors-for-economic-growth-eu-initiative-for-eastern-partnership-region/>.

⁴⁵ Porozumienie Burmistrzów w sprawie klimatu i energii [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://climate.ecopartnerstvo.by/ru/covenant>.

Białoruś - Szanghajska Organizacja Współpracy: współpraca z ukierunkowaniem na projekty gospodarcze

Na początku listopada 2019 roku w Taszkencie odbyło się posiedzenie Rady Szefów Rządów Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SCO), w którym Republika Białorusi ma status obserwatora, ale tradycyjnie bierze aktywny udział w dyskusji na temat aktualnych zagadnień tej struktury międzynarodowej. Należy przypomnieć, że SCO został założony w 2001 r. Dziś składa się z ośmiu państw: Chin, Indii, Kazachstanu, Kirgistanu, Pakistanu, Rosji, Tadżykistanu i Uzbekistanu. Kolejne cztery kraje mają tu status obserwatora - Afganistan, Iran, Mongolia i Białoruś, które otrzymały go w 2015 roku. Ponadto sześć innych krajów jest partnerami dialogu - Armenia, Azerbejdżan, Kambodża, Nepal, Sri Lanka, Turcja. Skład członków SCO wyraźnie pokazuje, że ta transkontynentalna organizacja "jednoczy obecnie prawie 40% ludności świata i wytwarza około 22,5% światowego PKB"⁴⁶.

Innymi słowy, SCO to duża przestrzeń geopolityczna, gospodarcza i humanitarna, w której strona białoruska jest zainteresowana rozwojem interakcji w wielu dziedzinach. Dlatego na spotkaniu w Taszkencie Białoruś zaproponowała "szereg inicjatyw mających na celu dalsze usprawnienie pracy Szanghajskiej Organizacji Współpracy"⁴⁷, uznając rozwój stosunków handlowych i gospodarczych za najważniejszy priorytet. Faktem jest, że w ciągu 18 lat działalności SCO przyjęto około półtora tysiąca dokumentów. Jednak tylko siedem procent całkowitej liczby dokumentów dotyczy handlu i interakcji gospodarczych. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę szybko rosnące zainteresowanie tym wektorem, strona białoruska buduje politykę swojego udziału w działalności tej organizacji międzynarodowej.

Jeśli chodzi o konkretne inicjatywy, to przede wszystkim Taszkent przedstawił propozycję oficjalnego Mińska, aby pod auspicjami organizacji opracować i wdrożyć "działania promujące wzajemnie korzystny handel produktami żywnościowymi i rolnymi, w tym harmonizację zasad i wymogów dotyczących

---

⁴⁶ SCO jest zainteresowany rozwojem współpracy handlowej i gospodarczej z Białorusią [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/shos-zainteresovana-v-razvitiitorgovo-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-s-belarusju-367873-2019/>

⁴⁷ Białoruś jest zainteresowana omówieniem praktycznych zagadnień gospodarczych na platformie SCO - Dapkunas [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-zainteresovana-v-obsuzhdenii-na-ploschadke-shos-prakticheskikh-ekonomicheskikh-voprosov-dapkunas-367903-2019/>

importu i eksportu produktów żywnościowych⁴⁸. Znaczenie tego wniosku polega na tym, że zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w obliczu zmian klimatu jest jednym z najważniejszych zadań w dzisiejszym świecie. A państwa członkowskie SCO nie są pod tym względem wyjątkiem, ponieważ na ich terytorium mieszkają już prawie trzy miliardy ludzi. Białoruś z dużym potencjałem przemysłowym i rolniczym, rozwijająca wysokie technologie i zainteresowana rozwiązywaniem praktycznych problemów gospodarczych, mogłaby w dużym stopniu przyczynić się do rozwiązania tego problemu w ramach SCO.

Po drugie, transport międzynarodowy staje się coraz ważniejszy dla przestrzeni tej międzynarodowej organizacji. Temat ten jest niezwykle aktualny również dla Białorusi, ponieważ jej potencjał tranzytowy "umożliwia państwom członkowskim SCO podróżowanie bezpośrednio do Europy"⁴⁹. Jednak do tej pory w ramach organizacji podpisano tylko jedną umowę na temat transportu - o stworzeniu korzystnych warunków dla transportu drogowego. Miało to miejsce we wrześniu 2014 roku. Białoruś, choć nie jest pełnoprawnym członkiem SCO, cztery lata później dołączyła do dokumentu pierwszego z obserwatorów SCO i partnerów dialogu - w listopadzie 2018 roku, opierając się na założeniu, że umowa "stwarza dodatkowe pozytywne warunki dla zwiększenia wolumenu pracy białoruskich przewoźników w kierunku regionu SCO, a w konsekwencji w kierunku państw ościennych, co przyczyni się do wzrostu eksportu usług transportu drogowego"⁵⁰. Na spotkaniu w Taszkencie strona białoruska zwróciła uwagę na istniejące i pojawiające się możliwości realizacji nowych międzynarodowych projektów transportowych i logistycznych, ponieważ rozszerzenie współpracy w tej dziedzinie pozwoli w pełni wykorzystać możliwości światowego handlu, stworzyć nowe obiekty infrastruktury społeczno-gospodarczej.

Po trzecie, w Taszkencie poparto inicjatywę strony białoruskiej dotyczącą stworzenia wspólnego informatycznego ekosystemu SCO, który łączyłby wszystko, co związane z gospodarką cyfrową, sztuczną inteligencją i Internetem

---

⁴⁸ Białoruś proponuje rozwijać pod auspicjami SCO mechanizmy wzajemnie korzystnego handlu produktami rolnymi [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mehanizmy-dlja-vzaimovyygodnoj-torgovli-selhozproduksiej-belarus-predlagaet-razrabotat-pod-egidij-shos-367906-2019/>.

⁴⁹ Szanghajska Organizacja Współpracy jest zainteresowana rozwojem współpracy handlowej i gospodarczej z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9097>

⁵⁰ W sprawie przystąpienia Republiki Białorusi do umowy między rządami państw członkowskich SCO w sprawie stworzenia korzystnych warunków dla międzynarodowego transportu drogowego [zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://bamap.org/information/news/2018_11_01_95712/.

przedmiotów. W związku z tym organizacja międzynarodowa wychodzi z założenia, że "Białoruś ma już konkretny wynik w sektorze IT i sukces eksportowy, więc kraj może inicjować wspólne imprezy tematyczne, konferencje i okrągłe stoły"⁵¹. Przypomnijmy, że na szczycie SCO, który odbył się w czerwcu 2018 roku w chińskim mieście Qingdao, szef państwa białoruskiego zaproponował połączenie w "SCO IT-ekosystem" "możliwości mediów elektronicznych, sieci społecznościowych, handlu elektronicznego i wielu innych". Wzmocni to współpracę i poprawi konkurencyjność gospodarek krajowych w globalnym świecie⁵². Kolejnym krokiem w tym kierunku będzie opracowanie przez Białoruś konkretnej koncepcji, która może stać się podstawowym dokumentem współpracy krajów Szanghajskiej Organizacji Współpracy w dziedzinie informatyki.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁵¹ Sekretarz generalny SCO wspiera inicjatywę Białorusi na rzecz stworzenia wspólnego ekosystemu informatycznego [Zasobów Elektronicznych]. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/gensek-shos-podderzhivaet-realizatsiju-initsiativy-belarusi-po-sozdaniyu-obschej-it-ekosistemy-367870-2019/>.

⁵² Posiedzenie Rady Szefów Państw Szanghajskiej Organizacji Współpracy [Zasoby Elektroniczne]. - 2018. - URL: http://president.gov.by/ru/search_ru/getExtendedResults/?query=&search_type=type_all_words&group=0&from_day=10&from_month=6&from_year=2018&to_day=10&to_month=6&to_year=2018&search_type_sort=desc&search_ok.x=31&search_ok.y=5&search_mode=&search_node=news&search_node_id=374&search_title_name=events.

Białoruś - Włochy: rezerwat - współpraca naukowa i technologiczna

Włochy są jednym z ważnych partnerów handlowych Białorusi w Unii Europejskiej. Wolumen wzajemnej wymiany handlowej między krajami wzrósł o kolejne 15% w 2018 roku, zbliżając się do miliarda dolarów. Mimo że białoruski eksport do Włoch wynosił 188 pozycji towarowych, największy udział w białoruskim eksporcie miały "nawozy potasowe, wyroby metalowe, meble i drewno"⁵³. Zadaniem, którym strony zajmują się obecnie w zakresie rozwoju stosunków dwustronnych, jest rozszerzenie wektorów współpracy w zakresie realizacji wspólnych projektów na tyle, na ile to możliwe. Zostało to omówione w szczególności na drugim posiedzeniu białorusko-włoskiej komisji międzyrządowej ds. współpracy gospodarczej, które odbyło się w czerwcu 2019 r. w Rzymie, gdzie strony "uzgodniły wdrożenie szeregu konkretnych działań mających na celu nadanie dodatkowego impulsu rozwojowi dwustronnej współpracy w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania".⁵⁴ w tym w nauce i technologii.

W grudniu 2019 roku Państwowy Komitet Nauki i Technologii Białorusi oraz włoskie Ministerstwo Edukacji, Uniwersytetów i Badań Naukowych uzgodniły zorganizowanie pierwszego posiedzenia wspólnej białorusko-włoskiej komisji ds. współpracy w dziedzinie nauki i technologii. W ramach spotkania zostanie podpisany program wykonawczy dwustronnej współpracy oraz zostanie zatwierdzony harmonogram pierwszego konkursu wspólnych białorusko-włoskich projektów naukowo-technicznych na lata 2020-2021. Intensyfikacja współpracy naukowej i technicznej między Białorusią a Włochami wynika przede wszystkim z faktu, że "ustawa o ratyfikacji umowy między rządami Białorusi i Włoch o współpracy naukowej i technicznej została opublikowana w oficjalnym dzienniku włoskich aktów prawnych regulujących Gazzetta Ufficiale w dniu 21 października 2019 r."⁵⁵ Oznacza to, że strona włoska zakończyła krajowe procedury dotyczące wejścia w życie tego instrumentu.

---

⁵³ Wyniki wizyty roboczej we Włoszech [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.024.by/2019/02/itogi-rabocheho-vizita-v-italiyu/>

⁵⁴ O udziale wiceministra spraw zagranicznych Białorusi E. Shestakow na posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Włoskiej Komisji Współpracy Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/b053842964a85150.html.

⁵⁵ Na Białorusi i we Włoszech odbędzie się konkurs wspólnych projektów naukowych i technicznych [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-italija-provedut-konkurs-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-368825-2019/>.

Przypominamy, że współpraca naukowa między Białorusią a Włochami rozpoczęła się od umowy o współpracy w dziedzinie kultury, nauki, technologii, edukacji, polityki młodzieżowej, mediów, praw człowieka, sportu i turystyki, podpisanej jeszcze w 1994 roku, która przewidywała powołanie Wspólnej Komisji do formowania i koordynowania realizacji programów współpracy. W czerwcu 2011 r. strony przyjęły zaktualizowaną umowę międzyrządową o współpracy naukowo-technicznej, która stworzyła "ramowe warunki dla rozwoju długoterminowych kontaktów między organizacjami naukowymi, badawczymi i produkcyjnymi oraz przedsiębiorstwami obu państw, w tym możliwości i warunki dla wymiany informacji naukowych i technicznych"⁵⁶. Od tego czasu wiele dokumentów zostało podpisanych przez strony na poziomie instytutów naukowych i uniwersytetów.

W szczególności, w 2009 roku Narodowa Akademia Nauk Białorusi i duża włoska firma 57"Finmeccanica" przyjęły Protokół Intencji o współpracy w dziedzinie wysokich technologii, który zapewnił utworzenie siedmiu grup roboczych ds.: 1) narzędzi do przetwarzania obrazów wielospektralnych i radarowych oraz cyfrowych map terenu do operacyjnego monitoringu obszarów i przydziału określonych klas obiektów; 2) opracowania nowych metod i oprogramowania do rozwiązywania różnych zadań maszynowego widzenia i przetwarzania obrazów biomedycznych; 3) opracowania nowych metod i oprogramowania do przetwarzania obrazów biomedycznych.

W grudniu 2019 roku strona białoruska i włoska zgodziły się na znaczne wzmocnienie współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych, medycyny, energetyki, nowych materiałów, w tym programu Unii Europejskiej "Horyzont 2020". Tymczasem "Białoruscy uczeni i eksperci wraz z partnerami z Włoch uczestniczą w 11 projektach programu Unii Europejskiej w dziedzinie nauki i innowacji "Horyzont 2020"⁵⁸ o łącznym budżecie ponad 1 miliona 160 tysięcy euro. Ale są wszelkie powody, aby wierzyć, że w ścisłej współpracy ze stroną włoską na Białorusi uda się znacznie rozszerzyć temat wspólnych podstawowych i stosowanych projektów w odpowiednich dziedzinach, w tym omawianych na Trzecim Włosko-

---

⁵⁶ Białoruś i Włochy podpisały międzyrządową umowę o współpracy w dziedzinie nauki i technologii [Zasoby elektroniczne]. - - 2011. - URL: <http://belisa.org.by/ru/news/stnews/international/aa92ba2301d108c5.html>.

⁵⁷ Włochy [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://www.philosophy.by/belarus-eu/a_102_r.html

⁵⁸ Białoruś i Włochy intensyfikują współpracę w ramach unijnego programu "Horyzont 2020" [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://www.gknt.gov.by/news/2019/belarus_i_italiya_aktiviziruyut_sotrudnichestvo_v_ramkakh_programmy_evrosoyuza_gorizont_2020/.

Białoruskim Forum Zielonej Gospodarki, które odbyło się w październiku 2019 roku w Mińsku - "budowa inteligentnych miast, wprowadzanie efektywnych energetycznie technologii w budownictwie cywilnym i przemysłowym, rolnictwie"⁵⁹.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁵⁹ Białoruś i Włochy zamierzają znacznie zwiększyć wzajemny obrót handlowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-italija-namereny-znachitelno-uelichit-vzaimnyj-tovarooborot-364968-2019>.

Białoruś - Republika Czeska: współpraca przemysłowa i regionalna

Republika Czeska należy do tych krajów europejskich, z którymi Republika Białoruś jest poważnie zainteresowana rozszerzeniem więzi, ponieważ mieszkańcy obu krajów mają długotrwałe przyjazne stosunki, wspólne wartości i interesy, a "bardziej intensywnie stosunki handlowe i biznesowe, wspólne projekty naukowe i edukacyjne, współpraca organizacji i instytucji przyczynią się do wzmocnienia konstruktywnych stosunków"⁶⁰. Mińsk i Praga dostrzegają znaczny potencjał dla intensywnego rozwoju całego kompleksu stosunków dwustronnych. Pozytywne tendencje w sferze handlowej i ekonomicznej są szczególnie widoczne, o czym świadczą liczby: "Obrót handlowy w tym roku wynosi 500 milionów dolarów. <...> W ciągu ostatniego roku obroty handlowe wzrosły o 48%".

Białorusko-czeskie forum biznesowe, które odbyło się w październiku 2019 roku w Mińsku, po raz kolejny potwierdziło, że dwustronna współpraca między Białorusią a Czechami nie ogranicza się dziś tylko do handlu. Chodzi już o realizację wzajemnie korzystnych projektów w wielu dziedzinach, w tym w przemyśle maszynowym i budownictwie. O różnorodności obszarów wspólnego zainteresowania świadczy również skład uczestników wyżej wymienionego forum biznesowego, na którym reprezentowanych było kilkanaście czeskich i około czterdziestu białoruskich firm zainteresowanych nawiązaniem i rozwojem współpracy w sektorze energetycznym, budowlanym i bankowym.

Strony widzą ważną rezerwę w rocznym wzroście obrotów handlowych w rozwoju współpracy przemysłowej poprzez tworzenie spółek joint venture i rozszerzanie więzi gospodarczych między regionami obu krajów. W szczególności ciekawe doświadczenia współpracy z czeskimi partnerami zostały już zgromadzone w obwodzie mińskim. W 2018 roku obroty handlowe z Czechami wzrosły o 66 procent do 87 milionów dolarów. A jesienią 2019 roku wielkość dostaw eksportowych spółek z Minshchiny na rynek czeski zbliżyła się do 18 milionów dolarów. Jednocześnie "wzrost eksportu wzrósł prawie

---

⁶⁰ Gratulacje dla prezydenta Republiki Czeskiej Milosa Zemana [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-cheshskoj-respubliki-miloshu-zemanu-22273/.

dwukrotnie w porównaniu ze wzrostem importu⁶¹. Dotychczas do Republiki Czeskiej dostarczano nawozy "Belaruskali" z obwodu stołecznego Białorusi. Wyroby aluminiowe z firmy "Aluminium-Tekhno" - mieszkańca wolnej strefy ekonomicznej "Mińsk", a czeskie kartony, papier i systemy klimatyzacyjne eksportowano. Strony zamierzają jednak w najbliższej przyszłości znaleźć nowe punkty kontaktowe, zarówno w zakresie tworzenia wspólnych przedsiębiorstw, jak i dostarczania produktów.

Obwód miński szczególnie dobrze rozwija partnerskie stosunki z czeską prowincją Wysoczina, z którą w 2014 r. podpisano memorandum o współpracy. W maju 2019 r. strony przyjęły plan działania na rzecz współpracy na lata 2019-2020. Jednocześnie Miński Woblast zaoferował swoim czeskim partnerom konkretne projekty współpracy inwestycyjnej "w przemyśle spożywczym, rolnictwie, transporcie, logistyce, przetwórstwie drewna".⁶²a miasta Soligorsk i Pelgrzhimov zgodziły się na podpisanie umowy o współpracy w najbliższej przyszłości.

Wśród innych białoruskich obwodów aktywnie rozwijających wzajemnie korzystne więzi z Republiką Czeską jest obwód witebski. Czescy partnerzy postrzegają z nim obszary wspólnego zainteresowania jako "produkcję systemów uzdatniania wody, projekty związane z rolnictwem i innowacyjnymi technologiami"⁶³. Należy zauważyć, że obecnie na terenie wolnego gospodarzo "Witebska" realizowane są dwa projekty inwestycyjne z czeskim kapitałem. Po raz pierwszy, w 2004 roku, został tu zarejestrowany jako rezydent JLLC Fortex - Water Technologies. Po drugie, w grudniu 2017 roku firma Tsilinders-Bel, LLC wyspecjalizowała się w produkcji stalowych butli gazowych bez szwu do gazów przemysłowych i medycznych, systemów gaśniczych i przemysłu spożywczego o ciśnieniu do 300 atmosfer, które zostały wyprodukowane na terenie zakładu Legmash w Orszy. Spółka ma osiągnąć pełne wykorzystanie mocy produkcyjnych do 2023 roku. "Realizacja projektu stworzy 45 nowych miejsc pracy i dostarczy na rynek krajowy produkty zastępcze z importu". Jednocześnie

---

⁶¹ Obwód Miński i Republika Czeska planują zwiększyć podaż towarów i utworzyć spółkę joint venture [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-chehijapanirujut-narastit-postavki-tovarov-i-sozdat-sp-367359-2019/>.

⁶² Obwód miński i terytorium czeskie Wysoczina podpisały mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-cheshskij-kraj-vysochina-podpisali-dorozhnuju-kartu-razvitija-sotrudnichestva-347606-2019/>.

⁶³ Bogacheva, O. Vitebsk oddział BelCCI i Czeska Izba Przemysłowo-Handlowa będą współpracować / O. Bogacheva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskoe-otdelenie-beltp-i-cheshskaja-torgovo-promyshlennaja-palata-budut-sotrudnicat-367554-2019/>.

ponad 90% produkowanych wyrobów będzie eksportowanych⁶⁴. Do listopada 2019 roku firma zainwestowała w tę produkcję już około dziewięciu milionów euro.

Aby takie przykłady udanej współpracy przemysłowej w obwodzie witebskim w niedalekiej przyszłości stały się czymś więcej, pod koniec października 2019 roku witebski oddział Białoruskiej Izby Przemysłowo-Handlowej i Czeskiej Izby Przemysłowo-Handlowej dla krajów WNP podpisały umowę o współpracy, w której rozwoju uczestniczyli przedstawiciele szeregu czeskich firm, w tym JSC Mawel, JSC Metrostav, INTERMOS Praha s.r.o., ERC-TECH s.r.o., Smart Heating Technology s.r.o., Czechosłowacki Bank Handlowy s.r.o., Spółka Gwarancji i Ubezpieczeń Eksportowych s.r.o., niezwłocznie omówiły z partnerami z Witebska kwestie budownictwa w przemyśle i energetyce, technologii przetwarzania odpadów budowlanych, dostaw rurociągów, systemów czyszczenia i ogrzewania, możliwych perspektyw i kierunków współpracy w sektorze finansowym. Najwyraźniej wyniki tych rozmów wkrótce znajdą swoje prawdziwe zastosowanie w nowych konkretnych projektach współpracy białorusko-czeskiej.

---

⁶⁴ Bogachyov, O. Bogachyov, O. Przedsiębiorstwo z czeskim kapitałem będzie produkowało butle gazowe w Orsha // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriyatie-s-cheshskim-kapitalom-budet-vypuskat-gazovye-ballony-v-orshe-367588-2019/>.

Białoruś-Polska: twinning miast jako potężny czynnik rozwoju współpracy międzynarodowej między regionami

W listopadzie 2019 roku w Mołodecznie w obwodzie mińskim odbyło się piąte spotkanie miast partnerskich Białorusi i Polski, w którym wzięli udział przedstawiciele 20 białoruskich i 19 polskich miast i powiatów. Znaczenie tego wydarzenia wyjaśniono faktem, że w 2019 r. współpraca handlowa i gospodarcza między Białorusią a Polską stale się rozwijała, o czym świadczą dane liczbowe. Tak więc, w ciągu trzech kwartałów tego roku, wolumen wzajemnego handlu towarami wzrósł o kolejne cztery procent do prawie 2 miliardów dolarów. Plus, prawie 330 milionów dolarów więcej to obroty z tytułu usług. A to jest dalekie od granicy. Jednocześnie ważną rolę w osiągnięciu tych wskaźników odgrywa partnerstwo pomiędzy regionami obu krajów.

Zdaniem ministra spraw zagranicznych Białorusi W. Makieja "rozwój stosunków dobrosąsiedzkich między naszymi krajami jest niemożliwy bez owocnej współpracy na szczeblu regionalnym i lokalnym".⁶⁵ który realizuje konkretne, wzajemnie korzystne projekty w dziedzinie gospodarki, inwestycji, kultury, sportu i edukacji. A według prezesa białoruskiej organizacji pozarządowej "Twin Cities" B. Batura, twinning miast jest najbardziej efektywnym instrumentem współpracy w różnych dziedzinach, "ważnym elementem w realizacji programów". Zainteresowanie bardziej udanym rozwojem swojego miasta i dzielnicy nieuchronnie prowadzi dalekowzrocznych liderów do wzajemnie korzystnych kontaktów. W ten sposób rodzi się skonsolidowane współdziałanie biznesu, państwa i instytucji edukacyjnych"⁶⁶.

Sam fakt, że odbyło się piąte spotkanie miast bliźniaczych, a pierwsze cztery odbyły się w Brześciu, Białymstoku, Grodnie i Baranowiczach, wskazuje na to, że Białoruś i Polska szukają teraz nowych środków na rozwój współpracy. Jednym z takich środków jest rozszerzanie współpracy na poziomie międzyregionalnym, z uwzględnieniem konkurencyjności produktów, komplementarności produkcji, promowania wzajemnych inwestycji. Dla

---

⁶⁵ Griszkiwicz, A. Makiej zwrócił uwagę na wielką rolę ruchu braterskiego w zacieśnianiu współpracy między Białorusią a Polską / A. Griszkiwicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/politics/view/makej-otmetil-bolshuju-rol-pobratimskogo-dvizhenija-v-ukrepleni-sotrudnichestva-belarusi-i-polshi-371088-2019/>.

⁶⁶ Baturu, B. Twinning of cities - the most effective instrument of cooperation / B. Baturu // [Electronic resource]. - - 2019. - URL: <https://www.mlyn.by/2019/11/boris-batura-pobratimstvo-gorodov-naibolee-effektivnyj-instrument-sotrudnichestva/>.

przypomnienia należy zauważyć, że "między miastami i regionami Białorusi i Polski podpisano ponad 80 umów w różnych dziedzinach⁶⁷. A kilka miast siostrzanych Białorusi i Polski pokazuje ciekawe efekty współpracy. Wśród nich można się odnieść: Brześć - Biała Podlaska, Brześć - Lublin, Brześć - Terespol, Grodno - Białystok, Grodno - Sokulka, Witebsk - Zelena Gura, Nieśwież - Odolyanuv, Pińsk - Częstochow. W listopadzie 2019 roku lista miast partnerskich obu krajów została uzupełniona o białoruski Wołkowysk i polski Łobez. Podpisali umowę o partnerstwie w Molodechnie "przewiduje rozwój kontaktów we wszystkich dziedzinach, w tym w gospodarce, handlu, inwestycjach, kulturze i edukacji⁶⁸. A umowy o współpracy między tymi dwoma krajami są nadal w trakcie opracowywania: Okręg Smorgon i Okręg Hainuva, Okręg Smorgon i Mińsk Mazowiecki, Skidel i Sokolka, Oszmiany i Mińsk Mazowiecki, Okręg Zawodsk Mińsk i Wrocław.

Obwód Grodzieński jest jednym z białoruskich regionów, w którym aktywnie rozwija się współpraca z polskimi partnerami w wielu dziedzinach. Wynika to w dużej mierze z faktu, że "praktycznie wszystkie regiony regionu mają umowy o współpracy z jednostkami administracyjnymi państwa sąsiedniego"⁶⁹. Ponad 30 wspólnych polsko-białoruskich projektów w dziedzinie kultury, historii, turystyki, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i ekologii realizowanych jest tylko w ramach programów współpracy transgranicznej. W szczególności powiat wołkowy w obwodzie grodzieńskim widzi duże perspektywy w rozwoju partnerstwa ze stroną polską. W listopadzie 2019 roku we wsi Krasnoselski odbyło się trzecie polsko-białoruskie forum gospodarcze "Kroki w kierunku", w którym wzięły udział: Stowarzyszenie Polskiego Biznesu w Republice Białorusi, Podlaski Klub Biznesu oraz Podlaskie Stowarzyszenie "Biznesowy Klub Kobiet". Fakty pokazują, że polski biznes w białoruskich regionach jest zainteresowany takimi obszarami współpracy jak obróbka drewna, logistyka i produkcja żywności do pracy na rynku Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. W szczególności "port

---

⁶⁷ Griszkiwicz, A. Bliźniacze miasta Białorusi i Polski wzmacniają współpracę w sferze gospodarczej i inwestycyjnej / A. Griszkiwicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/goroda-pobratimy-belarusi-i-polshi-ukrepjat-sotrudnichestvo-v-ekonomicheskoy-i-investitsionnoj-sferah-371106-2019/>.

⁶⁸ . Griszkiwicz, A. Wołkowysk i polskie miasto Łobez podpisały umowę o połączeniach twinningowych (w języku rosyjskim) / A. Griszkiwicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/voikovysk-i-polskij-gorod-lobez-podpisali-soglaszenie-o-pobratimskih-svjazjah-371170-2019/>.

⁶⁹ Polska może wziąć udział w odbudowie Starego Zamku w Grodnie [Zasobów Elektronicznych]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/polsha-mozhet-prinjat-uchastie-v-rekonstruktsii-starogo-zamka-v-grodno-367496-2019/>.

gdański jest zainteresowany projektami logistycznymi.⁷⁰rozważenie współpracy białoruskich regionów w ramach chińskiego projektu "Belt i droga".

Kolejną ważną rezerwą w rozwoju białorusko-polskiego ruchu bractwa jest dziś pobudzanie zainteresowania obywateli miast obu krajów świadomym uczestnictwem we wspólnych projektach mających na celu poprawę jakości życia. Wszak więzi międzynarodowe miast są szczególnym rodzajem dyplomacji publicznej, która ma cały szereg możliwości gospodarczych i obywatelskich. W tym kontekście na uwagę zasługuje apel wystosowany na piątym spotkaniu miast siostrzanych w Molodechnie - "szersze nagłośnienie samej idei twinningu, kształtowanie pozytywnego postrzegania tego formatu współpracy, zapewnienie systematycznego monitoringu par partnerskich, nagłośnienie jego rezultatów"⁷¹.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁷⁰ Polski biznes na Białorusi jest zainteresowany przetwórstwem drewna, logistyką i produkcją żywności [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/polskomu-biznesu-v-belarusi-interesny-derevoobrabotka-logistika-i-proizvodstvo-produktov-pitanija-369771-2019/>.

⁷¹ Griskiewicz, A. Ważne jest, aby Białoruś i Polska rozszerzyły współpracę na poziomie międzyregionalnym - Batura / A. Griskiewicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/dlja-belarusi-i-polshi-vazhno-rasshirenie-kooperatsii-na-mezhregionalnom-urovne-batura-371114-2019/>.

Białoruś - Serbia: priorytet - nauka i innowacje

W grudniu 2019 r. szefowie Białorusi i Serbii zgodzili się znacznie zwiększyć wysiłki na rzecz zwiększenia wolumenu dwustronnej wymiany handlowej, wdrożyć inicjatywy na rzecz utworzenia wspólnych zakładów produkcyjnych oraz uruchomić projekty wzajemnych inwestycji w ramach oficjalnej wizyty A. Łukaszenki w Belgradzie. W wyniku rozmów z prezydentem Serbii A. Łukaszenką. Vucic podpisał pakiet ośmiu dokumentów dotyczących rozwoju współpracy dwustronnej w różnych sektorach. Charakterystyczny szczegół: połowa z nich dotyczy sfery naukowej. Wśród nich - "Protokół ustaleń o współpracy w dziedzinie innowacji i rozwoju technologii cyfrowych", umowy o współpracy naukowo-technicznej Narodowej Akademii Nauk Białorusi z Serbską Akademią Nauk i Sztuki, Ministerstwem Edukacji, Nauki i Rozwoju Technologicznego Serbii⁷². Podpisany w tym samym czasie międzyrządowy program współpracy w dziedzinie edukacji na rok 2020 stanowi jego organiczne uzupełnienie.

Ogólnie rzecz biorąc, od czasu podpisania umowy międzyrządowej w 1996 r. między Białorusią a ówczesną Jugosławią rozwijają się interakcje między tymi dwoma krajami w dziedzinie nauki, technologii i innowacji. Tylko w ciągu ostatnich pięciu lat zrealizowano "23 wspólne projekty naukowe i techniczne, w tym w dziedzinie agrarnej i biologicznej, fizycznej i matematycznej, chemicznej i technologii informacyjnych"⁷³. Zdaniem przewodniczącego Komitetu Państwowego ds. nauki i techniki Republiki Białoruś A. Szumilina, "białoruskie priorytety narodowe w dziedzinie nauki, techniki i innowacji są zbieżne z priorytetami w Serbii. Są to przede wszystkim energia, medycyna i farmacja, technologie informacyjne i komunikacyjne, bio- i nanotechnologie"⁷⁴.

Potężnym impulsem do rozwoju białorusko-serbskich partnerstw w nauce ma być program wykonawczy współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej na

---

⁷² . M. Matievsky, M. Białoruś i Serbia podpisały pakiet dokumentów po spotkaniu prezydentów, z czego połowa - w nauce / M. Matievsky // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-serbija-podpisali-posle-vstrechi-prezidentov-paket-dokumentov-polovina-v-sfere-nauki-371489-2019/>.

⁷³ Jesienią Białoruś i Serbia podpiszą program współpracy naukowej i technicznej na lata 2020-2021 [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-serbija-oseniju-podpisht-programmu-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-na-2020-2021-gody-359969-2019/>.

⁷⁴ Białoruś i Serbia omówiły perspektywy współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://www.gknt.gov.by/news/2019/belarus_i_serbiya_obsudili_perspektivy_nauchno_tekhnicheskogo_i_innovatsionnogo_sotrudnichestva/.

lata 2020-2021, podpisany w grudniu 2019 roku przez Białoruski Państwowy Komitet Nauki i Technologii oraz serbskie Ministerstwo Edukacji, Nauki i Technologii. W ramach tego programu przewiduje się realizację dziesięciu wspólnych projektów naukowo-technicznych w takich dziedzinach jak rolnictwo i żywność, biotechnologia, nanomateriały, technologie laserowe i chemiczne.

Na posiedzeniu białorusko-serbskiej komisji ds. współpracy naukowo-technicznej, które odbyło się w grudniu 2019 roku, strony uzgodniły również wspólny ruch w kierunku nowych celów strategicznych w dziedzinie zaawansowanych technologii, farmacji, optyki, chemii bioorganicznej. W ubiegłym roku białoruscy i serbscy uczeni zrealizowali również dziesięć projektów naukowo-technicznych, pięć z nich - w dziedzinie nauk fizycznych i matematycznych, trzy - w dziedzinie nauk rolniczych i biologicznych, dwa - w dziedzinie nauk chemicznych i nauk o ziemi. "Po stronie białoruskiej siedem projektów realizowanych jest przez organizację Narodowej Akademii Nauk Białorusi, trzy projekty realizowane są przez organizację Ministerstwa Edukacji"⁷⁵.

Należy zauważyć, że taka struktura koordynacyjna współpracy białorusko-serbskiej, jak grupa robocza ds. rozwoju współpracy w dziedzinie rolnictwa i żywności, której piąte posiedzenie odbyło się w Belgradzie w grudniu 2019 roku, koncentruje się na rozwoju stosunków w dziedzinie nauki i innowacji. Omawiając kwestie związane z produkcją weterynaryjną i fitosanitarną, roślinną i nasienną, interakcją między uczelniami agrarnymi, strony uzgodniły wypracowanie możliwych opcji i perspektyw współpracy organizacji badawczych obu krajów, w tym w dziedzinie hodowli i produkcji nasion lucerny i buraka cukrowego. Uwaga poświęcona tym tematom wynika z faktu, że ostatnio współpraca w tej dziedzinie rozwija się bardzo intensywnie. Wystarczy powiedzieć, że w ciągu trzech kwartałów 2019 r. "obroty produktami rolnymi i środkami spożywczymi między tymi dwoma krajami wzrosły o ponad 30% w porównaniu z tym samym okresem w 2018 r.". Eksport wzrósł trzykrotnie i wyniósł 3,597 mln dolarów. Białoruś zaopatruje Serbię w ziemniaki, nasiona, masło, cebulę, szalotkę, pory, czosnek⁷⁶.

---

⁷⁵ W latach 2020-2021 Białoruś i Serbia zrealizują 10 wspólnych projektów naukowych i technicznych [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-serbija-v-2020-2021-godah-vypolnjat-10-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-371346-2019/>.

⁷⁶ Serbia jest zainteresowana dostawami białoruskiego mleka [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/serbija-zainteresovana-v-postavkah-belorusskogo-moloka-371388-2019/>.

W dziedzinie edukacji strony widzą priorytety współpracy w zakresie rozszerzania partnerstw między poszczególnymi instytucjami edukacyjnymi obu krajów, aktywnej wymiany informacji na temat podstawowego i uzupełniającego kształcenia dorosłych, uzupełniającego kształcenia dzieci i młodzieży oraz kształcenia i szkolenia zawodowego sprzyjającego włączeniu społecznemu. W szczególności strona białoruska jest zainteresowana serbskim doświadczeniem "we wprowadzaniu międzynarodowych programów edukacyjnych do krajowego systemu edukacji"⁷⁷. W szczególności umowa o współpracy pomiędzy Uniwersytetem Państwowym im. Janki Kupały w Grodnie a Uniwersytetem w Belgradzie, podpisana w grudniu 2019 r. w stolicy Serbii, prawdopodobnie przyczyni się do realizacji tego zadania. Dokument przewiduje "współpracę uczelni w zakresie działalności edukacyjnej i naukowej, a także w zakresie wykorzystania najlepszych praktyk i wprowadzania osiągnięć naukowych do procesu kształcenia"⁷⁸. Należy zauważyć, że Belgrad zajmuje pierwsze miejsce w krajowym rankingu uniwersytetów w Serbii.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁷⁷ Białoruś - Serbia: priorytety współpracy [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://edu.gov.by/news/belarus--serbiya-priorytety-sotrudnichestva/>.

⁷⁸ Uniwersytet Państwowy im. Janki Kupały w Grodnie zawarł umowę o współpracy z Uniwersytetem w Belgradzie [Zasoby Elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.grsu.by/component/k2/item/31876-grgu-imeni-yanki-kupaly-zaklyuchen-dogovor-o-sotrudnichestve-s-belgradskim-universitetom.html>.

Białoruś - Chiny: siła napędowa rozwoju - współpraca regionalna

W 2019 roku białorusko-chińskie stosunki strategicznego partnerstwa opartego na zaufaniu i wzajemnie korzystnej współpracy nadal intensywnie się rozwijały, wykazując imponującą dynamikę. Wystarczy powiedzieć, że "w okresie styczeń-czerwiec bieżącego roku [2019] wolumen handlu między Chinami a Białorusią osiągnął 2,053 miliarda dolarów, po wzroście o 22,3% w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku, natomiast białoruski eksport do Chin wzrósł o 81,9%⁷⁹.

Wśród białoruskich obwodów, które w znacznym stopniu przyczyniły się do osiągnięcia takich wskaźników, należy wymienić **obwód miński**, którego eksport "do Chin w pierwszych 9 miesiącach tego roku [2019] wzrósł ponad dwukrotnie - ze 178 mln dolarów do 367 mln dolarów (stopa wzrostu - 206%)⁸⁰. Podstawą tych dostaw były nawozy potasowe, a także produkty mięsne i mleczarskie takich przedsiębiorstw regionu stołecznego, jak JSC "Agrokombinat Dzierżyński", LLC "Welles-Mit", JSC "Smolevichi Broiler", KUP "Minoblmyasomolprom", JSC "Mińskie Zakłady Mleczarskie nr 1", JSC "Słucki Zakład Sera". Taką pozytywną dynamikę eksportu w dużej mierze tłumaczy fakt, że prawie wszystkie zakłady mleczarskie i szereg przedsiębiorstw przetwórstwa mięsnego obwodu mińskiego mają już zezwolenia na dostawy swoich produktów na rynek chiński. W związku z tym w pierwszych ośmiu miesiącach 2019 roku mięso i produkty mleczarskie zostały wysłane do Chin za ponad 17 milionów dolarów. I, jak się wydaje, skala tych dostaw tylko się zwiększy.

W 2019 r. nadal rośnie również wielkość chińskich inwestycji bezpośrednich w gospodarkę obwodu mińskiego. Ich wzrost przez pierwsze dziewięć miesięcy tego roku wyniósł już prawie dziesięć procent, osiągając wartość 115 milionów dolarów. Większość z nich - ponad 90 milionów dolarów - została zebrana poprzez rozwój produkcji na potrzeby montażu samochodów NWO 'BELGI'. Ale są też inne ciekawe przykłady. W szczególności w listopadzie 2019 roku otwarto pierwszą fazę zakładu Belkali-Migao w obwodzie solehorskim, mińskim

---

⁷⁹ Griszkievicz, A. Rozwój Chin nie może obejść się bez wsparcia i pomocy Białorusi - Cui Tsimin // A. Griszkievicz [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/razvitie-kitaja-ne-mozhet-obojsis-bez-podderzhki-i-pomoschi-belarusi-tsuj-tsimin-367736-2019/>.

⁸⁰ Obwód Miński ponad dwukrotnie zwiększył swój eksport do Chin w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-velichila-eksport-produktsii-v-kitaj-za-janvar-sentjabr-bolechem-v-dva-raza-369062-2019/>.

wobleście. Jest to nie tylko pierwszy wspólny projekt Belaruskali i chińskiej spółki Migao Corporation Limited, lecz również pierwszy zakład na białoruskiej ziemi, który ma produkować azotan potasu, którego produkty mają być sprzedawane w Unii Europejskiej, Turcji, Rosji i Chinach, a także wejść na rynki Afryki Północnej i Ameryki Łacińskiej. Dzisiaj to przedsiębiorstwo zatrudniające łącznie 150 osób działa już 24 godziny na dobę. Ważne jest również to, że "30 absolwentów Soligorsk Mining and Chemical College, między innymi, zostało zatrudnionych w nowych miejscach pracy. Roczna wydajność pierwszego etapu nowej instalacji wynosi 80 tys. ton saletry potasowej i 62 tys. ton nawozów azotowo-potasowych granulowanych"⁸¹. Drugi etap zakładu Belkali-Migao ma zostać zakończony i oddany do użytku w ciągu najbliższego roku. Pozwoli to zwiększyć roczne moce produkcyjne zakładu do 160 tys. ton azotanu potasu, który oprócz rolnictwa jest z powodzeniem wykorzystywany także w przemyśle metalurgicznym, do produkcji szkła, pirotechniki i materiałów wybuchowych.

Ważnym wydarzeniem dla rozwoju chińskiego wektora współpracy międzynarodowej obwodu mińskiego był udział pięciu przedsiębiorstw obwodu stołecznego Białorusi w drugiej międzynarodowej wystawie importowanych towarów i usług China International Import Expo w **Szanghaju, która odbyła się** w listopadzie 2019 roku. Jednemu z wystawców, Słuckiej Fabryce Serów OJSC, udało się nawet zawrzeć "kontrakt na dostawę produktów o wartości 2 milionów dolarów z Greenland Group Corporation". Kolejny dokument został podpisany z Shanhai Pujia Food Technology Co⁸². W chińsko-białoruskim parku przemysłowym "Wielki Kamień", znajdującym się w obwodzie mińskim, na tej samej wystawie w Szanghaju, zarejestrowano dwóch nowych mieszkańców - "Satellite Communications Eurasia" LLC (ChRL), która utworzy w parku centrum badawcze do rozwoju systemów łączności i kontroli satelitarnej oraz "Flex-n-roll Pro" LLC (Białoruś, USA) z projektem w dziedzinie druku przemysłowego⁸³.

Innym ważnym czynnikiem, który przyczynia się do skutecznej promocji przedsiębiorstw obwodu mińskiego na rynku chińskim, jest rozwój skutecznej współpracy międzyregionalnej z partnerami w Chinach, w tym przede wszystkim

---

⁸¹ "Białoruski i chiński Migao założyli przedsiębiorstwo, które zajmuje się produkcją azotanu potasu [Zasobów Elektronicznych]. –2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaruskalij-i-kitajskij-migao-zapustili-predprijatje-po-proizvodstvu-nitrata-kalija-368329-2019/>.

⁸² Obwód miński i chińska prowincja Guangdong podpisały plan działania na rzecz współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-kitajskaja-provintsija-guandun-podpisali-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-368717-2019/>.

⁸³ Centrum Badań i Rozwoju Systemów Komunikacji Satelitarnej zostanie utworzone w Wielkim Kamieniu [Zasoby Elektroniczne]. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nauchno-issledovatel'skij-tsentr-sputnikovyh-sistem-kommunikatsii-sozdadut-v-velikom-kamne-368325-2019/>.

z prowincją 84**Guangdong**, z którą w listopadzie 2019 roku białoruski region stołeczny podpisał mapę drogową współpracy na lata 2020-2021. Zdaniem stron, dokument ten umożliwi stworzenie wspólnego rynku w oparciu o zasady przejrzystości i wzajemnych korzyści, a także wzmocnienie więzi handlowych i gospodarczych. Bezpośrednia współpraca między regionami jest jednym z głównych celów. W szczególności mówimy już o utworzeniu wspólnego przedsiębiorstwa przetwórstwa mleka w chińskiej prowincji. A chińsko-białoruski park przemysłowy "Great Stone" może realizować projekt związany ze sprzętem medycznym. Chodzi o to, że chińskie przedsiębiorstwo z prowincji Guangdong, które jest zainteresowane tym projektem, "uzyskało już certyfikat na rynku europejskim i jest zainteresowane wprowadzeniem produkcji w Great Stone". <...> Będzie to duży i znaczący projekt nie tylko dla obwodu mińskiego, ale i dla kraju" .

Wśród innych regionów chińskich, które w ostatnim czasie znacznie zwiększyły swoje kontakty z partnerami białoruskimi, należy wymienić również prowincję **Syczuan**. W listopadzie 2019 roku w międzynarodowym porcie kolejowym swojego centrum administracyjnego - mieście, w którym mieszka 20 milionów mieszkańców Chengdu - zarejestrowano Białoruski Narodowy Pawilon Handlu Elektronicznego, a jego budowa i montaż mają być zakończone na początku 2020 roku. Tutaj, w siedmiu strefach na powierzchni prawie półtora tysiąca metrów kwadratowych, białoruskie przedsiębiorstwa różnych kierunków będą mogły zaprezentować swój potencjał eksportowy, w tym żywność i napoje, produkty rolne oraz wyroby rzemiosła pomocniczego, do których zostaną również wyposażone pomieszczenia do negocjacji i fora biznesowe. Umieszczenie tego pawilonu w strefie wolnego handlu z dobrą logistyką jest bardzo obiecujące, ponieważ znajduje się tam port kolejowy i dwa duże rynki hurtowe, z których każdy zatrudnia ponad siedem tysięcy chińskich operatorów hurtowych. Interesujące jest również to, że pawilon będzie prezentowany w formie Mirskiego Zamku i ozdobiony białoruskimi symbolami narodowymi. Ważne jest również to, że "w oparciu o Białoruski Pawilon Narodowy Chiny i Białoruś są gotowe do stworzenia zintegrowanej dwustronnej platformy stosunków, która obejmie takie dziedziny jak gospodarka, kultura, edukacja, turystyka, inwestycje i usługi"⁸⁵.

---

⁸⁴ Obwód Miński ponad dwukrotnie zwiększył swój eksport do Chin w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-uvielichila-eksport-produktsii-v-kitaj-za-janvar-sentjabr-bolec-chem-v-dva-raza-369062-2019/>.

⁸⁵ Ceremonia wręczenia tablicy białoruskiego Pawilonu Narodowego [Zasób elektroniczny] odbyła się w Chengdu w Chinach. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-kitajskom-chendusostojalas-tseremonija-vruchenija-tablichki-belorussskogo-natsionalnogo-paviljona-368575-2019/>.

Eksporterzy z **obwodu homelskiego zamierzają** aktywnie wykorzystać potencjał białoruskiego Pawilonu Narodowego w Czangdu. Będą to głównie producenci artykułów spożywczych - "mięsnych i mleczarskich <...>, alkoholowych, a także słodocy, które już zadamowały się na rynkach zagranicznych". Jest ku temu kilka powodów. I tak już w maju 2015 roku Prowincja Homelska i Prowincja Syczuan podpisały umowę o współpracy, która przewidywała organizację współpracy na zasadach partnerstwa, równości, zaufania i wzajemnych korzyści w takich dziedzinach jak gospodarka, rolnictwo, zdrowie i kultura, edukacja, sport i turystyka. Ponadto "nawiązywane będą bezpośrednie kontakty i partnerstwa między miastami obu regionów w celu promowania współpracy w powyższych obszarach"⁸⁶.

Istotnie, trzy lata później - w sierpniu 2018 roku - umowa bliźniacza została podpisana przez ośrodki administracyjne regionu i prowincji - Homel i Chengdu, deklarując zamiar rozwoju współpracy w zakresie handlu, edukacji, kultury, turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem wielkich perspektyw owocnej współpracy w sferze gospodarczej. Faktem jest, że Chengdu nazywane jest oknem, które otwiera drogę do międzynarodowej współpracy między zachodnią częścią Chin a krajami europejskimi. Pewien rodzaj wizytówki tego chińskiego miasta stał się już "pociągiem towarowym o znaczeniu międzynarodowym "Chengdu - Europa", łączącym Chiny, Kazachstan, Rosję i Białoruś"⁸⁷. Poza gospodarką strony widzą w edukacji i opiece zdrowotnej jeden z obiecujących obszarów rozwoju partnerstwa, o czym świadczą podpisane w sierpniu 2018 r. dokumenty - Memorandum o partnerstwie strategicznym pomiędzy Chengdu Health Investment Corporation a Homelskim Wojewódzkim Szpitalem Klinicznym dla Osób Niepełnosprawnych Wojny Ojczyźnianej oraz Porozumienie o nawiązaniu współpracy pomiędzy Liceum Ogólnokształcącym w Wuhu a Homelskim Gimnazjum nr 71.

Wśród homelskich przedsiębiorstw, których produkty zostaną zaprezentowane w Białoruskim Pawilonie Narodowym w Czangdu, należy przede wszystkim wymienić firmę Milkavita, która wysłała na chiński rynek swoje produkty siedem razy (!) więcej niż w tym samym okresie w 2018 roku. "Każdego miesiąca przedsiębiorstwo dostarcza do Chin około 500 ton produktów - suchych produktów mlecznych i płynnych o długim okresie przydatności do spożycia.

---

⁸⁶ Sidorchik, obwód homelski i chińska prowincja Syczuan będą współpracować (w języku rosyjskim) / V.Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - -- 2015. - URL: <https://news.tut.by/society/447548.html>.

⁸⁷ Homel i chińskie Chengdu stały się miastami bliźniaczymi [Zasoby elektroniczne]. - -- 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomel-i-kitajskij-chendu-stali-gorodami-pobratimami-315608-2018/>.

Główną wielkością eksportu do Chin jest sucha serwatka - około 80%⁸⁸. Homelscy eksporterzy, wystawiając swoje produkty w Białoruskim Pawilonie Narodowym w Czangdu, mają nadzieję znacznie rozszerzyć swoją obecność w obwodzie syczuńskim. Pozwoliłoby to również Milkawicie zwiększyć do 2019 r. swoje dostawy do Chin do planowanych trzech milionów dolarów.

Należy zauważyć, że region Homelski rozwija również stosunki partnerskie i partnerskie z innymi regionami Chin. I tak w czerwcu 2019 roku "region Homelski i Chiński Region Autonomiczny **Mongolii Wewnętrznej** podpisały program współpracy na rok 2020"⁸⁹. Z kilkoma miastami chińskimi w Homlu nawiązano również partnerstwa i umowy partnerskie. W szczególności, w 2015 r. zostało podpisane Porozumienie o przyjaźni i współpracy z Harbinem - centrum administracyjnym prowincji **Heilongjiang**. Jednocześnie strony uzgodniły, że "tworzenie wspólnych przedsiębiorstw w takich dziedzinach jak budowa maszyn, elektronika, przetwarzanie produktów rolnych <...> we właściwym czasie powinno stać się priorytetem współpracy gospodarczej między Homelem a Harbinem". Ale najdłuższy związek pomiędzy Homelem a miastem Huayan, w prowincji **Jiangsu**, trwa od 1997 roku. Dzięki tym związkom, wspomniana już wcześniej Mlekowita wzięła udział w Międzynarodowej Wystawie Przemysłu Spożywczego w tym chińskim mieście w maju 2019 roku, a w czerwcu 2019 roku na spotkaniu kierownictwa Homelu i Huayana stwierdzono, że strony mają "wielki potencjał do dalszego rozwoju współpracy w różnych dziedzinach, <...> że szczególne zainteresowanie budzi żywność produkowana w Homelu. Cała ta różnorodność powiązań z chińskimi partnerami pozwoliła Homelowi przekroczyć wielkość wzajemnej wymiany handlowej z Chinami w 2018 roku na poziomie czterdziestu milionów dolarów, a w ciągu czterech miesięcy 2019 roku zbliżyć się do obrotów na poziomie 17 milionów dolarów.

Dość silny rozwój chińskiego wektora zagranicznej działalności gospodarczej w 2019 roku otrzymał w **obwodzie witebskim, o czym świadczą** liczby. Wystarczy powiedzieć, że w ciągu pierwszych ośmiu miesięcy bieżącego roku obroty handlowe tego białoruskiego regionu "z prowincjami Chin wyniosły 69,6 mln dolarów, eksport - 13,5 mln dolarów, czyli 2,1 razy więcej niż w tym samym

---

⁸⁸ Homelskie przedsiębiorstwo "Milkawita" 7-krotnie zwiększyło swój eksport do Chin [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskoe-predpriatie-milkavita-narastilo-eksport-v-kitaj-v-7-raz-358197-2019/>.

⁸⁹ Grizkiewicz, A. Homelski region i Chiński Region Autonomiczny Mongolia Wewnętrzna podpisały program współpracy / A. Grizkiewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-oblast-i-kitajskij-avtonomnyj-rajon-vnutrennjaja-mongolija-podpisali-programmu-sotrudnichestva-4-2019/>.

okresie w 2018 roku⁹⁰. Jednym z efektywnych partnerów obwodu witebskiego w Chinach jest prowincja **Szantung**, która jest jednym z trzech wiodących chińskich regionów. Należy przypomnieć, że pierwsze porozumienie o współpracy zostało podpisane przez strony jeszcze w 2006 roku. Miasta Witebsk i Jinan, Nowopołock i Weihai, Orsha i Qingdao rozpoczęły współpracę w ramach zawartych wówczas porozumień.

W szczególności Witebsk i Jinan nawiązały stosunki partnerskie w kwietniu 2009 roku. Przemysł ciężki i lekki, obrabiarki, logistyka, technologie informacyjne, a także produkcja sprzętu medycznego i farmaceutyków zostały wówczas wymienione jako obiecujące obszary współpracy między dwoma miastami. Faktem jest, że w tym chińskim mieście mieszka ponad siedem milionów ludzi. I jest stałe zapotrzebowanie na towary wysokiej jakości, co z pewnością otwiera ciekawe możliwości dla producentów z Witebska. We wrześniu 2017 r. strony określiły swoje zamiary współpracy w protokole dotyczącym realizacji umowy o rozwoju współpracy braterskiej na lata 2017-2020. W szczególności, w dziedzinie edukacji, strona chińska zaproponowała dwa projekty: "stypendia dla studentów przyznawane corocznie bliźniaczym miastom Jinan, a także szkoły letnie dla uczniów szkół średnich, w których dzieci uczą się o chińskiej kulturze i stylu życia"⁹¹. A jeśli chodzi o lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego tych dwóch miast, zaproponowano stworzenie wspólnego produktu turystycznego, który byłby poszukiwany i popularny zwłaszcza wśród obywateli Chin.

Jeśli chodzi o miasta Nowopołock i Weihai, współpraca partnerska między nimi została nawiązana w 2006 roku, "ale do tej pory nie prowadziły one dużej aktywności"⁹². Jednak już w październiku 2019 r., na marginesie Forum Bliźniaczych Regionów, które odbyło się w prowincji Szantung w Chinach, przedstawiciele obu miast mogli na własne oczy dostrzec te obszary, w których można było z powodzeniem rozwijać relacje partnerskie. Po pierwsze, mówili o ekologii i logistyce w ramach projektu "Jeden pas, jedna ścieżka". Po drugie, biorąc pod uwagę fakt, że miasto Weihai słynie z produkcji najnowocześniejszego sprzętu medycznego, Nowopołock widzi duże perspektywy współpracy również

---

⁹⁰ Bogacheva, O.V. W obwodzie witebskim razem z Chinami będzie produkować produkty torfowe / O.Bogacheva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-vitebskoj-oblasti-sovmestno-s-kitaem-budut-vypuskat-torfoproduktysiju-366630-2019/>.

⁹¹ Antonow, S. Witebsk i Jinan określili główne kierunki współpracy na okres do 2020 roku (w języku rosyjskim) / S. Antonow // [Elektroniczny rezemutat]. - - 2017. - URL: <http://vitvesti.by/politics/vitebsk-i-tczinan.html>.

⁹² Demidow, D. Shandun - Nowopołock: horyzonty współpracy. Jakie wspólne interesy zdefiniowało forum regionów bliźniaczych w Chinach? / D. Demidow // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.novaya.by/2019/10/22/shandun-novopolock-gorizonty-sotrudnichestva-kakie-vzaimnye-interesy-opredelil-forum-regionov-pobratimov-v-kitae/>.

w tej dziedzinie. Z kolei Weihai jest bardzo zainteresowany współpracą z białoruskim miastem w zakresie wyższego i średniego szkolnictwa specjalnego. Dlatego można mieć nadzieję, że pojawienie się tu konkretnych projektów partnerskich nie jest dalekie.

We wrześniu 2018 roku chińskie miasto Qingdao i dystrykt Orsha w obwodzie witebskim podpisały porozumienie o nawiązaniu przyjaznych stosunków. Jednocześnie "przedstawiciele chińskiego biznesu wyrazili zainteresowanie otwarciem zakładu handlowego w Qingdao dla białoruskich wyrobów mięsnych, mleczarskich i piekarskich. a także⁹³ do współpracy przy budowie multimodalnego kompleksu przemysłowo-logistycznego Bremino-Orsha. Ponadto, w lipcu 2019 r. stało się wiadomo o zamiarze uczestniczenia w budowie szkoły w Orszy dla 1020 uczniów przez gminny wydział edukacji Qingdao. "Taka szkoła może stać się eksperymentalnym miejscem testowania wspólnie opracowanych programów zajęć fakultatywnych z języka chińskiego, literatury, teatru i sztuki w ogóle"⁹⁴.

Wracając do współpracy międzyregionalnej między obwodem witebskim i ogólnie Szantungiem, należy zauważyć, że w październiku 2019 r. obwody te podpisały już Porozumienie o przyjaźni i wszechstronnej współpracy, które jako priorytety dla rozwoju partnerstw określiło "rozwój efektywnego mechanizmu współpracy w handlu i inwestycjach, rozwój współpracy w przemyśle, logistyce transportu, zakładanie wspólnych firm w petrochemii, uzdatnianiu wody, elektronice"⁹⁵. Wszystkie te obszary zostaną konkretnie przełożone na mapę drogową współpracy, która zostanie opracowana w najbliższej przyszłości. Jednym z prawdziwych projektów, który zostanie włączony do programu współpracy między obwodem białoruskim i chińskim, będzie utworzenie w obwodzie witebskim wspólnego przedsiębiorstwa zajmującego się produkcją wyrobów torfowych. Jej uczestnikami będą "chińskie przedsiębiorstwo o

---

⁹³ Wizyta delegacji Qingdao (ChRL) w okręgu Orsha w obwodzie witebskim [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://cci-vitebsk.by/ru/content/%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%82-%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8-%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D0%BE-%D0%BA%D0%BD%D1%80-%D0%BE%D1%80%D1%88%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD-%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%B1%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8>.

⁹⁴ Planują zbudować nową szkołę w Orsha. Nie prosty, ale z chińskimi inwestycjami [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://gorod216.by/new/2723>.

⁹⁵ Bogachewa, Obwód Witebski i Obwód Szanduński podpisały umowę o przyjaźni i współpracy / O. Bogachewa // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-provintsija-shandun-podpisali-soglashenie-o-druzhbe-i-sotrudnichestve-366479-2019/>.

orientacji rolniczej, zainteresowane dostawami produktów z torfu w dużych ilościach" oraz UE "Vitebskoblgaz", w skład którego wchodzi oddział wydobywania i przetwórstwa torfu w okręgu Dokshitsy⁹⁶.

Podsumowując, należy zauważyć, że "Rok obwodów białoruskich w Chinach ma się odbyć w 2020 roku"⁹⁷. Plany te oznaczają, że w niedalekiej przyszłości oba kraje zamierzają dalej rozwijać współpracę międzyregionalną i wzmocnić więzi handlowe i gospodarcze, naukowe i technologiczne, produkcyjne i operacyjne, kulturalne i turystyczne, zwiększając liczbę uczestników tej interakcji.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

⁹⁶ Bogacheva, O.V. W obwodzie witebskim razem z Chinami będzie produkować produkty torfowe / O.Bogacheva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-vitebskoj-oblasti-sovmestno-s-kitaem-budut-vypuskat-torfoproduktsiju-366630-2019/>.

⁹⁷ Białoruś i Chiny są zainteresowane promowaniem współpracy międzyregionalnej [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kitaj-zainteresovany-v-aktivizatsii-mezhregionalnogo-sotrudnichestva-369121-2019/>.

Białoruś-Kenia: zarysowane obiecujące punkty wzrostu

W sierpniu 2019 roku w Nairobi odbyło się Białorusko-Kenijskie Forum Biznesu, którego uczestnicy wskazali obiecujące punkty rozwoju dwustronnej współpracy handlowej i gospodarczej. Jednocześnie strony skupiły się na perspektywach wspólnych projektów, które przyczyniłyby się do realizacji strategicznego "Programu Wielkiej Czwórki" rządu Kenii, który obejmuje "bezpieczeństwo żywnościowe i żywieniowe, powszechną opiekę zdrowotną, przystępne cenowo mieszkania i produkcję"⁹⁸. W wyniku tego na forum podpisano umowy na budowę zakładu żelbetowego na kenijskiej ziemi oraz założenie farmy rybnej o wartości ponad stu milionów dolarów. Osiągnięto również porozumienie w sprawie dostaw z Białorusi do Kenii maszyn i urządzeń ciągnikowych o wartości prawie dwudziestu milionów dolarów, a następnie utworzono w tym afrykańskim kraju zakład montażowy dla białoruskich ciągników o wydajności do pięciu tysięcy sztuk rocznie.

Fakty te pokazują, że forum biznesowe było ważnym, konkretnym krokiem w kierunku nawiązania dwustronnej współpracy pomiędzy Białorusią i Kenią, między którymi stosunki dyplomatyczne nawiązano 26 lat temu. Prawdą jest, że ramy prawne interakcji białorusko-kenijskiej są nadal w trakcie tworzenia. Pociuszające jest jednak to, że obecnie strony przygotowują się do podpisania szeregu wspólnych dokumentów regulujących stosunki dwustronne w różnych dziedzinach, w tym w rolnictwie, szkolnictwie wyższym, nauce i technologii.

Pozytywną tendencją w ostatnich latach w rozwoju partnerstwa między oboma krajami jest szybki wzrost - o ponad czterdzieści procent - obrotów w handlu wzajemnym w 2018 r., który zbliżył się do 50 milionów dolarów. "Tradycyjne artykuły białoruskiego eksportu do Kenii to: nawozy potasowe i mineralne mieszane, papier gazetowy, wyroby drukarskie. Podstawą kenijskiego importu na Białoruś są dostawy kwiatów i pączków, orzechów, warzyw i owoców, kawy i herbaty"⁹⁹. I to daje podstawy do tego, aby strona białoruska na najwyższym

---

⁹⁸ O białorusko-kenijskim forum biznesu [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://kenya.mfa.gov.by/ru/embassy/news/e02ca9530a8dcc63.html>.

⁹⁹ Białoruś - Kenia [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://kenya.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/.

szczeblu przewidywała, że "Kenia wkrótce stanie się jednym z kluczowych partnerów Białorusi w Afryce"¹⁰⁰.

O powadze intencji strony białoruskiej, aby w pełni zaangażować się w rynek kenijski, świadczy fakt zorganizowania pierwszej ekspozycji narodowej Białorusi na Międzynarodowej Wystawie Żywności, Hotelarstwa i Rolnictwa FoodAgro, która odbyła się w Nairobi na początku sierpnia 2019 roku. Mińsk jest przekonany, że udział w tej wystawie, która jest integralną częścią największej imprezy wystawienniczej w Afryce Wschodniej - Międzynarodowej Wystawy Handlowej w Kenii, "przyczyni się do promocji białoruskich maszyn i urządzeń rolniczych, nawozów, żywności, produktów rolnych na rynku kenijskim, a także stanie się punktem wyjścia dla białoruskich przedsiębiorstw do wejścia do krajów KOMECA (Stowarzyszenie Integracyjne Afryki Wschodniej i Południowej)"¹⁰¹.

W kapitale kenijskim swoje produkty prezentowały przedsiębiorstwa koncernu "Belgospisheprom", JSC "Managing Company of the holding "Lidselmash", otwarte spółki akcyjne "Gomselmash", "MTZ", "MAZ", "Bobruiskagromash", "Lidakhlebproduct", a także jednoosobowe przedsiębiorstwo "Smorgonsky Kombinat Hleboproduct". Udział tych białoruskich eksporterów w wystawie tłumaczy się tym, że Kenia jest krajem rolniczym, w którym "ponad 35% PKB przypada na sektor rolniczy".¹⁰² W grudniu 2017 r. uruchomiono nowy program planowanego rozwoju gospodarczego kraju do 2022 r., który koncentruje się na produkcji krajowej, bezpieczeństwie żywnościowym i przystępnych cenach mieszkań. Pod tym względem białoruscy producenci, dysponując kompetentnym podejściem, mogą realnie domagać się zwiększenia dostaw swojego sprzętu rolniczego, nawozów i chemicznych środków ochrony roślin. Rozwój produkcji mięsnej i mleczarskiej jest również obiecujący w tym afrykańskim kraju, ponieważ "asortyment takich produktów w Kenii nie jest szeroki, więc tutaj z zainteresowaniem reagujemy na propozycje stworzenia kompleksów mięsnych i mleczarskich, kompleksów drobiarskich, linii do przetwarzania mięsa, produkcji sera"¹⁰³. To również interesujący fakt. W Kenii jest dziś wielu producentów,

---

¹⁰⁰ Łukaszenka ma nadzieję, że Kenia stanie się jednym z kluczowych partnerów Białorusi w Afryce [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://belta.by/president/view/lukashenko-rasschityvaet-cto-kenija-stanet-odnim-iz-kljuчевyh-partnerov-belarusi-v-afrike-328984-2018/>.

¹⁰¹ Narodowa ekspozycja Białorusi otwarta na wystawie FoodAgro w Kenii [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/natsionalnaja-ekspozitsija-belarusi-otkrylas-na-vystavke-foodagro-v-kenii-356957-2019/>.

¹⁰² Wystawa FoodAgro pozwoli Białorusi rozszerzyć swoją obecność na rynku kenijskim - Sadoho [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vystavka-foodagro-pozvolit-belarusi-rasshirit-svoe-prisutstvie-na-rynke-kenii-sadoho-349941-2019/>.

¹⁰³ Zapotrzebowanie na białoruskie maszyny rolnicze w Kenii stale rośnie [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/spros-na-belorussskiju-selhoztehniku-v-kenii-postojanno-rastet-349964-2019/>.

którzy montują ciągniki, traktory i samochody. Istnieje firma, która montuje na swojej siedzibie trzy modele samochodów Volkswagena. To właśnie firma chciałaby rozszerzyć asortyment montowanych tu pojazdów kosztem białoruskich ciągników.

Należy zaznaczyć, że wystawa w Nairobi była kontynuacją polityki strony białoruskiej, aby aktywnie uczestniczyć w różnych wydarzeniach biznesowych na kontynencie afrykańskim w 2019 roku. Tak więc w marcu tego roku po raz pierwszy narodowa ekspozycja Białorusi została zorganizowana na Międzynarodowej Wystawie Rolnictwa i Zwierząt Gospodarskich, Żywności, Napojów i Technologii Pakowania Żywności Rolnej, która odbyła się w nigeryjskim mieście Lagos. A w kwietniu ekspozycja Made in Belarus była prezentowana na 60. międzynarodowej wystawie wielobranżowej Zimbabwe International Trade Fair 2019 w mieście Bulawayo w Zimbabwe - jednym z największych w regionie RPA.

FOR AUTHOR USE ONLY

Białoruś: od projektu międzynarodowej pomocy technicznej do konkretnych obiektów związanych z energią odnawialną

"Usuwanie barier w rozwoju energetyki wiatrowej w Republice Białorusi" - projekt międzynarodowej pomocy technicznej pod tym tytułem jest realizowany w naszym kraju przez Ministerstwo Zasobów Naturalnych i Ochrony Środowiska przy wsparciu Programu Rozwoju ONZ i Globalnego Funduszu Ochrony Środowiska. Rząd białoruski zatwierdził ją w grudniu 2014 roku. Jednym z jego elementów jest zwiększenie zaufania potencjalnych inwestorów do opłacalności projektów z zakresu energetyki wiatrowej na białoruskim gruncie, zmniejszenie ryzyka inwestycji w rozwój energetyki wiatrowej oraz przygotowanie aktywów przedinwestycyjnych pod budowę elektrowni wiatrowych na Białorusi. W tym celu w naszym kraju powinna zostać przeprowadzona "zakrojona na szeroką skalę kampania informacyjna na temat energii odnawialnej"¹⁰⁴. A ostatecznym celem jest pomyślny rozwój co najmniej pięciu obiektów na instalacjach wiatrowych. W tym samym czasie, projekt obejmuje: 1) wybór potencjalnych lokalizacji dla elektrowni wiatrowych, 2) uzyskanie niezbędnych pozwoleń, 3) opracowanie wymaganych specyfikacji technicznych i kryteriów kwalifikacyjnych, 4) przeprowadzenie studium wykonalności i pomiarów wiatru.

Powstanie tego projektu międzynarodowej pomocy technicznej na Białorusi wynika z kilku czynników. Po pierwsze, prognozy na poziomie globalnym sugerują, że zużycie energii na świecie wzrośnie o około jedną trzecią w ciągu najbliższych dwóch dekad. Jednocześnie łączny udział źródeł odnawialnych w globalnym sektorze energetycznym wzrośnie do roku 2050 do 44%, głównie dzięki energii słonecznej, wiatrowej i wodnej. Po drugie, na tym tle, obecne tempo rozwoju energii odnawialnej na Białorusi, delikatnie mówiąc, pozostawia wiele do życzenia. To zrozumiałe. Przecież do tej pory ponad 90 procent energii elektrycznej w naszym kraju pochodziło z elektrowni ciepłych. A strona białoruska musi importować ponad 80% zużywanych paliw i surowców energetycznych, głównie z Rosji. Jeśli weźmiemy pod uwagę, że zapotrzebowanie na energię rośnie z każdym rokiem, możemy zrozumieć, dlaczego kwestia wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym wiatru, staje się dziś szczególnie pilna. Po trzecie, fakt, że Republika Białorusi ma duże możliwości rozwoju energetyki wiatrowej, ponieważ wiele regionów kraju

---

¹⁰⁴ O projekcie [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <https://www.windpower.by/project/>.

charakteryzuje się korzystną prędkością wiatru, podkreśla nawet Program Rozwoju ONZ. Jednocześnie w raporcie tej międzynarodowej organizacji, opublikowanym w kwietniu 2017 roku, stwierdza się, że "w ciągu ostatnich dziesięcioleci koszty energii wiatrowej znacznie spadły i często stanowią konkurencyjną ekonomicznie alternatywę dla paliw kopalnych. W ten sposób energia wiatrowa daje Białorusi możliwość zmniejszenia importu energii przy jednoczesnym spełnieniu zobowiązań do minimalizacji skutków zmian klimatycznych"¹⁰⁵. A strona białoruska jest gotowa podjąć poważne wysiłki w celu rozwiązania tego problemu.

W Narodowym Planie Działania na rzecz rozwoju "zielonej" gospodarki Republiki Białoruś do 2020 roku, przyjętym przez rząd białoruski w grudniu 2016 roku, odnotowano, że kraj "zidentyfikował 1840 lokalizacji turbin wiatrowych o teoretycznym potencjale energetycznym 1600 MW". Największą produkcję energii elektrycznej można wytwarzać w Vitsebsku, Mińsku i Grodzieńskich wolebach. Niektóre powiaty obwodu mohylewskiego mają również znaczny potencjał w zakresie energii wiatrowej"¹⁰⁶. Należy przypomnieć, że do połowy 2016 roku na Białorusi było tylko 65 elektrowni wiatrowych. Innymi słowy, tworzenie parków wiatrowych po stronie białoruskiej jest wciąż stosunkowo nową dziedziną energetyki. Tak więc w 2018 roku kraj "uruchomił 12 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy 16,8 MW (wszystkie zostały uruchomione w obwodzie grodzieńskim)"¹⁰⁷. I "na początku 2019 roku udział tych źródeł w rynku energetycznym kraju wynosił 6,2%". Obecnie na terenie całego kraju pracuje 96 turbin wiatrowych o łącznej mocy 100,95 MW"¹⁰⁸. Obecnie największy park wiatrowy na Białorusi znajduje się w powiecie grodzieńskim w powiecie nowogródzkim i łączy w sobie sześć turbin wiatrowych o mocy 9,0 MW. Wyżej wymieniony projekt międzynarodowej pomocy technicznej ma na celu przyczynienie się do poprawy sytuacji.

Jednym z przełomowych kroków w realizacji tego projektu powinna być budowa największego na Białorusi parku wiatrowego z siedmioma turbinami wiatrowymi w pobliżu wsi Wielezkwicze, położonego w obwodzie lozańskim, obwód

---

¹⁰⁵ Henrik, K. Republika Białorusi: zmniejszenie ryzyka inwestycji w odnawialne źródła energii. Raport /K. Henrik, O. Weisbein. - UNDP, 2017. - - C. 7.

¹⁰⁶ Narodowy plan działania na rzecz rozwoju "zielonej" gospodarki Republiki Białorusi do 2020 roku. - Mińsk, 2016. - - C. 27-28.

¹⁰⁷ Propozycja inwestycyjna budowy parku wiatrowego na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.windpower.by/files/files/Investment%2025.pdf>.

¹⁰⁸ Na budowę największego parku wiatrowego na Białorusi [Zasób elektroniczny] przyciągnięto około 40 milionów dolarów inwestycji zagranicznych. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/okolo-40-mln-inostrannyh-investitsij-privlecheno-dlja-stroitelstva-krupniejshego-v-belarusi-vetroparka-361459-2019/>.

witebski. 30 sierpnia 2019 r. podpisano umowę sprzedaży aktywów przedinwestycyjnych, które przyciągną około czterdziestu milionów dolarów inwestycji zagranicznych na budowę farmy wiatrowej "Veleshkovichi". Znany deweloper rozwiązań inżynierskich przyjaznych dla środowiska - turecka firma budowlana Gurish Construction & Engineering Co. Inc. - podejmie się tej sprawy. Oczekuje się, że prace nad stworzeniem tej farmy wiatrowej rozpoczną się w 2020 roku, a po ich zakończeniu farma wiatrowa będzie dostarczać czystą energię do ponad dwudziestu tysięcy gospodarstw domowych w powiecie lenińskim. W rezultacie "oczekuje się, że eksploatacja parku wiatrowego w ciągu najbliższych 20 lat ograniczy emisję dwutlenku węgla o ponad 500 tys. ton"¹⁰⁹.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁰⁹ To jest to samo miejsce.

Białoruś: eksport do odległych krajów łukowych jako istotny czynnik rozwoju

Współpraca z krajami tzw. dalekiego łuku - Azją, Afryką i Ameryką Łacińską - jest jednym z priorytetów wielosektorowej polityki zagranicznej Republiki Białorusi. Jednocześnie jednym z pilnych zadań, jakie stoją dziś przed białoruską gospodarką, jest zwiększenie eksportu do odległych państw łukowych i sprowadzenie jego wielkości do 30 procent całkowitej podaży na rynki zagraniczne. Jest to dość trudne do rozwiązania, ponieważ "85% naszego eksportu jest zdeterminowane przez 12-13 naszych partnerów i nie ma prawie żadnych dalekich krajów-arków"¹¹⁰. Niemniej jednak zadanie to można rozwiązać, wykorzystując wszystkie możliwości, jakimi dysponują białoruscy eksporterzy w zakresie promocji swoich towarów i usług, zarówno pod względem zabezpieczenia pozycji na rozwiniętych już rynkach Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej, jak i pod względem otwarcia nowych. Przykładem takiego kompetentnego podejścia do realizacji tego celu są białoruskie podmioty gospodarcze, które chcą zdywersyfikować swoje dostawy do krajów nienależących do WNP.

Weźmy producentów białoruskich produktów rolnych. W trzech kwartałach 2019 roku dostarczyli swoje towary za prawie 4 miliardy dolarów do 94 krajów. Odkryli oni "11 nowych rynków, w tym Afganistan, Pakistan, Tajlandię, Angolę, Benin, Kenię, Kubę, Albanie, Bośnię i Hercegowinę"¹¹¹. I nie zamierzamy spocząć na laurach w tym kierunku, kontynuując uporczywe rozszerzanie rynków dla różnych grup produktów. W szczególności "aktywnie prowadzone są prace nad certyfikacją białoruskiej wołowiny na rynek turecki (istnieje możliwość, że do końca tego roku [2019] zrealizowane zostaną pierwsze dostawy oraz próbna partia podobnych towarów do Iranu, gdzie od prawie 7 lat nie było dostaw)"¹¹².

Jeśli chodzi o wyroby mięsne i mleczarskie, do końca 2019 roku Ministerstwo Rolnictwa i Żywności Republiki Białorusi planuje zwiększyć dostawy

---

¹¹⁰ Narodowe Centrum Marketingowe dostrzega trudności w zwiększaniu eksportu do krajów Dalekiego Wschodu [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnyj-tsentr-marketinga-vidit-slozhnosti-s-uvelicheniem-eksporta-v-strany-dalnej-dugi-369792-2019/>.

¹¹¹ Eksport białoruskich produktów rolnych wzrósł o 4,1% w okresie styczeń-wrzesień [Surowiec elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-beloruskoj-selhozproduksii-v-janvare-sentjabre-vyros-na-41-368669-2019/>.

¹¹² Ministerstwo Rolnictwa spodziewa się, że w 2020 roku eksport sera zbliży się do 1 mld dolarów [Zasoby Elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minselhozprod-rasschityvaet-priblizit-eksport-syrov-k-1-mlrd-v-2020-godu-364726-2019/>.

eksportowe o co najmniej pięć procent. Przemysł zamierza osiągnąć taki wskaźnik "nie tylko poprzez zwiększenie liczby krajów, ale również poprzez rozszerzenie asortymentu produktów: oprócz tradycyjnych pozycji, koncentrujemy się na preferencjach smakowych konsumentów w innych krajach, zgodnie z tym i budujemy linię swoich produktów"¹¹³. Ponadto, do końca 2019 roku planowane jest rozpoczęcie dostaw prasy buraczanej z Białorusi do Chin w ramach bezpośrednich kontraktów. "Wśród białoruskich producentów wysołdków buraczanych akredytowanych do dostaw do Chin są otwarte spółki akcyjne: cukrownia Żabinkowski, cukrownia Skidelski, cukrownia Gorodejski i słucka rafineria cukru"¹¹⁴.

Przedsiębiorstwa koncernu Bellesbumprom również celowo rozwijają nowe rynki w 2019 roku. W ciągu dziewięciu miesięcy tego roku geograficznym zasięgiem ich eksportu objęto 69 krajów, z czego 15 to nowe kraje. Wśród nich są Kamerun, Egipt, Ghana, Nigeria i Kenia. Rozwijają się również dostawy na rynek azjatycki. Produkty są eksportowane do Chin, Indii, Indonezji, Wietnamu, Iranu, Iraku, Izraela, Bahrajnu, Bangladeszu, ZEA"¹¹⁵. Jednocześnie powinniśmy oddzielnie wspomnieć o przedsiębiorstwach meblarskich, które są częścią koncernu. Prawie wszyscy z nich są eksporterami. Biorąc pod uwagę niekorzystne czynniki zewnętrzne, wiele z nich podejmuje szybkie działania w celu znalezienia nowych rynków. W szczególności, JLLC ZOV-LenEuromebel rozpoczęła dostawy mebli do Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Eksport dla tego przedsiębiorstwa wzrósł o 10,5%"¹¹⁶.

W 2019 roku przedsiębiorstwa Ministerstwa Przemysłu Białorusi wysłały swoje wyroby do ponad stu krajów. Jednakże dostawy do krajów niebędących członkami Wspólnoty Niepodległych Państw stanowiły prawie jedną trzecią całego wywozu. Dostawy do krajów afrykańskich wzrosły prawie półtora raza. Jeśli chodzi o rozwój nowych rynków, "przesyłki próbne zostały wysłane do

---

¹¹³ Ministerstwo Rolnictwa i Żywności planuje zwiększyć eksport mięsa i produktów mlecznych o co najmniej 5% w 2019 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minselhozprod-planiruet-uvelicit-eksport-mjaso-molochnoj-produktsii-v-2019-godu-ne-menee-chem-na-5-369203-2019/>.

¹¹⁴ Białoruś planuje rozpocząć dostawy wysołdków buraczanych do Chin do końca roku w ramach umów bezpośrednich [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-do-kontsa-goda-nachat-postavki-v-kitaj-sveklovichnogo-zhoma-po-prjamym-dogovorom-368796-2019/>.

¹¹⁵ Eksport przedsiębiorstw z Bellesbumprom wzrósł o 4,9% w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-predpriyatij-bellesbumproma-v-janvare-sentjabre-vyros-na-49-368267-2019/>.

¹¹⁶ Przedsiębiorstwa Bellesbumprom zamierzają zwiększyć podaż mebli do krajów UE [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-bellesbumpromamereny-naraschivat-postavki-mebeli-v-strany-es-365937-2019/>.

dziewięciu krajów, w których w okresie styczeń-lipiec 2018 r. nie było eksportu". Są to Chile, Liban, Benin, Togo i Uganda¹¹⁷.

Wśród białoruskich miast pozytywne tendencje w rozwoju nowych rynków wykazują przedsiębiorstwa brzeskie, które w ciągu trzech kwartałów 2019 roku wysłały swoje towary do 85 krajów za ponad 780 milionów dolarów. 13 krajów stało się nowymi krajami na tej liście. "W szczególności, JSC "Savushkin Product" dostarczyło pierwszą partię produktów do Egiptu i Indonezji, "Brzeski Zakład Przetwórstwa Mięsa" - Lazurowe Wybrzeże Kości Słoniowej, JV "Santa-Bremor" LLC - do Czarnogóry. Poza tym, producenci centrum regionalnego stawiają pierwsze kroki w rozwoju rynków Bośni i Hercegowiny, Gwinei, Republiki Dominikańskiej, Republiki Zielonego Przylądka, Malty, Arabii Saudyjskiej, Chorwacji, Iraku, Panamy"¹¹⁸. A te fakty mogą być tylko zachęcające.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹¹⁷ Przedsiębiorstwa białoruskiego Ministerstwa Przemysłu eksportują do ponad 100 krajów [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predpriyatija-minproma-belarusi-eksportirujut-produktsiju-v-100-stran-363335-2019/>.

¹¹⁸ Brzeskie przedsiębiorstwa otworzyły 13 rynków w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriyatija-bresta-v-janvare-sentjabre-otkryli-13-rynkov-sbyta-368956-2019/>.

Białoruś: globalne bezpieczeństwo informacji i prasa regionalna

Globalna digitalizacja, której wszyscy jesteśmy dziś świadkami, gwałtownie zmienia otaczający nas świat, wkraczając również w sferę mediów i informacji. Jednocześnie nowe technologie nie tylko wpływają na charakter pracy twórczej współczesnych dziennikarzy, ale także aktualizują szereg wyzwań i zagrożeń, na które środowisko dziennikarskie powinno reagować. Na międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej "Bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój: teoria i praktyka transformacji cyfrowej", która odbyła się w Mińsku w grudniu 2019 roku, zauważono, że "czołowi gracze w dziedzinie informacji obecnie w pośpiechu budują linie obronne". Jednocześnie, o ile jeszcze kilka lat temu pole informacyjne było zdominowane przez tematykę wolności handlu i praw człowieka, to teraz dominuje kwestia bezpieczeństwa¹¹⁹. Oczywiście militaryzacja przestrzeni informacyjnej w wielu krajach, która ma destrukcyjny wpływ na innych uczestników w sferze medialnej i informacyjnej, może być tylko niepokojąca.

Biorąc pod uwagę wszystkie te wyzwania i zagrożenia, w 2019 roku w Republice Białorusi przedstawiono szereg inicjatyw mających na celu rozwiązanie problemów globalnego bezpieczeństwa informacji. W szczególności w marcu zatwierdzono krajową koncepcję bezpieczeństwa informacji, która odnosi się do suwerenności informacyjnej jako nowego podejścia do zapewnienia bezpieczeństwa informacji i neutralności informacji jako formy zachowania państwa i odpowiedzialnego oraz samoograniczenia wykorzystania technologii destrukcyjnych ze szkodą dla innych państw. Dokładniej mówiąc, suwerenność informacyjna na Białorusi zostanie osiągnięta poprzez ustanowienie systemu prawnego regulującego stosunki w sferze informacyjnej, zapewniającego bezpieczny, zrównoważony rozwój, sprawiedliwość społeczną i przyzwolenie. W ramach tego podejścia należy zapewnić rozwój krajowych środków masowego przekazu i telekomunikacji, które podnoszą i stymulują w społeczeństwie "krytyczny stosunek do przejawów braku szacunku dla fundacji narodowych, tradycji i naruszeń moralności i prawa w sferze informacji, nietolerancji wobec

---

¹¹⁹ Potencjał ofensywny w sferze informacyjnej jest już ukształtowany w niektórych stanach - Makarov [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/nastupatelnyj-potentsial-v-informatsionnoj-sfere-uzhe-sformirovan-v-nekotoryh-gosudarstvah-makarov-371838-2019/>.

dezinformacji, manipulacji informacyjnej i innych ukrytych informacji i wpływów psychologicznych"¹²⁰.

W stosunkach międzynarodowych suwerenność informacyjna państwa białoruskiego powinna być zapewniona w oparciu o zasadę neutralności informacyjnej. Jej istotą jest to, że broniąc własnych interesów narodowych w sferze informacyjnej wszelkimi dostępnymi siłami i środkami, strona białoruska dąży do prowadzenia pokojowej zagranicznej polityki informacyjnej, poszanowania powszechnie uznanych i powszechnie akceptowanych praw każdego państwa w tej sferze, wykluczenia inicjatywy "ingerencji w sferę informacyjną innych państw, mającej na celu zdyskredytowanie lub zakwestionowanie ich politycznych, gospodarczych, społecznych i duchowych standardów i priorytetów, a także zaszkodzenie sferze informacyjnej".¹²¹ W tym kontekście dla przedstawicieli środowiska dziennikarskiego ważne wydaje się postanowienie zawarte w Koncepcji bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białorusi, że w celu zapewnienia polityki neutralności informacyjnej konieczne jest zwiększenie stopnia obecności Białorusi w światowej przestrzeni informacyjnej oraz rozszerzenie międzynarodowej wymiany informacji.

Innymi słowy, istniejące zagrożenia dla bezpieczeństwa wskazują na potrzebę rozszerzenia współpracy międzypaństwowej i zwiększenia wzajemnego zaufania w sferze informacji. Wychodząc od pilnego charakteru tego problemu, we wrześniu 2019 roku na międzynarodowej konferencji wysokiego szczebla w Mińsku "Zwalczanie terroryzmu za pomocą innowacyjnych rozwiązań i wykorzystania nowych, powstających technologii" strona białoruska zaproponowała utworzenie "cyfrowego pasa sąsiedzkiego", którego celem jest rozładowanie napięcia w sferze informacyjnej. Według Prezydenta Białorusi A. Łukaszenka uważa, że "kluczowymi elementami takich umów mogłyby być idee cyfrowej suwerenności i neutralności, które przede wszystkim gwarantowałyby wzajemną nieingerencję państw w swoje zasoby informacyjne"¹²². Strona białoruska postrzega zawarcie dwustronnych i wielostronnych umów w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa informacji jako mechanizm realizacji tej inicjatywy.

Wypowiadając się we wrześniu 2019 roku z wysokiego mównicy 74. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ na temat konieczności rozszerzenia

---

¹²⁰ Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://president.gov.by/uploads/documents/2019/1post.pdf>.

¹²¹ To jest to samo miejsce.

¹²² Udział w międzynarodowej konferencji na temat zwalczania terroryzmu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-mezhdunarodnoj-konferentsii-porbe-s-terrorizmom-21910/.

międzypaństwowej współpracy cyfrowej i zwiększenia wzajemnego zaufania w sferze informacyjnej, strona białoruska po raz kolejny zwróciła uwagę całej społeczności międzynarodowej na konieczność realizacji idei suwerenności i neutralności cyfrowej, a także nieingerencji państw w zasoby informacyjne drugiej strony. Szczególnie podkreślono, że "suwerenność cyfrowa powinna gwarantować zdolność państwa do kontrolowania swojego obszaru informacyjnego, zapobiegania i blokowania ataków cybernetycznych, zapewnienia niezawodnej ochrony infrastruktury krytycznej. Neutralność cyfrowa oznacza, że państwa nie będą podejmować w cyberprzestrzeni działań, które szkodzą bezpieczeństwu innych państw. W ostatecznym rozrachunku, takie umowy mogą stanowić podstawę dla międzynarodowych zasad odpowiedzialnego zachowania w przestrzeni wirtualnej"¹²³.

Uruchomienie takiej "fali bezpieczeństwa cyfrowego" mogłoby bez wątpienia zwiększyć skuteczność wspólnych środków zaradczych przeciwko zagrożeniom terrorystycznym w przestrzeni wirtualnej. W tym kontekście Białoruś jest gotowa do współpracy i zacieśnienia więzi ze wszystkimi krajami świata, a zwłaszcza z sąsiadami, w tym ze Wspólnotą Niepodległych Państw, w której aktywnie poszukuje się jednoczącej agendy, nowych idei podzielanych przez szerokie grono państw i organizacji, a przede wszystkim "należy zgodzić się, że my w mediach nie toczymy przynajmniej na siebie nawzajem i nie prowadzimy tej informacyjnej wojny"¹²⁴. Należy zaznaczyć, że białoruska inicjatywa utworzenia "cyfrowego pasa sąsiedzkiego" w przestrzeni postradzieckiej została poparta przede wszystkim przez Rosję, o czym poinformował minister spraw zagranicznych tego kraju S. Ławrow w listopadzie 2019 roku. Według niego, inicjatywa ta "w pełni odpowiada potrzebom Rosji w zakresie tworzenia jak największej liczby cyfrowych dzielnic"¹²⁵. Na szczycie Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym w listopadzie 2019 roku w Biszkeku strona białoruska oświadczyła również o konieczności rozszerzenia współpracy międzynarodowej i zwiększenia wzajemnego zaufania w sferze informacji, podkreślając, że "bezpieczeństwo informacji powinno być mocno osadzone

---

¹²³ Przemówienie Ministra Spraw Zagranicznych Białorusi W. Makieja podczas ogólnej dyskusji na 74. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ (26 września 2019 r., Nowy Jork) [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/b698116bea64ee66.html.

¹²⁴ Udział w sesji Rady Szełów Państw CIS [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/rabochij-vizit-v-turkmenistan-22184/.

¹²⁵ Ławrow: Moskwa z zadowoleniem przyjmuje propozycję Mińska dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa cyfrowego [zasobów elektronicznych]. - - 2019. - URL: <https://tass.ru/politika/7145127>.

wśród priorytetów CSTO"¹²⁶. Ponadto, w grudniu 2019 roku, na 26. posiedzeniu Rady Ministrów Spraw Zagranicznych Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, oficjalny Mińsk zwrócił uwagę członków tej struktury międzynarodowej na konieczność zawarcia międzynarodowych porozumień w dziedzinie bezpieczeństwa cybernetycznego, "podobnych do tych dotyczących dodatkowych środków budowy zaufania i bezpieczeństwa w sferze wojskowej i politycznej".¹²⁷ W celu lepszego dostosowania się do zmieniających się warunków bezpieczeństwa, a tym samym wzmocnienia wspólnych reakcji na współczesne wyzwania i zagrożenia oraz odgrywania coraz bardziej znaczącej roli w bezpieczeństwie globalnym. Ważnym aspektem realizacji tej inicjatywy jest również konsekwentny rozwój partnerstwa między Republiką Białorusi i stosunków dwustronnych zarówno na poziomie poszczególnych państw, jak i ich regionów.

Jednocześnie "jedną z rezerw bezpieczeństwa, która nie jest jeszcze w pełni wykorzystana, jest zasób środowisk analitycznych i eksperckich, które mają unikalny potencjał badawczy"¹²⁸. Należy założyć, że przedstawiciele międzynarodowego segmentu białoruskiego dziennikarstwa mogliby również przyczynić się do rozwoju pewnych obszarów analizy rezerw bezpieczeństwa w sferze informacyjnej. W szczególności w odniesieniu do walki z podrabianymi informacjami, metodologii odpowiedzialnego zachowania w sferze informacyjno-medialnej, sposobów weryfikacji informacji w Internecie.

Przypominamy, że wspomniana już wcześniej Koncepcja Bezpieczeństwa Informacyjnego Republiki Białorusi podkreśla "manipulowanie masową świadomością, dyskredytację ideałów i wartości, zacieranie się suwerenności narodowej, niestabilność infrastruktury informatycznej"¹²⁹ wśród współczesnych wyzwań i zagrożeń, tworzących się w sferze informacyjnej i stanowiących zagrożenie dla konstytucyjnych podstaw i żywotnej działalności państwa. Wychodząc z faktu, że sfera informacyjna nabrała już kluczowego znaczenia dla

---

¹²⁶ Szczyt Organizacji Traktatu o Bezpieczeństwie Zbiorowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/sammit-organizatsii-dogovora-o-kollektivnoj-bezopasnosti-22481/.

¹²⁷ Przemówienie ministra spraw zagranicznych Białorusi V. Makei na 26. posiedzeniu Rady Ministerialnej OBWE (Bratysława, 5 grudnia 2019 r.) [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://mfa.gov.by/press/statements/e8f7cc1b86026dad.html/>

¹²⁸ Zbudowanie niezawodnego systemu bezpieczeństwa tylko przez siły państwowe jest niemożliwe - Vakulchik [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/postroenie-nadezhnoj-sistemy-bezopasnosti-tolko-silami-gosudarstva-nevozmozhno-vakulchik-371768-2019/>.

¹²⁹ Matveev, V. Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi jest planowana do zatwierdzenia wkrótce / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/society/view/kontseptsiju-informatsionnoj-bezopasnosti-belarusi-planiruetsja-utverdit-y-blizhajshee-vremja-339646-2019/>.

każdego państwa i każdego człowieka, zadaniem na Białorusi jest rozszerzenie sfery wpływów krajowych środków masowego przekazu i podjęcie "działań mających na celu zwiększenie ilości, różnorodności i jakości krajowego przekazu, a także zaufania ludności do oficjalnych środków masowego przekazu"¹³⁰.

Faktem jest, że już w trakcie "Wielkiej rozmowy z prezydentem", która odbyła się na początku marca 2019 roku, białoruska głowa państwa zwróciła uwagę na fakt, że "pomimo silnego rozwoju przestrzeni medialnej, brakuje treści, które cieszyłyby się absolutnym zaufaniem publiczności, jednym z powodów są tzw. fałszywe wiadomości". Natychmiast się rozprzestrzeniają, porywają publiczność, podniecają myśli¹³¹. W związku z tym należy dziś przyjąć na siebie rolę czynnika odstrasającego w walce z bajkowymi wiadomościami:

1) autorytatywne **środki masowego przekazu**;

2) zawodowi **dziennikarze**, którzy konsekwentnie przestrzegają praw etyki i norm moralnych w przestrzeni medialnej oraz dążą do maksymalnej dokładności i obiektywizmu w swojej pracy;

3) **przedstawiciele środowiska ekspertów**, którzy ze względu na swoje kompetencje nie zajęli jeszcze specjalnego miejsca w mediach.

O tym, że tradycyjne media powinny stać się potężnym czynnikiem jednoczącym w walce z podrabianiem informacji i nieprofesjonalnym podejściem do bieżących spraw zewnętrznych i wewnętrznych, poinformowała rezolucja XIII Białoruskiego Międzynarodowego Forum Mediów "Partnerstwo dla przyszłości: cyfrowa agenda dla przestrzeni medialnej", które odbyło się w Mińsku we wrześniu 2018 roku. W rezolucji forum podkreślono, że zachowanie autorytetu i pozycji mediów tradycyjnych - drukowanych i elektronicznych - jest niezwykle ważne, ponieważ to właśnie te podmioty z dziedziny informacji są w stanie w pełni "ponosić odpowiedzialność wobec społeczeństwa za jakość, kompletność i rzetelność przekazywanych informacji, mieć możliwość zapewnienia profesjonalnego podejścia do tworzenia i rozpowszechniania produktów informacyjnych"¹³².

---

¹³⁰ Posiedzenie Rady Bezpieczeństwa Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/zasedanie-soveta-bezopasnosti-belarusi-20668/.

¹³¹ Spotkanie z przedstawicielami społeczeństwa i środowisk eksperckich, białoruskich i zagranicznych środków masowego przekazu "Wielka rozmowa z prezydentem" [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-predstaviteljami-obschestvennosti-i-ekspertnogo-soobschestva-beloruskix-i-zarubezhnyx-smi-20590/.

¹³² Media muszą zjednoczyć się przeciwko fałszywym informacjom i nieprofesjonalności - rezolucja forum mediów [zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/smi-nuzhno>

Prawdziwa praktyka pokazuje, że zaufanie do mediów przez szeroką publiczność rodzi się, gdy media kompetentnie analizują wydarzenia zachodzące w społeczeństwie i szybko udzielają wyczerpujących odpowiedzi na pytania, które pojawiają się w czytelnikach, widzach i słuchaczach. Innymi słowy, możliwe i konieczne jest zminimalizowanie zagrożeń związanych z negatywnym wpływem informacji w postaci wiadomości o bajkach poprzez tworzenie własnych interesujących, istotnych i prawdziwych treści, tak aby "każda wróżka mogła być pewnie odpowiedzią i zniszczona u źródła"¹³³. Oczywiście jest, że bez ścisłej i stałej interakcji z przedstawicielami środowisk eksperckich struktury medialnej nie będą w stanie w pełni rozwiązać tak wielkiego problemu.

W celu wzmocnienia koordynacji pomiędzy mediami i środowiskami eksperckimi w tej dziedzinie wydaje się, że nadszedł czas, aby rozpocząć tworzenie profesjonalnych zespołów **ekspertów ds. mediów** w najważniejszych obszarach białoruskiej polityki zagranicznej i krajowej. Profesjonalizm w sferze informacyjnej w tym przypadku należy rozumieć jako jakościową i ciekawą prezentację materiałów, umiejętną techniczną organizację procesu twórczego, dostępność ekspertyz i analiz opartych na wiarygodnych danych. Coś podobnego widzimy na przykład już w trakcie realizacji globalnych celów zrównoważonego rozwoju na Białorusi, gdzie wśród grup partnerskich, na wniosek Ministerstwa Informacji Republiki Białoruś, w narodowej architekturze zarządzania osiągnięciami CSD utworzono grupę ekspertów ds. mediów w celu prowadzenia prac informacyjnych w przestrzeni medialnej nad wszystkimi 17 celami zrównoważonego rozwoju.

Innym interesującym przykładem w tym kierunku jest Plan wspólnych działań na rok 2019 w zakresie informowania o potencjale eksportowym Białorusi w środkach masowego przekazu, podpisany w marcu tego roku przez Ministerstwo Informacji Republiki Białoruś i Białoruską Izbę Przemysłowo-Handlową w celu wspierania "upowszechniania obiektywnych informacji o rozwoju eksportu krajowego, wzmacniania kontaktów międzynarodowych białoruskich przedsiębiorstw i wprowadzania ich wyrobów na nowe rynki"¹³⁴. Podstawowym elementem tej interakcji między mediami a ekspertami powinien być cykl

---

[objednitsja-v-borbe-s-fejkvoj-informatsiej-i-neprofessionalizmom-rezoljutsija-mediaforuma-317622-2018/](https://www.belta.by/society/view/pavel-legkij-glavnyj-instrument-v-borbe-s-nedostovernoj-informatsiej-v-internete-doverie-ljudej-317648-2018/).

¹³³ Pavel Legky: głównym narzędziem w walce z niedokładnymi informacjami w Internecie jest zaufanie ludzi [zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/pavel-legkij-glavnyj-instrument-v-borbe-s-nedostovernoj-informatsiej-v-internete-doverie-ljudej-317648-2018/>.

¹³⁴ Ministerstwo Informacji i BelCCI podpisały plan wspólnych działań w zakresie informowania mediów o białoruskim eksporcie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/mininform-i-beltp-podpisali-plan-sovmestnyh-dejstvij-po-osvesheniju-v-smi-belorussskogo-eksporta-339703-2019/>.

seminariów dla dziennikarzy zajmujących się zagranicznymi zagadnieniami gospodarczymi w celu nie tylko podkreślenia kluczowych problemów rozwoju białoruskiego eksportu, ale również promowania obecności istotnych tematów gospodarczych w białoruskich środkach masowego przekazu na wszystkich szczeblach - od centralnego do regionalnego. Należy przypomnieć, że Narodowy Program Wspierania i Rozwoju Eksportu Republiki Białorusi na lata 2016-2020 wśród swoich ośmiu głównych zadań wymienia wymóg **promowania kultury eksportowej** w formie utrwalania w masowej świadomości znaczenia eksportu dla rozwoju kraju i społeczeństwa oraz podnoszenia jego priorytetowości. W tym kontekście bardzo ważnym i koniecznym krokiem jest przyjęcie przez Ministerstwo Informacji i Białoruską Izbę Przemysłowo-Handlową planu wspólnych działań w celu podkreślenia potencjału eksportowego Białorusi w sferze medialnej.

W tym kontekście na osobną dyskusję zasługuje temat interakcji między mediami i środowiskami ekspertów na szczeblu regionalnym, w tym realizacji polityki współpracy międzynarodowej białoruskich regionów. Chodzi o to, że "media regionalne zajmują swoją unikalną niszę, w której nie mogą konkurować ani media krajowe, ani międzynarodowe"¹³⁵. Ale jednocześnie, "mimo potężnego rozwoju przestrzeni medialnej, wciąż brakuje treści, które cieszyłyby się absolutnym zaufaniem publiczności"¹³⁶. I to w warunkach, gdy spektrum tematyczne, w którym ma powstać białoruska prasa regionalna, w ostatnich latach rozwija się w wyjątkowym tempie. To tylko te obszary, które podkreślają geografie współpracy międzynarodowej obwodów Białorusi, które pojawiły się w ostatnich latach i które powinny być odpowiednio odzwierciedlone w mediach regionalnych, aby przyczynić się do skutecznego rozwiązania pojawiających się tu problemów:

1) rozwój szeroko zakrojonej integracji gospodarczej z regionami krajów Euroazjatyckiego Związku Gospodarczego, a w szczególności z podmiotami Federacji Rosyjskiej wchodzącymi w skład państwa unijnego, a także z regionami Wspólnoty Niepodległych Państw;

---

¹³⁵ Digitalizacja przyczynia się do podniesienia poziomu mediów regionalnych - Easy [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/tsifrovizatsija-sposobstvuet-povysheniju-urovnja-regionalnyh-smi-legkij-317725-2018/>.

¹³⁶ Zaufanie publiczności może być utrzymane przez okręgowe edycje Melnikowa [Zasobów elektronicznych] z wyjątkową prawdziwością. - - 2019. - URL: <https://belta.by/regions/view/doverie-auditorii-rajonnye-izdaniya-mogut-podderzhivat-iskljuchitelnoj-pravdivostiju-melnikova-338797-2019/>.

2) rozszerzenie kompleksowej współpracy z regionami Unii Europejskiej, a w szczególności w ramach inicjatywy Partnerstwa Wschodniego, a także z regionami Pasa Sąsiedztwa - Polską, Litwą, Łotwą;

(3) Pogłębienie współpracy z regionami krajów uczestniczących w projekcie One Belt, One Way, a zwłaszcza z prowincjami, regionami autonomicznymi i miastami Chińskiej Republiki Ludowej;

4) dalsza intensyfikacja stosunków handlowych i gospodarczych z regionami krajów "dalekiego łuku" - Azją Południowo-Wschodnią, Bliskim Wschodem, Afryką, Ameryką Łacińską - a zwłaszcza z tymi regionami, w których istnieje znaczny potencjał dla wzajemnie korzystnej współpracy międzyregionalnej.

Republika Białorusi zakłada, że rola tradycyjnych regionalnych środków masowego przekazu będzie coraz ważniejsza, ponieważ "pomyślny rozwój każdego regionu zależy od przestrzeni informacyjnej jako całości, od zdolności do szybkiego przystosowania się do szybko rosnącego rynku technologii komunikacyjnych"¹³⁷. Dlatego też i w tym przypadku potrzebne są już strategie informacyjne właściwe dla międzynarodowych kwestii regionalnych, które dzięki wysokiej jakości produktu medialnego mogą znacznie rozszerzyć sferę wpływów danego środka przekazu.

---

¹³⁷ Rola mediów lokalnych w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów zostanie omówiona na spotkaniu krajowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. -URL: <https://www.belta.by/society/view/rol-mestnyh-smi-v-sotsialno-ekonomicheskom-razviti-i-regionov-obsudjat-na-respublikanskom-soveschanii-337842-2019/>.

"Wielki Kamień": Perspektywy inwestycyjne są ogromne.

W listopadzie 2019 roku Światowa Federacja Wolnych i Specjalnych Stref Ekonomicznych (FEMOSA) zorganizowała w Monako szczyt, którego głównym tematem było wzmocnienie współpracy i przekształcenie udanych doświadczeń wolnych stref ekonomicznych (FEZ) w narzędzia pracy. Ponad 400 przedstawicieli BEZ z Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Belgii, Holandii, Finlandii, Łotwy, Polski, Włoch, Hiszpanii, Grecji, Turcji, Azji i Afryki, a także Izb Przemysłowo-Handlowych, władz publicznych i potencjalnych inwestorów zagranicznych wzięło udział w tym dużym wydarzeniu. FEMOSA jest organizacją pozarządową i non-profit wspieraną przez Organizację Narodów Zjednoczonych, która została założona w 1999 roku w Genewie w celu wspierania i promowania wolnych i specjalnych stref ekonomicznych na całym świecie, a w szczególności - w krajach rozwijających się i krajach o gospodarkach przejściowych, aby pomóc mieszkańcom BMS w wejściu na rynek międzynarodowy i przyciągnąć inwestycje zagraniczne. Do zadań FEMOSA należy opracowywanie norm, zasad i wytycznych dotyczących rozwoju FEZ, zapewnianie im pomocy technicznej, prawnej i ekonomicznej oraz szkolenie specjalistów. Statystyki mówią, że "obecnie w 130 krajach istnieje 3500 wolnych obszarów celnych, które zapewniają ponad 70 milionów miejsc pracy"¹³⁸. Ale "pomimo korzyści i preferencji oferowanych im we wszystkich krajach, tylko 300-400 jest skutecznych". Wszystko to wynika z zapóźnienia technologicznego, które uniemożliwia BMS stanie się częścią globalnej gospodarki¹³⁹.

Republika Białorusi od wielu lat bardzo aktywnie uczestniczy w działalności FEMOSA. I tak, już we wrześniu 2014 roku na Kongresie Wolnych i Specjalnych Stref Ekonomicznych Europy Południowej i Wschodniej, który odbył się w Serbii, umowa o współpracy z FEMOSA została podpisana przez FEZ "Homel-Raton". A już w marcu 2015 roku na Kongresie Wolnych i Specjalnych Stref Ekonomicznych Europy Północnej i Wschodniej na temat "Globalizacja biznesu

---

¹³⁸ Barcelona będzie stolicą Wolnej Strefy Ekonomicznej w 2019 r. [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL:

https://ru.wikinews.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%B9_%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D1%85_%D0%B7%D0%BE%D0%BD_%D0%B2_2019_%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83.

¹³⁹ Grigoryeva, V. Prezydent Światowej Federacji Wolnych i Specjalnych Stref Ekonomicznych (Femoza) Juan Torrents Tolosa odwiedził Homel [Zasoby Elektroniczne]. - - 2015. - URL: <https://www.sb.by/articles/vse-sezy-v-gosti-k-nam.html>

i bezpośrednich inwestycji zagranicznych". Nowy Korytarz Inwestycyjny" odbył się w Homlu pod auspicjami FEMOSA. Uczestniczyło w nim ponad dwustu specjalistów z 25 krajów. "BEZ krajów Europy Północnej i Wschodniej, w tym Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Belgii, Niemiec, Finlandii, Łotwy, a także Włoch, Hiszpanii, Grecji, Azji i Afryki, były prawie w pełni reprezentowane¹⁴⁰. A w maju 2018 roku w tym samym Homelu z udziałem FEMOSA odbył się drugi Kongres Wolnych Stref Ekonomicznych Europy Wschodniej i Północnej, w którym wzięli udział szefowie administracji, firm zarządzających i mieszkańcy FEZ Kazachstanu, Łotwy, Litwy, Polski, Serbii, Gruzji, Rosji i wielu innych krajów. Wreszcie, w październiku 2018 roku podczas Światowego Forum Inwestycyjnego Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) w Genewie zostało podpisane memorandum o współpracy z FEMOSA przez Chińsko-Białoruski Park Przemysłowy "Wielki Kamień" i FEZ "Mińsk", które powinno promować "tworzenie w swoich granicach jeszcze bardziej korzystnego klimatu inwestycyjnego dla firm zagranicznych"¹⁴¹.

Jeśli chodzi o szczyt w Monako, udział w tej wielkiej imprezie stał się dla Białorusi punktem orientacyjnym, ponieważ to właśnie tam chińsko-białoruski park przemysłowy "Wielki Kamień" otrzymał nagrodę FEMOZA Awards 2019, zdobywając nominację "Najszybciej rozwijający się park przemysłowy". Osobliwością tej kategorii jest to, że "kluczem do wyłonienia zwycięzcy były perspektywy globalnego inwestowania Great Stone i jego szybkie tempo rozwoju¹⁴². Rzeczywiście, dzisiaj w "Wielkim Kamieniu" strona białoruska stworzyła solidne korzyści dla mieszkańców - zarówno w zakresie podatków i nabywania gruntów, jak i korzystnego reżimu, w którym rejestracja przedsiębiorstw odbywa się jak najszybciej na zasadzie "jednego okienka". W rezultacie, "dziś ten park wykazuje niesamowity wzrost, do nas przyjeżdżają inwestorzy z całego świata"¹⁴³.

Fakty pokazują, że "Wielki Kamień" stał się już międzynarodową platformą dla tworzenia przedsiębiorstw high-tech. Na początku listopada 2019 r. było tu

---

¹⁴⁰ Sidorczyk, V. Wolne Strefy Ekonomiczne Białorusi w 2014 roku stanowiły 12% eksportu kraju / V. Sidorczyk // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://invest.gomel-region.by/ru/news/?id=2963>.

¹⁴¹ O udziale Wielkiego Kamiennego Parku Przemysłowego i FEZ "Mińsk" w Światowym Forum Inwestycyjnym UNCTAD [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <http://geneva.mfa.gov.by/ru/embassy/news/b9570573ea1b392a.html>.

¹⁴² "Wielki Kamień" jest uznawany za najszybciej rozwijający się park przemysłowy na świecie [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/velikij-kamen-priznan-samym-bystrorastuschim-industrialnym-parkom-v-mire-369159-2019/>.

¹⁴³ Megaloty w "Wielkim Kamieniu" i rekordach IT - Rumas opowiedział o możliwościach inwestowania na Białorusi [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/megaloty-v-velikom-kamne-i-rekordy-it-rumas-rasskazal-o-vozmozhnostjah-investirovat-v-belarus-370269-2019/>.

zarejestrowanych 57 mieszkańców. I istnieją wszelkie podstawy, by sądzić, że ich liczba "do końca 2020 roku może wzrosnąć do 80"¹⁴⁴. Projekt dotyczący stworzenia produkcji baterii słonecznych jest już tutaj realizowany. W lipcu 2019 roku w parku przemysłowym rozpoczęto budowę białorusko-chińskiego zakładu produkcji mechanicznych przekładni z inwestycją w wysokości 17 milionów dolarów. W październiku 2019 roku, zakład do produkcji silników, LLC "MAZ-Veichai", gdzie produkują "małe węzły montaż silników Euro-5 i Euro-6 standardów dla samochodów ciężarowych, pojazdów specjalnych i autobusów. Zdolność produkcyjna przy pracy jednozmianowej będzie wynosić 10 tys. silników rocznie"¹⁴⁵. Przyciąganie nowych mieszkańców do "Wielkiego Kamienia" ułatwi również podpisane na początku listopada 2019 roku memorandum o współpracy z Inchańską Strefą Techniczno-Gospodarczą. A to dopiero początek.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁴⁴ Liczba mieszkańców Great Stone może wzrosnąć do 80 do końca 2020 roku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kolichestvo-rezidentov-velikogo-kamnja-k-kontsu-2020-goda-mozhet-uvelichitsja-do-80-365696-2019/>.

¹⁴⁵ Otwarcie fabryki silników "Maz-Veichai" w Chińsko-Białoruskim Parku Przemysłowym "Wielki Kamień" [Zasoby Elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9051>.

"Wielki Kamień": perspektywa rozwoju to subparki.

Wśród zadań na rzecz rozwoju parku przemysłowego w 2020 roku wyróżniono "priorytet orientacji na eksport, przyciąganie inwestorów kotwicznych projektami z zakresu wysokich technologii, rozszerzanie działalności międzynarodowej"¹⁴⁶.

Jednym z bardzo efektywnych narzędzi poszerzania działalności międzynarodowej Wielkiego Kamienia może być forma przyciągania nowych mieszkańców, np. tworzenie w nim subparków, co oznacza "przybycie nie jednego inwestora, ale puli przełomowych firm pod przewodnictwem odrębnej spółki zarządzającej". Otwiera to szerokie perspektywy dla dużych korporacji"¹⁴⁷. Należy dodać, że propozycja ta jest skierowana przez administrację parku nie tylko do prowincji chińskich, "ale również do inwestorów z Europy, w szczególności Szwajcarii i Japonii"¹⁴⁸. Głównym warunkiem dla przyszłych mieszkańców, który musi być spełniony, jest tworzenie w parku przemysłowym przedsiębiorstw z branży zaawansowanych technologii. A przestrzeń i możliwości budowy klastrów i subparków technologicznych w skali kraju wystarczą dla wszystkich tutaj.

Należy zauważyć, że format subparku jest już używany w praktyce w Wielkim Kamieniu. Już w maju 2017 r. został tu otwarty pierwszy etap podparku handlowo-logistycznego, zlokalizowanego na 29 hektarach. Jest to sto tysięcy metrów kwadratowych nieruchomości, z których połowa zajmowana była przez magazyny, a prawie jedna czwarta przez centrum wystawiennicze. "W budowę subparku zainwestowano około 120 milionów dolarów. W najbliższym czasie planuje się rozpoczęcie budowy drugiego etapu. Łącznie terytorium subparku zajmie powierzchnię ponad 90 hektarów, wielkość inwestycji - 500 milionów dolarów"¹⁴⁹.

---

¹⁴⁶ Park Przemysłowy Great Stone zostanie zaprezentowany na Chińskiej Międzynarodowej Wystawie Importowej [Zasobów Elektronicznych] w listopadzie. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/industrialnyj-park-velikij-kamen-v-nojabre-predstavjat-na-kitajskoj-mezhdunarodnoj-vystavke-importa-367476-2019/>.

¹⁴⁷ Konoga, P. Aleksander Jaroszenko opowiedział o nowych mieszkańcach parku przemysłowego "Wielki kamień", mieście satelitarnym i planach na 2019 r. / P. Konoga // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.sb.by/articles/vysech-pribyl-iz-kamnya.html>.

¹⁴⁸ Wielki Kamień" oferuje partnerom zagranicznym możliwość tworzenia subparków [Zasobów Elektronicznych]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/velikij-kamen-predlagaet-zarubezhnym-partneram-sozdavat-subparki-365694-2019/>.

¹⁴⁹ Anatoli Kalinin wziął udział w otwarciu pierwszego etapu subparku handlowo-logistycznego w Chińsko-Białoruskim Parku Przemysłowym "Wielki Kamień" [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7228>.

Podczas 11. spotkania grupy roboczej ds. chińsko-białoruskiego parku przemysłowego, które odbyło się w listopadzie 2018 r. w Pekinie, zauważono, że w niedalekiej przyszłości zapewnione zostanie niezbędne wsparcie dla praktycznej realizacji w "Wielkim Kamieniu" subparków w Harbinie, prowincji Heilongjiang i prowincji Guangdong. Planowano również "prace nad utworzeniem do końca 2019 r. subparków w parku przemysłowym z prowincjami Sichuan i Shaanxi oraz miastem Hangzhou"¹⁵⁰. Jeśli chodzi o prowincję Guangdong, już w styczniu 2017 r. w jej centrum administracyjnym - mieście Guangzhou odbyła się "ceremonia podpisania umowy o utworzeniu chińskiego (Guangdong) subparku LED w Parku Przemysłowym Great Stone".¹⁵¹ Jak również pięć innych dokumentów o zamiarze przystąpienia do tej podparki konkretnych firm.

Kolejny przełomowy dokument w kontekście tego tematu został podpisany w listopadzie 2018 roku na pierwszej chińskiej wystawie importowanych towarów i usług w Szanghaju. Jest to porozumienie w sprawie utworzenia Chengdu-European Industrial Sub-Park in the Great Stone. Faktem jest, że Chengdu - administracyjne centrum prowincji Syczuan - posiada znaczny potencjał przemysłowy, w tym rozwinięty przemysł samochodowy i lotniczy, co odpowiada priorytetom chińsko-białoruskiego parku przemysłowego. Ponadto, "Chengdu jest najbardziej ekonomicznie bliskim miastem Chin w stosunku do Europy"¹⁵².

Zwróćmy uwagę na ważny szczegół: w ostatnim czasie odbyło się wiele ważnych spotkań i negocjacji, podczas których omawiano kwestie tworzenia narodowych subparków krajów europejskich w "Wielkim Kamieniu". W szczególności w sierpniu 2019 roku temat ten był dyskutowany w rządzie Republiki Białoruś z przedstawicielami szwajcarskiego środowiska biznesowego, w tym z kierownictwem Ceres Group Holding AG i szwajcarskiego parku przemysłowego BUSS, którzy pozytywnie ocenili białoruską propozycję nie tylko stworzenia szwajcarskiego subparku w "Wielkim Kamieniu", lecz również "działania w charakterze dewelopera i przyciągnięcia szwajcarskiego biznesu do współpracy z

---

¹⁵⁰ Protokół z 11. sesji grupy roboczej ds. zagadnień Chińsko-Białoruskiego Parku Przemysłowego [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://belaruschina.by/data/fck/file/minekonomiki/protocol_11.pdf

¹⁵¹ Na terenie Parku Przemysłowego Veliky Kamen zostanie utworzona podparka produktów LED [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <https://industrialpark.by/novosti/2017/v-industrialnom-parke-velikij-kamen-budet-sozdan-subpark-svetodiodnoj-produkcii.html>

¹⁵² Chińskie Chengdu rozważa możliwość stworzenia zaawansowanych technologicznie gałęzi przemysłu w "Great Stone" [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://interfax.by/news/policy/ekonomicheskaya_politika/1251824/

Białorusią"¹⁵³. Warto zauważyć, że już w grudniu 2019 roku w parku przemysłowym zarejestrowano 60. rezydenta - "Szwajcarską firmę Hess Great Stone do produkcji elektrycznych przewozów pasażerskich"¹⁵⁴. A w styczniu 2020 roku na spotkaniu w Rzymie z właścicielami i szefami włoskich firm zainteresowanych inwestycjami w projekty parku przemysłowego rozważano w praktyce kwestię "ewentualnego utworzenia w przyszłości włosko-białoruskiego subparku w "Wielkim Kamieniu"¹⁵⁵.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁵³ Krizhevich, I. Na terytorium "Wielkiego Kamienia" może powstać podpark szwajcarski / I. Krizhevich // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.sb.by/articles/na-teritorii-velikogo-kamnya-mogut-sozdat-shveysarskiy-subpark-.html>.

¹⁵⁴ Chińsko-białoruski park przemysłowy "Great Stone" ma 60-tego mieszkańca [Electron resource]. - - 2019. - URL: <https://interfax.by/news/biznes/businesses/1268182/>.

¹⁵⁵ Białoruś i Włochy rozważą utworzenie wspólnego subparku w "Wielkim Kamieniu" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-italija-rassmotrjat-vopros-sozdaniya-sovmestnogo-subparka-v-velikom-kamne-376060-2020/>.

Mińsk - Szanghaj: wektor bliźniaczych więzi

W listopadzie 2019 roku Mińsk i Szanghaj podpisały porozumienie w sprawie ustanowienia stosunków partnerskich. Ciekawe, że przed ukazaniem się tego dokumentu białoruska stolica "podpisała już 22 umowy o współpracy z miastami Chin, w tym 3 - o partnerstwie (Pekin, Czangczun, Shenzen)¹⁵⁶. Być może z tego powodu chińskie firmy zainwestowały już w Mińsku około 30 milionów dolarów. Podpisując nowy dokument dotyczący twinningu, strony "określiły priorytetowe obszary współpracy - wzrost wzajemnego handlu, budowa infrastruktury, turystyka"¹⁵⁷. Mińskarzy interesuje doświadczenie Szanghaju w wielu dziedzinach. W szczególności na temat organizacji procesu pracy w placówkach oświatowych, obiektach infrastruktury medycznej, służbie socjalnej i ośrodkach rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych. Uwagę środowiska administracyjnego i biznesowego w Mińsku zwraca się również na strefę wolnego handlu w Szanghaju, która jest wykorzystywana w Chińskiej Republice Ludowej do przeprowadzania reform gospodarczych i społecznych.

Coroczne forum biznesowe środowisk biznesowych białoruskich i chińskich miast już stało się jedną z najskuteczniejszych form koordynacji stosunków handlowych i gospodarczych między Mińskiem i Szanghajem. I tak, takie forum, zorganizowane we wrześniu 2018 roku w Mińsku, zgromadziło "ponad 130 krajowych i chińskich firm zainteresowanych współpracą w zakresie budowy maszyn, budownictwa, informatyki, przemysłu chemicznego, spożywczego, produkcji biżuterii"¹⁵⁸. W tym samym czasie białoruską stolicę odwiedzili chińscy producenci sprzętu elektronicznego i gospodarstwa domowego, odzieży i tkanin, opakowań na sprzęt medyczny, kosmetyki, zabawki, biżuterię, a także importerzy samochodów, sprzętu elektrycznego i spawalniczego, sprzętu komputerowego, zainteresowani znalezieniem partnerów biznesowych w Mińsku.

Równie szerokie stało się forum biznesowe "Szanghaj - Mińsk", które odbyło się w listopadzie 2019 roku i zgromadziło ponad sto chińskich i ponad trzydzieści białoruskich przedsiębiorstw i firm. Program forum obejmował dyskusję na temat aktualnych zagadnień współpracy "w trzech wyspecjalizowanych sekcjach": 1)

¹⁵⁶ Dni Mińska w Szanghaju odbędą się w dniach 7-9 listopada [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/dni-minska-v-shanhae-projdu-7-9-nojabrja-368252-2019/>

¹⁵⁷ Griszkievicz, A. Mińsk i Szanghaj ustanowili bliźniacze powiązania / A. Griszkievicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minsk-i-shanhaj-ustanovili-pobratimskie-svjazi-368815-2019/>

¹⁵⁸ Zalesky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zalesky. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - - C. 149.

Produkty żywnościowe, przemysł spożywczy; 2) Turystyka i gościnność Mińska i Szanghaju; 3) Przemysł"¹⁵⁹. O dużym praktycznym wpływie tego wydarzenia świadczą dokumenty przyjęte na jego zakończenie. W szczególności Miejski Komitet Wykonawczy w Mińsku podpisał Memorandum o zamiarze nawiązania współpracy z Lotusland Shanghai Corporation w celu wprowadzenia technologii i urządzeń pomp ciepła do budowy obiektów przemysłowych i cywilnych w stolicy Białorusi. Faktem jest, że "zastosowanie agregatów pomp ciepła dla miast satelitarnych Mińska umożliwiłoby rezygnację z układania wielokilometrowych sieci ciepłowniczych"¹⁶⁰.

Memorandum o strategicznym partnerstwie w dziedzinie wymiany turystycznej stało się wynikiem negocjacji pomiędzy przedstawicielami białoruskiego RUE "Tsentkurort" i chińskiego przedsiębiorstwa turystycznego "Shanghai Airlines Tours International (Group) Co. Umowę o współpracy przy organizacji wystaw międzynarodowych podpisały ZAO "Mińsk Expo" i "Szanghajskie targi przemysłowo-handlowe Co.". Ponadto, wolna strefa ekonomiczna "Mińsk" i firma "Shanghai Allynay Technology Co., Ltd.", a także JSC "Fabryka Cukiernicza "Słodych" i firma "Shanghai Teemo Foods" ustaliły swoje zamiary aktywnej współpracy w najbliższej przyszłości. Kommunarcka Ltd., która podpisała odpowiednie memorandum z Chińskim Misier Trade and Economic Company LLC, planuje również zwiększenie dostaw swoich wyrobów cukierniczych na rynek w Szanghaju w 2020 roku.

O tym, że rynek tego chińskiego miasta przyciąga poważną uwagę producentów białoruskiej stolicy, świadczy również fakt, że dziewięć mińskich przedsiębiorstw wzięło udział w Drugiej Międzynarodowej Wystawie Importowanych Towarów i Usług, która odbyła się w Szanghaju w listopadzie 2019 roku. Wśród nich były SOAO "Kommunarcka", CJSC "Miński Zakład Win Win Winogronowych", OJSC "Krinitsa", OJSC "Słodych", OJSC "Kristall", OJSC "Mińsk Kombinat Produktów Chlebowych", KUP "Mińsk Chlebprom", TPKUP "Mińsk Chładokombinat Nr 2.

I jeszcze jedna rzecz. Interesujące perspektywy współpracy międzyregionalnej otwiera również podpisane w listopadzie 2019 roku memorandum o nawiązaniu przyjaznych stosunków między moskiewskim okręgiem stolicy Białorusi a okręgiem Jiadin w Szanghaju. Zaledwie miesiąc później - w grudniu - delegacja

---

¹⁵⁹ Shanghai-Minsk Business Forum, 8 listopada 2019 r. [Zasoby elektroniczne] - - 2019. - URL: https://www.tppm.by/announcement/index.php?ELEMENT_ID=23213.

¹⁶⁰ Beluga, V. Forum współpracy biznesowej "Mińsk - Szanghaj" odbyło się w Chinach / V. Beluga // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://minsknews.by/forum-delovogo-sotrudnichestva-minsk-shanhaj-prohodit-v-kitaj/>.

obwodu dziadyńskiego odwiedziła Mińsk, gdzie rozmawiała z kierownictwem obwodu moskiewskiego stolicy Białorusi o sposobach realizacji porozumienia w kontekście "wzmocnienia dwustronnej współpracy handlowej i gospodarczej, a także współpracy w zakresie wymiany studentów obu obwodów"¹⁶¹. Jednym z konkretnych rezultatów tej wizyty było zaproszenie strony chińskiej dla studentów moskiewskiej dzielnicy Mińska do odwiedzenia obozu letniego w Szanghaju w 2020 roku. Najwyraźniej w niedalekiej przyszłości uaktywnią się również przyjazne więzi między radzieckim okręgiem Mińska a innym okręgiem szanghajskim - Channinem.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁶¹ O wizycie delegacji z okręgu Jiadin w Szanghaju w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://shanghai.mfa.gov.by/ru/o_generalnom_consulstv/news/b8beff0b9304c615.html.

Obwód witebski: punkty wzrostu - lokalne surowce i grupowanie

Obwód witebski należy do tych białoruskich obwodów, w których, jak twierdzi głowa państwa, "konieczne jest podjęcie działań technologicznych i organizacyjnych w celu rozwiązania istniejących tam problemów".¹⁶² i kierować rozwojem regionu w innowacyjnym kierunku. Jednym z prawdziwych instrumentów używanych w regionie do rozwiązania tego problemu jest wolna strefa ekonomiczna "Witebsk", utworzona dwadzieścia lat temu - w 1999 roku, która obecnie znajduje się na obszarze około trzech tysięcy hektarów i składa się z 16 sektorów, z których siedem znajduje się w Witebsku, pięć - w Orszy, a także po jednym w Witebsku, Połocku, Postawsku i Nowopołocku. Na ich terytorium działa już 48 przedsiębiorstw z udziałem inwestorów z 14 krajów, w tym Niemiec, Czech, Rosji, Polski, Wielkiej Brytanii, USA, Izraela, Cypru i Estonii.

W listopadzie 2019 roku dołączył do nich nowy rezydent - Rubovsky Dolomite Quarry Ltd. z udziałem inwestora litewskiego i projektem uruchomienia produkcji materiałów budowlanych na bazie dolomitu. W tym przypadku mówimy o zorganizowaniu produkcji cegieł hipersprasowanych takich jak "Lego" i innych dekoracyjnych materiałów budowlanych z surowców przyjaznych dla środowiska. Produkcja będzie zlokalizowana na terenie dawnego lotniska na obrzeżach Witebska. Najwyraźniej projekt ma charakter długoterminowy, ponieważ całkowite zasoby dolomitów w obwodzie witebskim "szacuje się na ponad 5 mld ton na głębokości od 2,5 do 38 m, z czego wielkość zatwierdzonych zasobów wynosi 878 mln ton. Dolomitowe złożo "Ruba" jest jednym z największych wśród eksploatowanych złóż na Białorusi"¹⁶³. W rzeczywistości, i z tego powodu, produkcja materiałów budowlanych na bazie naturalnych surowców jest jednym z priorytetów rozwoju gospodarki obwodu witebskiego.

Kolejnym bardzo obiecującym kierunkiem rozwoju FEZ "Witebsk" jest produkcja wyrobów z drewna. Obecnie istnieje już pięć przedsiębiorstw-rezydentów specjalizujących się w tej branży. W szczególności, LLC "VMG

---

¹⁶² Spotkanie w sprawie rozwoju kompleksu rolno-przemysłowego w obwodzie witebskim [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/soveschanie-po-voprosam-razvitiya-agropromyshlennogo-kompleksa-witebskoj-oblasti-22434/.

¹⁶³ Nowy mieszkaniec FEZ "Witebsk" stworzy produkcję materiałów budowlanych z dolomitu [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyy-rezident-sez-witebsk-sozdast-proizvodstvo-stroitelnyh-materialov-iz-dolomita-371163-2019/>.

Wood Art" tworzy pionowo zintegrowany kompleks obróbki drewna. Inna spółka LLC, Akitama, buduje zakład obróbki drewna o niskiej wartości i produkcji pelletu drzewno-paliwowego. A Karelia Venirs organizuje produkcję forniru. Ponadto w FEZ rejestrowane są dwa inne projekty, w tym organizacja produkcji maszyn i urządzeń dla przemysłu drzewnego.

Biorąc pod uwagę oczywiste rosnące zainteresowanie inwestorów projektami przetwórstwa drewna, FEZ "Witebsk" wystąpił z inicjatywą - stworzenia w regionie klastra przetwórstwa drewna, co oznacza związek producentów, ośrodków badawczych i instytucji edukacyjnych, który ma zapewnić korzystne warunki dla innowacji. Wszakże "ta forma współpracy będzie stymulowała rozwój naukowy i ich praktyczne zastosowanie. W rezultacie zwiększy to głębokość obróbki drewna i stworzy produkty o większej wartości dodanej"¹⁶⁴. Uczestnikami tego klastra mogą stać się przedsiębiorstwa, instytucje dodatkowego kształcenia, instytucje edukacyjne, w których szkoleni są specjaliści z tej branży, w tym Witebska Państwowa Wyższa Szkoła Techniczna. Podpisanie porozumienia w sprawie utworzenia klastra obróbki drewna planowane jest na wiosnę 2020 roku w ramach Międzynarodowego Forum Gospodarczego w Witebsku. Miejmy nadzieję, że ta forma koordynacji, która implikuje synergiczny wpływ na wyniki, rzeczywiście pomoże wprowadzić innowacje nie tylko w wolnej strefie ekonomicznej, ale także poza nią.

Należy podkreślić, że pojawienie się tego klastra w obwodzie witebskim może być kontynuacją i uzupełnieniem innowacyjnego rozwoju północnego obwodu białoruskiego. Przypominamy, że już w październiku 2017 roku powstał tu Nowopołocki Klastr Innowacyjno-Przemysłowo-Petrochemiczny, w skład którego weszły: Miejski Komitet Wykonawczy, Połocki Uniwersytet Państwowy, Naftan, Centrum Budowlano-Instalacyjne nr 16, Novopolock, InterService LLC oraz Nowopołockie Centrum Przedsiębiorczości i Nieruchomości. Już w 2020 roku spodziewany jest prawie dwukrotny wzrost liczby jego uczestników, również kosztem uczestników zagranicznych. W szczególności mogą to być chińscy partnerzy z Weihai, czyli bliźniacze miasta Nowopołocka w prowincji Szantung, którzy są zainteresowani innowacyjnym rozwojem połockich naukowców w celu stworzenia nowych rodzajów produktów petrochemicznych i poprawy charakterystyki produkowanego paliwa. Wśród potencjalnych

---

¹⁶⁴ FEZ "Witebsk" proponuje utworzenie klastra obróbki drewna [Zasób elektroniczny]. -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-predlagaet-sozdat-derevoobrabatvjavajuschij-klaster-371147-2019/>.

partnerów klastra wydaje się być firma z Republiki Czeskiej, która jest zainteresowana wejściem na rynek białoruski.

Rosnące zainteresowanie partnerów zagranicznych klastrzem petrochemicznym skłania jego organizatorów do optymalizacji mechanizmów interakcji jego uczestników. Z tego względu w 2020 roku planuje się utworzenie tutaj stowarzyszenia, które będzie pełniło rolę centrum koordynacyjnego i będzie formułowało propozycje poprawy wymogów regulacyjnych regulujących działalność podmiotów tej innowacyjnej infrastruktury. Ponadto "stowarzyszenie przejmie również organizację imprez w celu wypracowania efektywnej interakcji pomiędzy uczestnikami, stworzenia portfela wspólnych zamówień, promocji wizerunku klastra oraz poprawy wsparcia kadrowego dla jego działalności¹⁶⁵. Istnieją wszelkie powody, aby sądzić, że ten format współpracy może mieć również najbardziej korzystny wpływ na innowacyjny rozwój gospodarki obwodu witebskiego.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁶⁵ Liczba uczestników nowopołockiego klastra petrochemicznego ma się prawie podwoić [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/chislo-uchastnikov-novopolotskogo-neftehimicheskogo-klastera-planiruetsja-uelichit-pochti-v-dva-raza-371161-2019/>.

Specjalna strefa ekonomiczna "Bremino-Orsha": określone perspektywy na dużą skalę

W czerwcu 2019 roku w Republice Białoruś wszedł w życie reżim Specjalnej Strefy Ekonomicznej (SSE) dla multimodalnego kompleksu logistycznego "Bremino-Orsha", znajdującego się we wsi Bolbasowo, obwód orszański, obwód witebski. Oznacza to, że w naszym kraju pojawił się drugi kompleks gospodarczy, funkcjonujący w takim reżimie. Chińsko-białoruski park przemysłowy Velikiy Kamen (Wielki Kamień) był pierwszym na tej liście sse w 2015 roku. Należy zauważyć, że Kodeks Celny Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EWEA) ściśle ogranicza możliwość tworzenia takich jednostek terytorialnych w państwach członkowskich stowarzyszenia integracyjnego. W szczególności, tylko "trzy takie strefy mogą być ustanowione w Rosji, dwie na Białorusi i po jednej w Armenii, Kazachstanie i Kirgistanie"¹⁶⁶. Należy przypomnieć, że termin "specjalna strefa ekonomiczna" odnosi się do terytorium, które ma "szczególny status prawny w stosunku do reszty kraju i preferencyjne warunki ekonomiczne dla przedsiębiorców"¹⁶⁷. SSE tworzone są w celu przyciągnięcia bezpośrednich inwestycji zagranicznych, tworzenia nowych miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników, rozwoju bazy eksportowej, minimalizacji kosztów wynikających z braku ceł eksportowych i importowych, przybliżenia produkcji do konsumenta, wykorzystania tańszej siły roboczej oraz rozwoju terenów.

SSE "Bremino-Orsha" ma na celu przyciągnięcie inwestorów z szeregiem przywilejów i ulg podatkowych. W szczególności, zerowe stawki podatków od zysku (przez 9 lat), od nieruchomości (przez 20 lat), od dywidend (do 1 stycznia 2033 r.), a także zerowe stawki poboru podatku od towarów i usług za granicą, podatku od wartości dodanej (VAT) w przypadku eksportu wyprodukowanych towarów poza EWEA, podatku VAT od sprzedaży, wynajmu lub leasingu nieruchomości przez rezydentów (do 1 stycznia 2033 r.), Wreszcie, specjalny system prawny od 50 lat zajmujący się przetwórstwem przemysłowym, handlem hurtowym, handlem elektronicznym, usługami logistycznymi i magazynowymi, usługami pocztowymi, usługami informacyjnymi i administracyjnymi, badaniami i rozwojem. W tym celu na terenie SSE powstaną dwa sektory - przemysłowy i

---

¹⁶⁶ W Bolbasowie zaczęła działać specjalna strefa ekonomiczna "Bremino-Orsha". [Zasoby elektroniczne] - - 2019. - URL: <https://news.21.by/other-news/2019/06/27/1827049.html>.

¹⁶⁷ Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://www.audit-it.ru/terms/taxation/osobaya_ekonomicheskaya_zona.html.

logistyczny. W pierwszym sektorze znajdzie się produkcja sprzętu AGD i elektroniki użytkowej, produktów i preparatów farmaceutycznych, artykułów spożywczych - kawy, herbaty, ryżu, a także części samochodowych, perfum i kosmetyków, chemii gospodarczej, biżuterii. Pojawia się tu również sklepy z wyrobami gotowymi, salony wystawowe, magazyny, centrum biznesowe i parking.

Jeśli chodzi o sektor logistyczny, "będzie on obejmował terminale drogowe, kolejowe i lotnicze. Na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej znajdować się będzie departamentalny punkt odprawy celnej działający 24 godziny na dobę, służby fitosanitarne i weterynaryjne, oddział banku, agent ubezpieczeniowy oraz biuro pośrednictwa celnego"¹⁶⁸. Do grudnia 2023 r. - terminu zakończenia projektu - inwestycje w ten multimodalny kompleks przemysłowo-logistyczny wyniosą 200 mln dolarów. Planuje się wybudować tu łącznie 17 tys. metrów kwadratowych powierzchni biurowej, 190 tys. metrów kwadratowych powierzchni magazynowej i 280 tys. metrów kwadratowych powierzchni produkcyjnej. Plus 1,7 tys. miejsc parkingowych dla ciężarówek. Na terminalu kolejowym zostaną przetworzone przepływy ładunków pomiędzy krajami Europy i Azji, co pozwala już dziś zaplanować, że "w latach 2018-2022 całkowity przepływ tranzytowy przez "Bremę-Orsha" wyniesie 10 mln ton, produkcja przy pełnej wydajności - 12 mln ton ładunków rocznie jest planowana na 2026 r."¹⁶⁹.

Należy zauważyć, że pierwsze kroki w realizacji tego projektu zostały już podjęte. I tak już w lutym 2019 roku pierwszy pociąg eksportowy z białoruskimi towarami - ponad czterdzieści kontenerów - odjechał stąd do chińskiego miasta Nanchang. Jego czas podróży wynosi dziesięć dni. "Transport morski trwałby 40 dni. Pociąg jeździłby raz w miesiącu"¹⁷⁰. W tym samym lutym 2019 roku, LLC "Bremino Group" otworzyła w Bolbasowie pierwszą fazę kompleksu "Bremino-Orsha", w którego realizację zainwestowano około 20 milionów dolarów. Tutaj rozpoczął pracę terminal logistyki samochodowej z parkingiem na 212 samochodów ciężarowych, który już teraz zapewnia przeładunek prawie dwóch milionów ton ładunków rocznie. W pomieszczeniach administracyjnych i domowych znajdują się służby celne, weterynaryjne i kontroli fitosanitarnej, które pracują 24 godziny

---

¹⁶⁸ W Bolbasowie zaczęła działać specjalna strefa ekonomiczna "Bremino-Orsha" [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/osobaja-ekonomicheskaja-zona-bremino-orsha-nachala-rabotat-v-bolbasovo-352502-2019/>.

¹⁶⁹ Na Białorusi zaczęła funkcjonować druga specjalna strefa ekonomiczna z preferencyjnym traktowaniem podatkowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: https://interfax.by/news/biznes/novosti_kompanij/1260614/.

¹⁷⁰ Zakrzhevskiy, G. "Bremino-Orsha": na skrzyżowaniu / G. Zakrzhevskiy // Biuletyn transportowy. - - 2019. - 14 lutego. S. 9.

na dobę. Stworzona infrastruktura umożliwia już teraz kompletowanie i przetwarzanie ładunków oraz otrzymywanie usług niezbędnych do zapewnienia procesu działań logistycznych.

Na początku grudnia 2019 roku Bremino Group Company podpisała umowę z chińskim partnerem Shaanxi Zhongqiao Silk Road Technology Development Co. Ltd., umowa przewidująca pojawienie się na terenie SSE międzynarodowego Obozu Handlowego Jedwabnego Szlaku, który na 62 hektarach będzie dużym kompleksem handlowo-wystawienniczym. Przewiduje się, że "na terenie SSE będzie prowadzona hurtowa i mała hurtowa sprzedaż towarów konsumpcyjnych, dostawa towarów i magazynowanie, działalność handlowa z wykorzystaniem platform elektronicznych, a także wystawy produktów z różnych krajów azjatyckich"¹⁷¹. Wielkość inwestycji w tym projekcie, realizowanym w ramach chińskiej inicjatywy "Pas i droga", przekroczy 128 milionów białoruskich rubli.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁷¹ Miasto handlu międzynarodowego pojawi się w specjalnej strefie ekonomicznej "Bremino-Orsha". [Zasoby elektroniczne] - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/mezhdunarodnyj-torgovyj-gorodok-pojavitsja-v-osoboj-ekonomicheskoy-zone-bremino-orsha-371406-2019/>.

Wolna Strefa Ekonomiczna "Brześć": inwestycje, współpraca, eksport

Wolna Strefa Ekonomiczna "Brześć" była pierwszą, która powstała w Republice Białorusi. Miało to miejsce w 1996 roku. A dziś jest to wieloprofilowy obszar gospodarczy, w którym może rozwijać się działalność przemysłowa, technologiczna i logistyczna. Poza tym część z nich przylega do samochodowych i kolejowych punktów kontrolnych przez granicę państwa i może być wykorzystywana jako element logistyczny. Od czasu utworzenia FEZ, całkowita wielkość inwestycji przekroczyła półtora miliarda dolarów. Te inwestycje zdecydowanie się opłacają. W ciągu trzech kwartałów 2019 roku mieszkańcy FEZ "Brześć" prawie podwoili swoje wkłady do budżetu - z 20,9 mln Br. w 2018 roku do 41 mln Br. obecnie. Obecnie na jego terytorium działają już 73 przedsiębiorstwa z 20 krajów. Warto zauważyć, że w 2018 r. "wyeksportowali towary o wartości 700 mln dolarów, przy czym geografia eksportu obejmuje 70 krajów"¹⁷². Rok później - na początku 2020 roku - "podmioty gospodarcze FEZ wyeksportowały towary o wartości 718 mln USD, a geografia eksportu obejmuje 75 krajów"¹⁷³.

Niemcy są liderem wśród zagranicznych krajów pod względem wielkości inwestycji w FEZ. Inwestorzy niemieccy stanowią jedną trzecią wszystkich dokonanych tu inwestycji zagranicznych. A firmy z niemieckim kapitałem wykazują się wysoką efektywnością ekonomiczną. Wśród nich są "Santa-Bremor", "Discom", "Salamander Window and Door Systems", których wyroby są dobrze znane na Białorusi i za granicą. W szczególności, w kwietniu 2019 roku w Strefie Małej Emisji otwarto nową produkcję materiałów malarskich "Discom", w której budowę zainwestowano około dwóch milionów euro. Firma ta jest częścią niemieckiej grupy DAW SE, która została założona w Niemczech w 1895 roku. "Dzisiaj Discom zatrudnia ponad 250 specjalistów. Otwarcie nowej fabryki pozwoliło na stworzenie około 20 dodatkowych miejsc pracy dla mieszkańców Brześcia"¹⁷⁴.

---

¹⁷² Mieszkańcy FEZ "Brest" podwoili swoje potrącenia do budżetu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-brest-vdvoe-uvelichili-otchislenija-v-bjudzhet-367876-2019/3>.

¹⁷³ Historia [Zasoby elektroniczne]. -2020. - URL: <https://fezbrest.com/history>

¹⁷⁴ Otwarcie nowej produkcji "Disk" [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/otkryitie-novogo-proizvodstva-%C2%ABdiskom%C2%BB>.

Włoscy przedsiębiorcy, którzy "zainwestowali już 3 miliony euro w nowe projekty i stworzyli 150 miejsc pracy, są bardzo aktywni w Brzeskim FEZ". W 2018 roku na terenie lotniska otwarto nowy zakład produkcyjny włosko-białoruskiej firmy Friesa Industrie. Produkuje energooszczędne urządzenia do urządzeń chłodniczych"¹⁷⁵ i wykazuje jedną z najwyższych dynamiki wzrostu eksportu wśród przedsiębiorstw BEZ. Należy przypomnieć, że jeszcze w 2010 roku Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego Włoch, Ministerstwo Spraw Zagranicznych Białorusi i Komitet Wykonawczy Obwodu Brzeskiego podpisały deklarację o utworzeniu na terytorium FEZ włoskiego okręgu przemysłowego o łącznej powierzchni 26 hektarów. Rok później w Trieście przyjęto protokół ustaleń w sprawie rozwoju tego okręgu przemysłowego, który przewidywał stworzenie najkorzystniejszych warunków dla przyciągnięcia włoskich inwestorów i planował "rozwój włoskiej strefy przemysłowej w Brześciu jako centrum transportowo-logistycznego, które zapewnia przeladunek i tranzyt towarów między Unią Europejską, Unią Celną, a w przyszłości - Chinami"¹⁷⁶. Tak więc perspektywy dla włoskiego biznesu w FEZ Brest są po prostu ogromne.

Również polscy biznesmeni wykazują duże zainteresowanie Strefą Małej Emisji. Obecnie istnieje 11 przedsiębiorstw z polskim kapitałem, w tym Stomil Sanok BR. Inwestorzy z tego europejskiego kraju "zajmują trzecie miejsce po Niemczech i Rosji". Udział polskich inwestycji w całkowitym wolumenie wynosi 17 procent"¹⁷⁷. W szczególności, w marcu 2019 r. została tu zarejestrowana spółka "English Windows" Ltd. z polskimi inwestycjami. "Planuje się stworzyć co najmniej 20 miejsc pracy w nowej firmie"¹⁷⁸. Jest całkiem możliwe, że w 2020 roku Porozumienie o współpracy pomiędzy administracją FEZ "Brześć" a Dolnośląską Agencją Rozwoju Gospodarczego, podpisane w kwietniu 2017 roku, otrzyma swój dalszy rozwój w postaci konkretnych projektów.

Zainteresowanie współpracą z FEZ "Brześć" wykazują również przedsiębiorcy izraelscy. Ponadto, mają oni dobry przykład do naśladowania: obecny rezydent Wolnej Strefy Ekonomicznej to "firma z izraelskim kapitałem Fa-UN, która

---

¹⁷⁵ W Brześciu kontynuowano dyskusję na białorusko-włoskim forum biznesowym [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/obsuzhdenie-voprosov-belorussko-italyanskogo-biznes-foruma-prodolzhilos-v-breste>.

¹⁷⁶ Zalessky, B. Stosunki międzynarodowe i media. Widok z Białorusi / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2014. - - C. 147.

¹⁷⁷ Wzmocnienie partnerstwa [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/2-ukreplyaya-partnerskie-svyazi>.

¹⁷⁸ Nowy rezydent FEZ "Brześć" [Zasób elektroniczny] został zarejestrowany. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/zaregistrirovan-novyyj-rezident-sez-%C2%ABbrest%C2%BB>.

założyła produkcję dodatków paszowych do produkcji rolnej w FEZ¹⁷⁹. We wrześniu 2019 roku delegacja z izraelskiego miasta Ashdod, którego port jest największy w Izraelu, badała doświadczenie FEZ "Brześć", ponieważ 60 procent wszystkich towarów wprowadzanych do tego bliskowschodniego kraju, w tym także tych z Santa Bremor, który jest mieszkańcem FEZ, przechodzi przez niego. Musimy wierzyć, że dialog, który rozpoczął się między stronami w sprawie ustanowienia więzi kooperacyjnych między przedsiębiorstwami Brest i Ashdod, będzie się rozwijał w najbliższej przyszłości.

Szwajcarscy przedsiębiorcy są zainteresowani Strefą Małej Emisji. Przyciąga je przede wszystkim korzystna lokalizacja lotniska w Brześciu, która pozwala na wykorzystanie go do prywatnych lotów lotniczych. I dalej, może to być kwestia zlokalizowania tutaj "zakładów produkcyjnych z kapitałem szwajcarskim, związanych z inżynierią mechaniczną i produkcją żywności"¹⁸⁰.

FOR AUTHOR USE ONLY

---

¹⁷⁹ W administracji FEZ "Brześć" odbyło się spotkanie z delegacją z Izraela [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/v-administracii-sez-%C2%ABrest%C2%BB-proshla-vstrecha-s-delegaczij-iz-izrailya>.

¹⁸⁰ Administracja FEZ "Brześć" omówiła propozycje szwajcarskiego środowiska biznesowego [Zasób elektroniczny]. - - 2018 . - URL: <https://fezbrest.com/v-administracii-sez-%C2%ABrest%C2%BB-obsudili-predlozheniya-deloviyx-krugov-shvejczarii> .

Literatura

1. Shchetkina, M. Zrównoważony rozwój zależy od każdego z nas / M. Shchetkina // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/ustojchivoe-razvitie-zavisit-ot-kazhdogo-iz-nas-6646/>.
2. w 2018 roku Białoruś zajęła 23. miejsce wśród 156 krajów, w których powstała CSD [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/politics/view/belarus-zanjala-23-e-mesto-sredi-156-stran-v-dostizhenii-tsur-za-2018-god-333890-2019/>.
3. Białoruś postrzega Agendę 2030 jako podstawę nowej polityki globalnej - Miasnikowicza [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-rassmatrivaet-povestku-2030-kak-osnovu-dlja-novoj-globalnoj-politiki-mjasnikovich-333892-2019/>.
4. Posiedzenie Prezydium Rady Ministrów Republiki Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/8943>.
5. Proponuje się włączyć 280 projektów [Zasoby elektroniczne] do planu rozwoju zapóźnionych regionów Białorusi. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-plan-razvitiya-otstajuschih-regionov-belarusi-predlagaetsja-vkljuchit-280-proektov-359816-2019/>.
6. Szczechetkina: należy zsynchronizować pracę grup regionalnych na rzecz utworzenia CSD na Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/schetkina-rabotu-regionalnyh-grupp-podostizheniju-tsur-v-belarusi-nuzhno-sinhronizirovat-333887-2019/>.
7. 7. media tworzą osobną grupę w pracach nad stworzeniem CSD na Białorusi - Szczechetkina. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/smi-sostavjat-otdelnuju-gruppu-v-rabote-nad-dostizheniem-tsur-v-belarusi-schetkina-333874-2019/>.
8. Ogłoszono krajowy konkurs dla środków masowego przekazu "Od globalnych celów do działań lokalnych" [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/objjavlen-respublikanskij-konkurs-dlja-smi-ot-globalnyh-tselej-k-lokalnym-dejstviam-359398-2019/>.

9. Redakcje "7 dni" i "Belaruskaya Dumki" wygrały konkurs na relację z CSD [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/kollektivy-redaktsij-7-dnej-i-belaruskaj-dumki-pobedili-v-konkurse-po-osvescheniju-tsur-373180-2019/>.
10. W 2020 roku Białoruś wzmocni swoje wysiłki na rzecz utworzenia CSD na poziomie regionalnym [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-v-2020-godu-usiljat-rabotu-po-dostizheniju-tsur-na-regionalnom-urovne-373167-2019/>.
11. Sergei Rumas: Białoruś opracowuje plan działania w celu stworzenia warunków dla rozwoju gospodarczego [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9175>.
12. Sergei Rumas przedstawił zespół Pierwszego Wicepremiera [Zasoby Elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9155>.
13. Sergey Rumas: 22 z 34 szczególnie ważnych projektów inwestycyjnych zostało oddanych do użytku. [Zasoby elektroniczne] - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9174>.
14. Szczerbicki, A. Wielkość lotewskich inwestycji w obwodzie witebskim przez 9 miesięcy wzrosła 3,5-krotnie / A. Szczerbickiy // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/objem-latvijskih-investitsij-v-vitebskiju-oblast-za-9-mesjatsev-vyros-v-35-raza-371103-2019/>.
15. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce obwodu brzeskiego w 2020 roku wyniosą co najmniej 90 milionów dolarów [- Zasoby Electronu]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/prjamyje-inostranye-investitsii-v-ekonomiku-brestskoj-oblasti-v-2020-godu-sostavjat-ne-menee-90-mln-374236-2019/>.
16. Polski inwestor zainwestował w produkcję Goryny Agrokombinatu 1,6 mln br. [Zasobów Elektronicznych]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/polskij-investor-vlozhi-v-proizvodstvo-gorynskogo-agrokombinata-br16-mln-373083-2019/>.
17. Kuncewicz, A. Odpowiedzialność wobec społeczeństwa odróżnia dziennikarza od innych tematów związanych z tworzeniem informacji (w języku rosyjskim) / A. Kuncewicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/opinions/view/otvetstvennost-pered-obschestvom-otlichaet-zhurnalista-ot-drugih-subjektov-sozdaniya-informatsii-7110/>

18. Karliukewicz, A. Głównym zadaniem środków masowego przekazu jest odzwierciedlenie rzeczywistości ze wszystkimi problemami i trudnościami (w języku rosyjskim) / A. Karliukewicz // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://news.21.by/other-news/2019/12/11/1940593.html>.
19. 19) Udział w sesji Najwyższej Euroazjatyckiej Rady Gospodarczej [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-zasedanii-vysshego-evrazijskogo-ekonomicheskogo-soveta-22132/.
20. Strefa Wolnego Handlu EWEA Wietnam [Zasoby Elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.economy.gov.by/ru/zst-vietnam-ru/>.
21. EWEA i Wietnam omówiły możliwości rozszerzenia współpracy handlowej i gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/13-06-2019-4.aspx>.
22. Nguyen, K.T. Korzysta ze strefy wolnego handlu w Wietnamie i EAEC / K.T. Nguyen // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://eurasian-studies.org/archives/11237>.
23. Browar, E. In EEC podał szczegóły umowy o strefie wolnego handlu z Singapurem / E. Brewery // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-eek-rasskazali-podrobnosti-soglasheniya-o-zone-svobodnoj-torgovli-s-singapurom-364247-2019/>.
24. Premier Singapuru zauważa duży potencjał wzrostu w Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/premier-ministr-singapura-otmechaet-bolshoj-potentsial-rosta-v-evrazijskom-ekonomicheskom-sojuze-364128-2019/>.
25. EWEA i Singapur podpisały umowę w sprawie ustanowienia strefy wolnego handlu [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/eaes-i-singapur-podpisali-soglashenie-o-sozdanii-zony-svobodnoj-torgovli-364131-2019/>.
26. Spotkanie Euroazjatyckiej Rady Międzyrządowej [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9076>.

27. EEU i Serbia podpisały umowę o wolnym handlu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eaes-i-serbija-podpisali-soglashenie-o-svobodnoj-torgovle-367118-2019/>.
28. Browar, E. Tymczasowa umowa o strefie wolnego handlu między EWEA a Iranem weszła w życie / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vremennoe-soglashenie-o-zone-svobodnoj-torgovli-mezhdu-eaes-i-iranom-vstupilo-v-silu-367284-2019/>.
29. Teheran proponuje ustanowienie grupy roboczej ds. projektów gospodarczych w Iranie i EWEA [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/tegeran-predlagaet-sozdat-rabochuju-gruppu-po-ekonomicheskim-proektam-irana-i-eaes-364137-2019/>.
30. Szefowie rządów państw EWEA przyjęli wspólne oświadczenie z Chinami z okazji wejścia w życie Umowy o współpracy handlowej i gospodarczej między EWEA a Chinami [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9074>.
31. Umowa o współpracy handlowej i gospodarczej między EWEA a Chinami weszła w życie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/soglashenie-o-torgovo-ekonomicheskomsotrudnichestve-eaes-i-kitaja-vstupilo-v-silu-367082-2019/>.
32. Browar, E. EEC określił trzy główne kierunki współpracy przemysłowej EEEEC z Chinami / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/EEK-opredelila-tri-osnovnyh-napravlenija-promyshlennogo-sotrudnichestva-eaes-s-kitaem-365900-2019/>.
33. Gryszkiewicz, A. Białoruś jako przewodniczący EWEA będzie dążył do utworzenia pełnowymiarowej unii gospodarczej - Ministerstwa Spraw Zagranicznych / A. Gryszkiewicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-kak-predsdatel-v-eaes-budet-dobivatsja-sozdaniya-polnoformatnogo-ekonomicheskogo-sojuza-mid-366038-2019/>.
34. Browar, E. EEC proponuje przyspieszenie podpisania porozumienia w sprawie procedury eliminacji barier technicznych z krajami trzecimi / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/EEK-predlagaet-uskorit-podpisanie>

[soglashenija-o-porjadke-ustraneniya-tehbarjerov-s-tretjimi-stranami-364105-2019/](https://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-na-rost-eksporta-blagodarja-soglashenijam-eaes-o-zst-s-tretjimi-stranami-364105-2019/)

35. Białoruś liczy na wzrost eksportu dzięki umowom EWEA i umowy o wolnym handlu z krajami trzecimi [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-rasschityvaet-na-rost-eksporta-blagodarja-soglashenijam-eaes-o-zst-s-tretjimi-stranami-365828-2019/>.

36. Browar, E. ECE i Indonezja podpisały memorandum o współpracy / E. Browary // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/eeek-i-indonezija-podpisali-memorandum-o-sotrudnichestve-366253-2019/>.

37. Browar, E. Chili jest zainteresowany utworzeniem strefy wolnego handlu z EEU / E. Browary // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/chili-projavljaet-interes-k-sozdaniju-zony-svobodnoj-torgovli-s-eaes-365298-2019/>.

38. Griszkievicz, A. Czili jest zainteresowany długoterminową współpracą z Białorusią - Benity / A. Griszkievicz // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/politics/view/chili-zainteresovana-v-dolgosrochnom-sotrudnichestve-s-belarusiju-benites-365275-2019/>.

39. Browar, E. Kraje Unii Europejskiej Wschodniej zamierzają stworzyć wspólną infrastrukturę przemysłową w Egipcie (w języku rosyjskim) / E. Browar // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/economics/view/strany-eaes-namereny-sozdat-sovmestnuju-promyslennuju-infrastrukturu-v-egipte-364924-2019/>.

40. ECE i Komisja Unii Afrykańskiej podpisały protokół ustaleń [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.eurasiancommission.org/ru/nae/news/Pages/24-10-2019-5.aspx>.

41. Shubel, D. Belarus i UE nawiązały regularny i szeroki dialog / D. Shubel/ [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/interview/view/belarus-i-es-naladili-reguljarnyj-i-shirokij-dialog-7081/>.

42. Zalesskiy, B.L. Na rzecz lokalnego rozwoju gospodarczego / B.L. Zalesskiy // Materiały XV Międzynarodni vědecko-praktická konferencje "Dny vedy - 2019". Tom 7: Praha. Wydawnictwo "Edukacja i nauka". - - C. 28-30.

43. 43. w obwodzie witebskim omówiono perspektywy współpracy obwodu z Unią Europejską [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://vitebsk-region.gov.by/ru/news-ru/view/v-vitebske-obsudili-perspektivy-sotrudnichestva-regiona-s-evrosojuzom-18865-2019/>.
44. Umowa w sprawie finansowania współpracy transgranicznej (CBC) [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: http://pravo.by/upload/docs/op/I01600084_1509656400.pdf.
45. Europejski Instrument Sąsiedztwa. Program Współpracy Transgranicznej Łotwa-Litwa-Białoruś 2014-2020 [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: http://www.eni-cbc.eu/llb/data/public/uploads/2016/03/llb_programme_2014_2020_ru_20160325.pdf.
46. Burmistrzowie na rzecz wzrostu gospodarczego (inicjatywa Partnerstwa Wschodniego UE) [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: <https://euprojects.by/ru/projects/Green-Economy-Environment-and-Sustainable-development/mayors-for-economic-growth-eu-initiative-for-eastern-partnership-region/>.
47. Porozumienie Burmistrzów w sprawie klimatu i energii [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <http://climate.ecopartnerstvo.by/ru/covenant>.
48. SCO jest zainteresowany rozwojem współpracy handlowej i gospodarczej z Białorusią [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/shos-zainteresovana-v-razvitii-torgovo-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-s-belarusju-367873-2019/>
49. Białoruś jest zainteresowana omówieniem praktycznych zagadnień gospodarczych na platformie SCO - Dapkunas [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-zainteresovana-v-obsuzhdenii-na-ploschadke-shos-prakticheskikh-ekonomicheskikh-voprosov-dapkunas-367903-2019/>.
50. Białoruś proponuje rozwijać pod auspicjami SCO mechanizmy wzajemnie korzystnego handlu produktami rolnymi [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/mehanizmy-dlja-vzaimovygodnoj-torgovli-selhozproduksiej-belarus-predlagaet-razrabotat-pod-egidoj-shos-367906-2019/>.

51. Szanghajska Organizacja Współpracy jest zainteresowana rozwojem współpracy handlowej i gospodarczej z Białorusią [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9097>
52. w sprawie przystąpienia Republiki Białorusi do umowy między rządami państw członkowskich SCO w sprawie stworzenia korzystnych warunków dla międzynarodowego transportu drogowego [zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: http://bamap.org/information/news/2018_11_01_95712/.
53. Sekretarz generalny SCO wspiera inicjatywę Białorusi na rzecz stworzenia wspólnego ekosystemu informatycznego [Zasobów Elektronicznych]. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/gensek-shos-podderzhivaet-realizatsiju-initsiativy-belarusi-po-sozdaniyu-obschej-it-ekosistemy-367870-2019/>.
54. 54) Posiedzenie Rady Szefów Państw Szanghajskiej Organizacji Współpracy [Zasoby Elektroniczne]. - – 2018. - URL: http://president.gov.by/ru/search_ru/getExtendedResults/?query=&search_type=type_all_words&group=0&from_day=10&from_month=6&from_year=2018&to_day=10&to_month=6&to_year=2018&search_type_sort=desc&search_ok.x=31&search_ok.y=5&search_mode=&search_node=news&search_node_id=374&search_title_name=events.
55. Wyniki wizyty roboczej we Włoszech [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.024.by/2019/02/itogi-rabochego-vizita-v-italiyu/>
56. O udziale wiceministra spraw zagranicznych Białorusi E. Shestakow na posiedzeniu Międzyrządowej Białorusko-Włoskiej Komisji Współpracy Gospodarczej [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/b053842964a85150.html.
57. Na Białorusi i we Włoszech odbędzie się konkurs wspólnych projektów naukowych i technicznych [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-italija-provedut-konkurs-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-368825-2019/>.
58. Białoruś i Włochy podpisały międzyrządową umowę o współpracy w dziedzinie nauki i technologii [Zasoby elektroniczne]. - – 2011. - URL: <http://belisa.org.by/ru/news/stnews/international/aa92ba2301d108c5.html>.
59. Włochy [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: http://www.philosophy.by/belarus-eu/a_102_r.html

60. Białoruś i Włochy intensyfikują współpracę w ramach unijnego programu "Horyzont 2020" [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://www.gknt.gov.by/news/2019/belarus_i_italiya_aktiviziruyut_sotrudniches tvo_v_ramkakh_programmy_evrosoyuza_gorizont_2020/.
61. Białoruś i Włochy zamierzają znacznie zwiększyć wzajemny obrót handlowy [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-italija-namereny-znachitelno- uvelichit-vzaimnyj-tovarooborot-364968-2019.>
62. Gratulacje dla prezydenta Republiki Czeskiej Milosa Zemana [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/pozdravlenie-prezidentu-cheshskoj- respubliki-miloshu-zemanu-22273/.
63. Białoruś i Czechy widzą poważny potencjał dla zwiększenia obrotów handlowych [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-chehija-vidjat-serjeznyj- potentsial-dlja-uvelichenija-tovarooborota-367388-2019/>.
64. Obwód Miński i Republika Czeska planują zwiększyć podaż towarów i utworzyć spółkę joint venture [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-chehija-planirujut-narastit- postavki-tovarov-i-sozdat-sp-367359-2019/>.
65. Obwód miński i terytorium czeskie Wysoczina podpisały mapę drogową współpracy [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-cheshskij-kraj-vysochina- podpisali-dorozhnuju-kartu-razvitija-sotrudnichestva-347606-2019/>.
66. Bogacheva, O. Vitebsk oddział BelCCI i Czeska Izba Przemysłowo-Handlowa będą współpracować / O. Bogacheva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskoe-otdelenie-belpp-i-cheshskaja- torгово-промышленная-палата-будут-sotrudnicat-367554-2019/>.
67. Bogachyov, O. Bogachyov, O. Enterprise z czeskim kapitałem będzie produkował butle gazowe w Orsha // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predpriyatie-s-cheshskim-kapitalom-budet- vypuskat-gazovye-ballony-v-orshe-367588-2019/>.
68. Grizkiewicz, A. Makiej zwrócił uwagę na wielką rolę ruchu braterskiego w zacieśnianiu współpracy między Białorusią a Polską / A. Grizkiewicz // [Zasób

elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/politics/view/makej-otmetil-bolshuju-rol-pobratimskogo-dvizhenija-v-ukreplenii-sotrudnichestva-belarusi-i-polshi-371088-2019/>.

69. Baturu, B. Twinning of cities - the most effective instrument of cooperation / B. Baturu // [Electronic resource]. - - 2019. - URL: <https://www.mlyn.by/2019/11/boris-batura-pobratimstvo-gorodov-naibolee-effektivnyj-instrument-sotrudnichestva/>.

70. Griszkievich, A. Bliźniacze miasta Białorusi i Polski wzmacniają współpracę w sferze gospodarczej i inwestycyjnej / A. Griszkievich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/goroda-pobratimy-belarusi-i-polshi-ukrepjat-sotrudnichestvo-v-ekonomicheskoi-investitsionnoj-sferah-371106-2019/>.

71. Gryszkievich, A. Wołkowysk i polskie miasto Łobez podpisały umowę o połączeniach bliźniaczych (w języku rosyjskim) / A. Gryszkievich // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/volkovysk-i-polskij-gorod-lobez-podpisali-soglashenie-o-pobratimskih-svjazjah-371170-2019/>.

72. Polska może wziąć udział w odbudowie Starego Zamku w Grodnie [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/polsha-mozhet-prinjat-uchastie-v-rekonstruktsii-starogo-zamka-v-grodno-367496-2019/>.

73. Polski biznes na Białorusi jest zainteresowany przetwórstwem drewna, logistyką i produkcją żywności [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/polskomu-biznesu-v-belarusi-interesny-derevoobrabotka-logistika-i-proizvodstvo-produktov-pitanija-369771-2019/>.

74. Griszkievich, A. Ważne jest, aby Białoruś i Polska rozszerzyły współpracę na poziomie międzyregionalnym - Batura / A. Griszkievich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/dlja-belarusi-i-polshi-vazhno-rasshirenie-kooperatsii-na-mezhregionalnom-urovne-batura-371114-2019/>.

75. M. Matievsky, M. Białoruś i Serbia podpisały pakiet dokumentów po spotkaniu prezydentów, z czego połowa - w nauce / M. Matievsky // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-serbia-podpisali-paket-dokumentov-po-sotkaniu-prezidentov-z-chego-polova-v-nauce-371114-2019/>.

[serbija-podpisali-posle-vstrechi-prezidentov-paket-dokumentov-polovina-v-sfere-nauki-371489-2019/](https://www.belta.by/science/view/serbija-podpisali-posle-vstrechi-prezidentov-paket-dokumentov-polovina-v-sfere-nauki-371489-2019/).

76. Jesienią Białoruś i Serbia podpiszą program współpracy naukowej i technicznej na lata 2020-2021 [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-serbija-oseniju-podpishut-programmu-nauchno-tehnicheskogo-sotrudnichestva-na-2020-2021-gody-359969-2019/>.

77. Białoruś i Serbia omówiły perspektywy współpracy naukowej, technologicznej i innowacyjnej [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: http://www.gknt.gov.by/news/2019/belarus_i_serbiya_obsudili_perspektivy_nauchno_tehnicheskogo_i_innovatsionnogo_sotrudnichestva/.

78. W latach 2020-2021 Białoruś i Serbia zrealizują 10 wspólnych projektów naukowych i technicznych [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/belarus-i-serbija-v-2020-2021-godah-vypolnjat-10-sovmestnyh-nauchno-tehnicheskikh-proektov-371346-2019/>.

79. Serbia jest zainteresowana dostawami białoruskiego mleka [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/serbija-zainterisovana-v-postavkah-beloruskogo-moloka-371388-2019/>.

80. Białoruś - Serbia: priorytety współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://edu.gov.by/news/belarus--serbiya-priorytety-sotrudnichestva/>.

81. Uniwersytet Stanowy Yanka Kupala zawarł umowę o współpracy z Uniwersytetem w Belgradzie [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.grsu.by/component/k2/item/31876-grgu-imeni-yanki-kupaly-zaklyuchen-dogovor-o-sotrudnichestve-s-belgradskim-universitetom.html>.

82. 82. Grizkiewicz, A. Rozwój Chin nie może obejść się bez wsparcia i pomocy Białorusi - Cui Tsimin // A. Grizkiewicz [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/politics/view/razvitie-kitaja-ne-mozhet-obojsis-bez-podderzhki-i-pomoschi-belarusi-tsuj-tsimin-367736-2019/>.

83. Obwód miński ponad dwukrotnie zwiększył swój eksport do Chin w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-velichila-eksport-produktsii-v-kitaj-za-janvar-sentjabr-bolee-chem-v-dva-raza-369062-2019/>.

84. "Białoruski i chiński Migao założyli przedsiębiorstwo, które zajmuje się produkcją azotanu potasu [Zasobów Elektronicznych]. –2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belaruskalij-i-kitajskij-migao-zapustili-predprijatje-po-proizvodstvu-nitrata-kalija-368329-2019/>.
85. Obwód miński i chińska prowincja Guangdong podpisały mapę drogową współpracy [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minskaja-oblast-i-kitajskaja-provintsija-guandun-podpisali-dorozhnuju-kartu-sotrudnichestva-368717-2019/>.
86. W "Wielkim Kamieniu" [Zasobach Elektronicznych] utworzone zostanie Centrum Badawcze Systemów Komunikacji Satelitarnej. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/nauchno-issledovatel'skij-tsentr-sputnikovyh-sistem-kommunikatsii-sozdatut-v-velikom-kamne-368325-2019/>.
87. Ceremonia wręczenia tablicy białoruskiego Pawilonu Narodowego [Zasób elektroniczny] odbyła się w Chengdu w Chinach. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/v-kitajskom-chendu-sostojalas-tseremonija-vruchenija-tablichki-belorussskogo-natsionalnogo-paviljona-368575-2019/>.
88. Homelscy producenci zaprezentują swoje wyroby w białoruskim pawilonie w Chengdu [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskie-proizvoditeli-predstavjat-pischevuju-produktsiju-v-beloruskom-paviljone-v-chendu-358191-2019/>.
89. Sidorchik, obwód homelski i chińska prowincja Syczuan będą współpracować (w języku rosyjskim) / V.Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: <https://news.tut.by/society/447548.html>.
90. Homel i Chińskie Chengdu stały się miastami bliźniaczymi [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomel-i-kitajskij-chendu-stali-gorodami-pobratimami-315608-2018/>.
91. Homelskie przedsiębiorstwo "Milkavita" 7-krotnie zwiększyło swój eksport do Chin [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskoe-predprijatje-milkavita-narastilo-eksport-v-kitaj-v-7-raz-358197-2019/>.
92. Griszkievicz, A. Homel i autonomiczny region Chin Wewnętrzna Mongolia podpisały program współpracy / A. Griszkievicz // [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/gomelskaja-oblast-i-kitajskij->

avtonomnyj-rajon-vnutrennjaja-mongolija-podpisali-programmu-sotrudnichestva-4-2019/.

93. Sidorchik, V. JV tworzenie może stać się priorytetem współpracy gospodarczej między Homelem a Harbinem (w języku rosyjskim) / V. Sidorchik // [Zasoby elektroniczne]. - - 2015. - URL: <http://mozyrisp.gov.by/special/ru/obl-news-ru/view/sozdanie-sp-mozhet-stat-prioritetom-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-mezhdu-gomelem-i-xarbinomn-2135/>.

94. Partnerzy chińscy są zainteresowani dostawami homelskich produktów spożywczych [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/kitajskie-partnery-zainteresovany-v-postavkah-gomelskoj-piscevoj-produktsii-354606-2019/>.

95. Bogacheva, O.V. W obwodzie witebskim razem z Chinami będzie produkować produkty torfowe (w języku rosyjskim) / O. Bogacheva // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/v-vitebskoj-oblasti-sovmestno-s-kitaem-budut-vypuskat-torfoproduktsiju-366630-2019/>.

96. Antonow, S. Witebsk i Jinan określili główne kierunki współpracy na okres do 2020 roku (w języku rosyjskim) / S. Antonow // [Elektroniczny rezemat]. - - 2017. - URL: <http://vitvesti.by/politics/vitebsk-i-tczinan.html>.

97. Demidov, D. Shandun - Novopoločsk: Horyzonty współpracy. Jakie wspólne interesy zdefiniowało forum regionów bliźniaczych w Chinach? / D. Demidov // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <http://www.novaya.by/2019/10/22/shandun-novopolock-gorizonty-sotrudnichestva-kakie-vzaimnye-interesy-opredelil-forum-regionov-pobratimov-v-kitae/>.

98. Wizyta delegacji Qingdao (ChRL) w okręgu Orsha w obwodzie witebskim [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://ccivitebsk.by/ru/content/%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%82-%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8-%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D0%BE-%D0%BA%D0%BD%D1%80-%D0%B2-%D0%BE%D1%80%D1%88%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD-%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%B1%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8>

99. Planują zbudować nową szkołę w Orsha. Nie prosty, ale z chińskimi inwestycjami [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://gorod216.by/new/2723>.
100. Bogachewa, Obwód Witebski i Obwód Szanduński podpisały umowę o przyjaźni i współpracy / O. Bogachewa // [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/vitebskaja-oblast-i-provintsija-shandun-podpisali-soglashenie-o-druzhbe-i-sotrudnichestve-366479-2019/>.
101. Białoruś i Chiny są zainteresowane promowaniem współpracy międzyregionalnej [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-kitaj-zainteresovany-v-aktivizatsii-mezhregionalnogo-sotrudnichestva-369121-2019/>.
102. O białorusko-kenijskim forum biznesu [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://kenya.mfa.gov.by/ru/embassy/news/e02ca9530a8dcc63.html>.
103. Białoruś - Kenia [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://kenya.mfa.gov.by/ru/bilateral_relations/.
104. Łukaszenka ma nadzieję, że Kenia stanie się jednym z kluczowych partnerów Białorusi w Afryce [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://belta.by/president/view/lukashenko-rasschityvaet-cho-to-kenija-stanet-odnim-iz-kljuchevyh-partnerov-belarusi-v-afrike-328984-2018/>.
105. Narodowa ekspozycja Białorusi otwarta na wystawie FoodAgro w Kenii [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://belta.by/economics/view/natsionalnaja-ekspozitsija-belarusi-otkrylas-na-vystavke-foodagro-v-kenii-356957-2019/>.
106. Wystawa FoodAgro pozwoli Białorusi rozszerzyć swoją obecność na rynku kenijskim - Sadoho [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/vystavka-foodagro-pozvolit-belarusi-rasshirit-svoe-prisutstvie-na-rynke-kenii-sadoho-349941-2019/>.
107. Zapotrzebowanie na białoruskie maszyny rolnicze w Kenii stale rośnie [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/spros-na-beloruskuju-selhoztehniku-v-kenii-postojanno-rastet-349964-2019/>.
108. O projekcie [Zasoby elektroniczne]. - - 2014. - URL: <https://www.windpower.by/project/>.

109. Henrik, K. Republika Białorusi: zmniejszenie ryzyka inwestycji w odnawialne źródła energii. Raport /K. Henrik, O. Weisbein. - UNDP, 2017. -- 72 c.

110. Narodowy Plan Działania na rzecz Rozwoju Zielonej Gospodarki Republiki Białorusi do 2020 roku. - Mińsk, 2016. -- 36 c.

111. Propozycja inwestycyjna budowy farmy wiatrowej na Białorusi [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.windpower.by/files/files/Investment%2025.pdf>.

112. Na budowę największego parku wiatrowego na Białorusi [Zasób elektroniczny] przyciągnięto około 40 milionów dolarów inwestycji zagranicznych. -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/okolo-40-mln-inostrannyh-investitsij-privlecheno-dlja-stroitelstva-krupniejshego-v-belarusi-vetroparka-361459-2019/>.

113. Narodowe Centrum Marketingu dostrzega trudności w zwiększaniu eksportu do krajów Dalekiego Wschodu [Electronic Resource]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/natsionalnyj-tsentr-marketinga-vidit-slozhnosti-s-velicheniem-eksporta-v-strany-dalnej-dugi-369792-2019/>.

114. W okresie styczeń-wrzesień eksport białoruskich produktów rolnych wzrósł o 4,1% [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-belorusskoj-selhozproduksii-v-janvare-sentjabre-vyros-na-41-368669-2019/>.

115. Ministerstwo Rolnictwa spodziewa się, że w 2020 roku eksport sera zbliży się do 1 mld dolarów [Zasoby Elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minselhozprod-rasschityvaet-priblizit-eksport-syrov-k-1-mlrd-v-2020-godu-364726-2019/>.

116. Ministerstwo Rolnictwa i Żywności planuje zwiększyć eksport mięsa i produktów mlecznych o co najmniej 5% w 2019 roku [Zasób elektroniczny]. -- 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/minselhozprod-planiruet-velichit-eksport-mjaso-molochnoj-produksii-v-2019-godu-ne-menee-chem-na-5-369203-2019/>.

117. Białoruś planuje do końca roku rozpocząć dostawy do Chin wysłódków buraczanych w ramach bezpośrednich kontraktów [Zasoby elektrotechniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-planiruet-do>

[kontsa-goda-nachat-postavki-v-kitaj-sveklovichnogo-zhoma-po-prjamym-dogovoram-368796-2019/](#).

118. Eksport przedsiębiorstw z Bellesbumprom wzrósł o 4,9% w okresie styczeń-wrzesień [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/eksport-predprijatij-bellesbumproma-v-janvare-sentjabre-vyros-na-49-368267-2019/>.

119. Przedsiębiorstwa Bellesbumprom zamierzają zwiększyć podaż mebli do krajów UE [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-bellesbumproma-namereny-naraschivat-postavki-mebeli-v-strany-es-365937-2019/>.

120. Przedsiębiorstwa białoruskiego Ministerstwa Przemysłu eksportują do ponad 100 krajów [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/predprijatija-minproma-belarusi-eksportirujut-produktsiju-v-100-stran-363335-2019/>.

121. W okresie styczeń-wrzesień przedsiębiorstwa brzeskie otworzyły 13 rynków [Zasobów Elektronicznych]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/predprijatija-bresta-v-janvare-sentjabre-otkryli-13-rynkov-sbyta-368956-2019/>.

122. Potencjał ofensywny w sferze informacji został już ukształtowany w niektórych państwach - Makarowie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/nastupatelnyj-potentsial-v-informatsionnoj-sfere-uzhe-sformirovan-v-nekotoryh-gosudarstvah-makarov-371838-2019/>.

123. Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Republiki Białorusi [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <http://president.gov.by/uploads/documents/2019/1post.pdf>.

124. 124. udział w międzynarodowej konferencji w sprawie zwalczania terroryzmu [zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/uchastie-v-mezhdunarodnoj-konferentsii-po-borbe-s-terrorizmom-21910/.

125. Przemówienie Ministra Spraw Zagranicznych Białorusi W. Makieja podczas ogólnej dyskusji na 74. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ (26 września 2019 r., Nowy Jork) [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: http://mfa.gov.by/press/news_mfa/b698116bea64ee66.html.

126. Udział w sesji Rady Szefów Państw CIS [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/rabochij-vizit-v-turkmenistan-22184/.

127. Ławrow: Moskwa z zadowoleniem przyjmuje propozycję Mińska dotyczącą zapewnienia bezpieczeństwa cyfrowego [zasobów elektronicznych]. - – 2019. - URL: <https://tass.ru/politika/7145127>.

128. Szczyt Organizacji Traktatu o Bezpieczeństwie Zbiorowym [Zasoby Elektroniczne]. - - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/sammit-organizatsii-dogovora-o-kollektivnoj-bezopasnosti-22481/.

129. Przemówienie ministra spraw zagranicznych Białorusi V. Makei na 26. posiedzeniu Rady Ministerialnej OBWE (Bratysława, 5 grudnia 2019 r.) [Zasoby elektroniczne]. - - - 2019. - URL: <http://mfa.gov.by/press/statements/e8f7cc1b86026dad.html/>

130. Zbudowanie niezawodnego systemu bezpieczeństwa tylko przez siły państwowe jest niemożliwe - Vakulchik [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/postroenie-nadezhnoj-sistemy-bezopasnosti-tolko-silami-gosudarstva-nevozmozhno-vakulchik-371768-2019/>.

131. Matveev, V. Koncepcja bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi jest planowana do zatwierdzenia wkrótce / V. Matveev // [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://belta.by/society/view/kontseptsiju-informatsionnoj-bezopasnosti-belarusi-planiruetsja-utverdit-v-blizhajshee-vremja-339646-2019/>
Wkrótce planowane jest zatwierdzenie Koncepcji bezpieczeństwa informacyjnego Białorusi / V. Matveev // [Zasób elektroniczny]. 2019.

132. 132) Posiedzenie Rady Bezpieczeństwa Białorusi [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/zasedanie-soveta-bezopasnosti-belarusi-20668/.

133. 133. spotkanie z przedstawicielami środowiska publicznego i eksperckiego, białoruskich i zagranicznych środków masowego przekazu "Wielka rozmowa z prezydentem" [Zasób elektroniczny]. - - - 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-predstaviteljami-obshchestvennosti-i-ekspertnogo-soobshchestva-belorusskix-i-zarubezhnyx-smi-20590/

134. Media muszą zjednoczyć się przeciwko fałszywym informacjom i nieprofesjonalności - rezolucja forum mediów [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/smi-nuzhno-objednitsja-v-borbe-s-fejkovoj-informatsiej-i-neprofessionalizmom-rezoljutsija-mediaforuma-317622-2018/>.

135. Pavel Legky: Głównym narzędziem w walce z niedokładnymi informacjami w Internecie jest zaufanie ludzi [Zasób elektroniczny]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/pavel-legkij-glavnyj-instrument-v-borbe-s-nedostovernoj-informatsiej-v-internete-doverie-ljudej-317648-2018/>.

136. Ministerstwo Informacji i BelCCI podpisały plan wspólnych działań w zakresie informowania mediów o białoruskim eksporcie [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/special/society/view/mininform-i-beltp-podpisali-plan-sovmestnyh-dejstvij-po-osvescheniju-v-smi-beloruskogo-eksporta-339703-2019/>.

137. Digitalizacja przyczynia się do podniesienia poziomu mediów regionalnych - Easy [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.belta.by/society/view/tsifrovizatsija-sposobstvuuet-povysheniju-urovnja-regionalnyh-smi-legkij-317725-2018/>.

138. Zaufanie publiczności może być podtrzymywane przez okręgowe edycje Melnikowa [Zasobów elektronicznych] z wyjątkową prawdziwością. - - 2019. - URL: <https://belta.by/regions/view/doverie-auditorii-rajonnye-izdaniya-mogut-podderzivat-iskljuchitelnoj-pravdivostiju-melnikova-338797-2019/>.

139. Rola mediów lokalnych w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów zostanie omówiona na spotkaniu krajowym [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/society/view/rol-mestnyh-smi-v-sotsialno-ekonomicheskom-razvitii-regionov-obsudjat-na-respublikanskom-soveschanii-337842-2019/>.

140. Barcelona będzie stolicą wolnej strefy w 2019 r. [Zasoby elektroniczne]. - - 2017. - URL: https://ru.wikinews.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D1%82_%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%B9_%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D1%85_%D0%B7%D0%BE%D0%BD_%D0%B2_2019_%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D1%83

141. Grigoryeva, V. Prezydent Światowej Federacji Wolnych i Specjalnych Stref Ekonomicznych (Femoza) Juan Torrents Tolosa odwiedził Homel [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: <https://www.sb.by/articles/vse-sezy-v-gosti-k-nam.html>
142. Sidorczyk, V. Wolne Strefy Ekonomiczne Białorusi w 2014 roku stanowiły 12% eksportu kraju / V. Sidorczyk // [Zasoby elektroniczne]. - – 2015. - URL: <http://invest.gomel-region.by/ru/news/?id=2963>.
143. O udziale Wielickiego Parku Przemysłowego i FEZ "Mińsk" w Światowym Forum Inwestycyjnym UNCTAD [Zasoby elektroniczne]. - – 2018. - URL: <http://geneva.mfa.gov.by/ru/embassy/news/b9570573ea1b392a.html>.
144. "Wielki Kamień" jest uznawany za najszybciej rozwijający się park przemysłowy na świecie. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/velikij-kamen-priznan-samym-bystrorastuschim-industrialnym-parkom-v-mire-369159-2019/>.
145. Megalgoty w "Wielkim Kamieniu" i rekordach IT - Rumas opowiedział o możliwościach inwestowania na Białorusi [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/megalgoty-v-velikom-kamne-i-rekordy-it-rumas-rasskazal-o-vozmozhnostjakh-investirovat-v-belarus-370269-2019/>.
146. Liczba mieszkańców "Wielkiego Kamienia" do końca 2020 roku może wzrosnąć do 80 [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/kolichestvo-rezidentov-velikogo-kamnja-k-kontsu-2020-goda-mozhet-uvlichitsja-do-80-365696-2019/>.
147. Otwarcie zakładu produkcji silników "Maz-Veichai" w chińsko-białoruskim parku przemysłowym "Velikiy Kamen" [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <http://www.government.by/ru/content/9051>.
148. Park Przemysłowy "Great Stone" w listopadzie zostanie zaprezentowany na chińskiej międzynarodowej wystawie importu [Electronic resource]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/industrialnyj-park-velikij-kamen-v-nojabre-predstavjat-na-kitajskoj-mezhdunarodnoj-vystavke-importa-367476-2019/>
149. Konoga, P. Aleksander Jaroszenko opowiedział o nowych mieszkańcach parku przemysłowego "Wielki kamień", mieście satelitarnym i planach na 2019

r. / P. Konoga // [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: <https://www.sb.by/articles/vysech-pribyl-iz-kamnya.html>.

150. "Wielki Kamień" oferuje partnerom zagranicznym możliwość tworzenia subparków [Zasobów Elektronicznych]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/velikij-kamen-predlagaet-zarubezhnym-partneram-sozdavat-subparki-365694-2019/>.

151. Anatoli Kalinin wziął udział w otwarciu pierwszego etapu subparku handlowo-logistycznego w Chińsko-Białoruskim Parku Przemysłowym "Wielki Kamień" [Zasoby Elektroniczne]. - - 2017. - URL: <http://www.government.by/ru/content/7228>.

152. Protokół z 11. sesji grupy roboczej do spraw chińsko-białoruskiego parku przemysłowego [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: http://belaruschina.by/data/fck/file/minekonomiki/protocol_11.pdf.

153. Na terenie Parku Przemysłowego Veliky Kamen zostanie utworzona podparka produktów LED. - - 2017. - URL: <https://industrialpark.by/novosti/2017/v-industrialnom-parke-velikij-kamen-budet-sozdan-subpark-svetodiodnoj-produkcii.html>.

154. Chińskie Chengdu rozważa możliwość stworzenia zaawansowanych technologicznie gałęzi przemysłu w "Wielkim Kamieniu" [Zasobach Elektronicznych]. - - 2018. - URL: https://interfax.by/news/policy/ekonomicheskaya_politika/1251824/.

155. Krizhevich, I. Na terytorium "Wielkiego Kamienia" może powstać podpark szwajcarski / I. Krizhevich // [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.sb.by/articles/na-territorii-velikogo-kamnya-mogut-sozdat-shveysarskiy-subpark-.html>.

156. Chińsko-białoruski park przemysłowy "Great Stone" ma 60-tego mieszkańca [Electron resource]. - - 2019. - URL: <https://interfax.by/news/biznes/businesses/1268182/>.

157. Białoruś i Włochy rozważą utworzenie wspólnego subparku w "Wielkim Kamieniu" [Zasoby elektroniczne]. - - 2020. - URL: <https://www.belta.by/economics/view/belarus-i-italija-rassmotrjat-vopros-sozdaniya-sovmestnogo-subparka-v-velikom-kamne-376060-2020/>.

158. Dni Mińska w Szanghaju odbędą się w dniach 7-9 listopada [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/dni-minska-v-shanhae-projdu-7-9-nojabrja-368252-2019/>.
159. Griszkievicz, A. Mińsk i Szanghaj ustanowili bliźniacze powiązania / A. Griszkievicz // [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/minsk-i-shanhaj-ustanovili-pobratimskie-svjazi-368815-2019/>.
160. Zalessky, B. Vector partnerstwa - Chiny. Kolekcja artykułów / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2019. - – 188 c.
161. Shanghai-Minsk Business Forum, 8 listopada 2019 r. [Zasoby elektroniczne] - – 2019. - URL: https://www.tppm.by/announcment/index.php?ELEMENT_ID=23213.
162. Beluga, V. Forum współpracy biznesowej "Mińsk - Szanghaj" odbyło się w Chinach / V. Beluga // [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://minsknews.by/forum-delovogo-sotrudnichestva-minsk-shanhaj-prohodit-v-kitae/>.
163. O wizycie delegacji z okręgu Jiadin w Szanghaju w Mińsku [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: http://shanghai.mfa.gov.by/ru/o_generalnom_consulstv/news/b8beff0b9304c615.html.
164. Spotkanie w sprawie rozwoju kompleksu rolno-przemysłowego w obwodzie witebskim [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/soveschanie-po-voprosam-razvitiija-agropromyshlennogo-kompleksa-vitebskoj-oblasti-22434/.
165. Nowy mieszkaniec FEZ "Witebsk" stworzy produkcję materiałów budowlanych z dolomitu [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/novyj-rezident-sez-vitebsk-sozdast-proizvodstvo-stroitelnyh-materialov-iz-dolomita-371163-2019/>.
166. FEZ "Witebsk" proponuje utworzenie klastra obróbki drewna [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/sez-vitebsk-predlagaet-sozdat-derevoobratyvjajuschij-klaster-371147-2019/>.
167. Liczba uczestników nowopołockiego klastra petrochemicznego ma się prawie podwoić [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL:

<https://www.belta.by/regions/view/chislo-uchastnikov-novopolotskogo-neftehimicheskogo-klastera-planiruetsja-uelichit-pochti-v-dva-raza-371161-2019/>.

168. W Bolbasowie zaczęła działać specjalna strefa ekonomiczna "Bremino-Orsha". [Zasoby elektroniczne] - - 2019. - URL: <https://news.21.by/other-news/2019/06/27/1827049.html>.

169. Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSE) [Zasoby elektroniczne]. - - 2018. - URL: https://www.audit-it.ru/terms/taxation/osobaya_ekonomicheskaya_zona.html.

170. W Bolbasowie zaczęła działać specjalna strefa ekonomiczna "Bremino-Orsha" [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/osobaja-ekonomicheskaja-zona-bremino-orsha-nachala-rabotat-v-bolbasovo-352502-2019/>.

171. Na Białorusi zaczęła funkcjonować druga specjalna strefa ekonomiczna z preferencyjnym traktowaniem podatkowym [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: https://interfax.by/news/biznes/novosti_kompanij/1260614/.

172. Zakrzhevskiy, G. "Bremino-Orsha": na skrzyżowaniu / G. Zakrzhevskiy // Biuletyn transportowy. - - 2019. - 14 lutego. S. 9.

173. Międzynarodowe miasto handlowe pojawi się w specjalnej strefie ekonomicznej "Bremino-Orsha". [Zasoby elektroniczne] - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/mezhdunarodnyj-torgovyj-gorodok-pojavitsja-v-osoboj-ekonomicheskoy-zone-bremino-orsha-371406-2019/>.

174. Mieszkańcy FEZ "Brest" podwoili swoje potrącenia do budżetu [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://www.belta.by/regions/view/rezidenty-sez-brest-vdvoe-uelichili-otchislenija-v-bjudzhet-367876-2019/3>.

175. Historia [Zasoby elektroniczne]. -2020. - URL: <https://fezbrest.com/history>

176. Otwarcie nowej produkcji "Disk" [Zasoby elektroniczne]. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/otkrytie-novogo-proizvodstva-%C2%ABdiskom%C2%BB>.

177. W Brześciu kontynuowano dyskusję na białorusko-włoskim forum biznesowym [Zasób elektroniczny]. - - 2019. - URL: <https://fezbrest.com/obsuzhdenie-voprosov-belorussko-italyanskogo-biznes-foruma-prodolzhilos-v-breste>.

178. Zalessky, B. Stosunki międzynarodowe i media. Widok z Białorusi / B. Zalesskiy. - Palmarium Academic Publishing, 2014. - – 675 c.

179. Wzmocnienie partnerstwa [Zasoby elektroniczne]. - – 2019. - URL: <https://fezbrest.com/2-ukreplyaya-partnerskie-svyazi>.

180. Nowy rezydent FEZ "Brześć" [Zasób elektroniczny] został zarejestrowany. - – 2019. - URL: <https://fezbrest.com/zaregistrovan-novyij-rezident-sez-%C2%ABbrest%C2%BB>.

181. W administracji FEZ "Brześć" odbyło się spotkanie z delegacją z Izraela [Zasób elektroniczny]. - – 2019. - URL: <https://fezbrest.com/v-administraczi-sez-%C2%ABbrest%C2%BB-proshla-vstrecha-s-delegacziej-iz-izrailya>.

182. Administracja FEZ "Brześć" omówiła propozycje szwajcarskiego środowiska biznesowego [Zasób elektroniczny]. - – 2018 . - URL: <https://fezbrest.com/v-administraczi-sez-%C2%ABbrest%C2%BB-obsudili-predlozheniya-delovyix-krugov-shvejczarii>.

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

**More
Books!**

yes
I want morebooks!

Buy your books fast and straightforward online - at one of world's fastest growing online book stores! Environmentally sound due to Print-on-Demand technologies.

Buy your books online at
www.morebooks.shop

Kaufen Sie Ihre Bücher schnell und unkompliziert online – auf einer der am schnellsten wachsenden Buchhandelsplattformen weltweit! Dank Print-On-Demand umwelt- und ressourcenschonend produziert.

Bücher schneller online kaufen
www.morebooks.shop

KS OmniScriptum Publishing
Brivibas gatve 197
LV-1039 Riga, Latvia
Telefax: +371 686 20455

info@omniscryptum.com
www.omniscryptum.com

OMNIScriptum

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY

FOR AUTHOR USE ONLY